

บทที่ 6

ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์

งานวิจัยที่ศึกษาการนำแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมไปใช้ในสื่อกระแสหลัก

ผลการศึกษาพบว่าจำนวนงานวิจัยที่ศึกษาองค์กรสื่อหรือนักข่าวที่นำแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม วารสารศาสตร์สาธารณะ และวารสารศาสตร์พลเมืองไปใช้ หรือทัศนคติ ความคิดเห็นที่นักข่าวอาชีพมีต่อวารสารศาสตร์สาธารณะ วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม และวารสารศาสตร์พลเมืองจำนวน 16 เรื่อง พบในอเมริกาเหนือ 3 เรื่อง ยุโรป 9 เรื่อง เอเชีย 2 เรื่อง และเอเชีย ยุโรป อเมริกาเหนือ 2 เรื่อง มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยที่ศึกษาการนำแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมไปใช้ในสื่อกระแสหลัก

ลำดับ	หัวข้องานวิจัย/นักวิจัย	ผู้วิจัย	ปีที่เผยแพร่	ทวีป	ประเทศ
1	The Last Days of Civic Journalism The Case of the Savannah Morning News	Joyce Y. M. Nip	2551	อเมริกาเหนือ	สหรัฐอเมริกา
2	User Generated Content in the Newsroom: Professional and Organizational Constraints on Participatory Journalism	Steve Paulussen & Pieter Ugille	2551	ยุโรป	เบลเยียม
3	Protecting Journalists by Applying the Civic Journalism Model in Developing Countries A Case Study of the Philippines	Richard Shafer & Richard Aregood	2555	เอเชีย	ฟิลิปปินส์
4	Thinking about Citizen Journalism the Philosophical and Practical Challenges of User-generated Content for Community Newspapers	Seth C. Lewis & Kelly Kaufhold & Dominic L. Lasorsa	2553	อเมริกาเหนือ	สหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 18 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยที่ศึกษาการนำแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมไปใช้ในสื่อกระแสหลัก (ต่อ)

ลำดับ	หัวข้องานวิจัย/นักวิจัย	ผู้วิจัย	ปีที่เผยแพร่	ทวีป	ประเทศ
5	Old Values, New Media Journalism Role Perceptions in a Changing World	John O'Sullivan & Ari Heinonen	2551	ยุโรป	ไซปรัส เอสโตเนีย ฟินแลนด์ กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลิทัวเนีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน อังกฤษ
6	The changing role of the citizen in conflict reporting	Babak Bahador & Serene TNG	2553	เอเชีย อเมริกา เหนือ ยุโรป	อินเดีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ นิวซีแลนด์
7	Mobi Journalism in Slovenia Is This Really Citizen Journalism?	Melita Poler Kovacic & Karmen Erjavec	2551	ยุโรป	สโลวีเนีย
8	Exploring the Political-Economic Factors of Participatory Journalism Views of Online Journalists in 10 Countries	Marina Vujnovic & Jane B. Singer & Steve Paulussen & Ari Heinonen & Zvi Reich & Thorsten Quandt & Alfred Hermida & David Domingo	2553	ยุโรป อเมริกา เหนือ เอเชีย	เบลเยียม โครเอเชีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา อิสราเอล

ตารางที่ 18 แสดงรายละเอียดของงานวิจัยที่ศึกษาการนำแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมไปใช้ในสื่อกระแสหลัก (ต่อ)

ลำดับ	หัวข้องานวิจัย/นักวิจัย	ผู้วิจัย	ปีที่เผยแพร่	ทวีป	ประเทศ
9	Hosting the Public Discourse, hosting the Public When online news and social media converge	Joshua Braun & Tarleton Gillespie	2554	อเมริกาเหนือ	สหรัฐอเมริกา
10	A Clash of Cultures the Integration of User-generated Content within Professional Journalistic Frameworks at British Newspaper Websites	Alfred Hermida & Neil Thurman	2551	ยุโรป	อังกฤษ
11	“Have They Got News for us?” Audience Revolution or Business as Usual at the BBC?	Andy Williams, Claire Wardle, and Karin Wahl-Jorgensen	2554	ยุโรป	อังกฤษ
12	Flourishing but Restrained the Evolution of Participatory Journalism in Swedish Online News 2005 – 2009	Michael Karlsson	2554	ยุโรป	สวีเดน
13	The Printed Rise of the Common Man How Web 2.0 Has Changed the Representation of Ordinary People in Newspapers	Jeroen De Keyser & Karin Raeymaeckers	2555	ยุโรป	เบลเยียม
14	Edited Participation Comparing Editorial Influence on Traditional and Participatory Online Newspapers in Sweden	Kristoffer Holt & Michael Karlsson	2554	ยุโรป	สวีเดน
15	User-generated Content and the News Empowerment of Citizens or Interactive Illusion?	Anna Maria Jonsson and Henrik Ornebring	2554	ยุโรป	สวีเดนและอังกฤษ
16	User generated content in the Israeli online journalism landscape	Idit Manosevitch	2554	เอเชีย	อิสราเอล

ทั้งนี้ สามารถจัดกลุ่มงานวิจัยในกลุ่มนี้ได้ดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยที่ศึกษาการนำวารสารศาสตร์สาธารณะไปใช้ในสื่อกระแสหลัก
2. งานวิจัยที่ศึกษาการใช้วารสารศาสตร์พลเมืองในพื้นที่สื่อกระแสหลัก
3. งานวิจัยที่ศึกษาการยอมรับ/ไม่ยอมรับวารสารศาสตร์พลเมือง
4. งานวิจัยที่ศึกษาการนำวารสารศาสตร์มีส่วนร่วมและเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นไปใช้ในสื่อกระแสหลัก

1. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาการนำวารสารศาสตร์สาธารณะไปใช้ในสื่อกระแสหลัก

มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

1) วิจัยเรื่อง “The Last Days of Civic Journalism the Case of Savannah Morning News” (Nip, 2008) ศึกษาความเป็นไปได้ที่สื่อกระแสหลักจะนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะไปปฏิบัติจริง เป็นการตรวจสอบการบูรณาการแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ในกระบวนการทำข่าวประจำวันของนักข่าวอาชีพ

แนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลัก มีใจความสำคัญโดยสรุปว่าแนวทางปฏิบัติของหนังสือพิมพ์ที่นำแนวคิดนี้ไปใช้ควรประกอบด้วย 1) ฟังเสียงสาธารณชน เพื่อให้ประชาชนช่วยกำหนดวาระข่าวสาร 2) ให้เสียงแก่ประชาชนคนธรรมดา หมายถึง เป็นปากเสียงให้ประชาชนธรรมดาและให้คนธรรมดาได้มีโอกาสเป็นแหล่งข่าว 3) รายงานข่าวในทางที่ช่วยเอื้อให้ประชาชนเข้าใจ และกระตุ้นให้ประชาชนแก้ไขปัญหาที่อยู่เบื้องหลังเรื่องราวที่เกิดขึ้น 4) นำเสนอข่าวให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นข่าวนั้น ๆ 5) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ทำให้เนื้อหาข่าวมีผลกระทบหรือส่งผลต่อชุมชนมากขึ้น รวมทั้งมีการทบทวนงานวิจัยด้านวารสารศาสตร์สาธารณะที่ผ่านมามี 5 กลุ่มหลักๆ ได้แก่ 1) เน้นศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และแนวคิด 2) มุ่งไปที่การวิเคราะห์เนื้อหาข่าว โดยมักจะเปรียบเทียบกับนสพ.ที่ไม่ได้ใช้หลักวารสารศาสตร์สาธารณะในการรายงานข่าว 3) กรณีศึกษาโครงการวารสารศาสตร์สาธารณะ 4) วิจัยเพื่อประเมินผลกระทบของวารสารศาสตร์สาธารณะ และ 5) การให้การศึกษาด้านวารสารศาสตร์สาธารณะ

นอกจากนี้ ยังมีการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข่าว โดยกล่าวว่าในมิติของนักข่าว การผลิตข่าวมี 4 ขั้นตอน (Gans 1979, MaManus 1994) คือ 1) ค้นหา/สำรวจแหล่งข่าว 2) กลั่นกรองพิจารณาว่าควรนำเสนออะไร 3) รวบรวมข้อมูลข่าวสารและเขียนเพื่อรายงาน 4) ตัดสินใจว่าจะนำเสนอเมื่อไร อย่างไร

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study) โดยใช้หนังสือพิมพ์ Savannah Morning News ซึ่งเป็นนสพ.ขนาดเล็กถึงกลางในรัฐจอร์เจียเป็นกรณีศึกษา เช่นเดียวกับนสพ.อื่น ๆ ในสหรัฐอเมริกา SMN ประสบปัญหายอดขายตกต่ำมาหลายปีแล้ว แต่ยังเป็นหนึ่งในนสพ.ไม่กี่ฉบับที่ยังคงยืนหยัดออกเป็นรายวันได้ มียอดจำหน่ายในวันจันทร์ถึงศุกร์ประมาณ 55,000 ฉบับ และวันอาทิตย์ 67,450 ฉบับ รวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตการณ์ภาคสนามตั้งแต่ 10 มกราคม-7 กุมภาพันธ์ 2548 และสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวปัจจุบัน 21 คน อดีตนักข่าว 3 คน นักข่าวนสพ.อีก 6 คน รวม 30 คน ร่วมกับอ่านรายงานข่าวในฐานข้อมูล (คลังข่าว) เอกสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารภายในองค์กรข่าว

ผู้วิจัยให้ข้อมูลภูมิหลังของนสพ.SMN ว่า เป็นของเอกชน ก่อตั้งในปี 1963 เป็นนสพ.ที่มีชื่อเสียงดี คนอ่านรู้จัก เริ่มต้นทำโครงการวารสารศาสตร์พลเมืองในปี 1994 โดยบรรณาธิการข่าวเมือง แต่ข่าวที่ตีพิมพ์ส่วนใหญ่เกิดจากโครงการที่บรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการจัดการเป็นผู้ผลักดัน โดยทำในรูปแบบโครงการและตีพิมพ์เป็นซีรีส์ เช่น Aging Matters และ Vision 2010 ซึ่งเป็นซีรีส์ด้านการศึกษา ทั้งสองโครงการได้รับรางวัลยอดเยี่ยม การนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติในองค์กรจึงเป็นผลมาจากการที่ผู้บริหารร่วมมือกันและทำเป็นนโยบายไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติกับการรายงานข่าว ประจำวัน อย่างไรก็ตามนสพ.มาถึงจุดเปลี่ยนเมื่อ 2005 เมื่อบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาคนใหม่เดินทางมาถึง และเหล่าบรรณาธิการที่เป็นผู้ริเริ่มลาออกไป ทำให้นสพ.และเว็บไซต์มาถึงจุดเปลี่ยนครั้งใหญ่

ผลการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ พบว่าในแง่การจัดองค์กร มีการแบ่งนักข่าวเป็น 5 สายตามเนื้อหาหรือประเด็น และมีอีก 1 ทีมทำหน้าที่วางแผน ทั้งหมดอยู่ภายใต้การดูแลของบรรณาธิการบริหาร บรรณาธิการจัดการ และบรรณาธิการเนื้อหา โดยนักข่าว 5 สายนี้ ได้แก่ นักข่าวสายวัฒนธรรมและชุมชน รัฐบาลและธุรกิจ ยุติธรรม คุณภาพชีวิต และกีฬา แต่ละสายจะมีผู้ช่วยบรรณาธิการเป็นหัวหน้าอีกที ยกเว้นสายวัฒนธรรมและชุมชนที่มีนักข่าว 4-7 คน และมีช่างภาพ 1 คน ปกตินักข่าวแต่ละสายจะถูกบรรณาธิการแจกจ่ายงานให้ทำในประเด็นที่ได้รับมอบหมายและต้องไปช่วยคนอื่นเมื่อจำเป็น ผู้ช่วยบรรณาธิการจะทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการต้นฉบับด้วย ทั้งนี้ ในภาพรวมมีฝ่ายข่าวทั้งหมดไม่ถึง 70 คน

แม้ว่าด้วยการจัดองค์กรโดยแบ่งเป็นสายข่าวต่าง ๆ แบบนี้จะเอื้อให้เกิดวารสารศาสตร์สาธารณะ แต่เชื่อว่านักข่าวทุกคนจะเห็นด้วยกับแนวคิดนี้ บรรณาธิการที่ไม่เห็นด้วยอาจไม่ส่งนักข่าวของตนมาทำข่าวให้ เพราะเห็นว่าช่างภาพ/นักข่าวมีงานในโครงการวารสารศาสตร์สาธารณะเพิ่ม ทำให้ความยืดหยุ่นในการแจกจ่ายข่าวให้ช่างภาพและนักข่าวอย่างแต่ก่อนหมดไป แม้ว่าการทำงานข้ามทีมจะมีข้อดีในแง่การ

แลกเปลี่ยนความชำนาญ แต่ก็ทำให้ต้องประสานงานมากขึ้น และถ้าการทำงานข้ามทีมจะเกิดขึ้นก็เป็นเพราะนิสัยส่วนตัวของนักข่าวเองมากกว่าเป็นเพราะระบบ บางคนเห็นว่าการทำงานข้ามทีมมีข้อเสีย เพราะทำให้การบรรณาธิกรยากขึ้น เนื่องจากประเด็นอาจเริ่มต้นจากบรรณาธิการคนหนึ่ง แต่สุดท้ายคนที่บรรณาธิกรอาจเป็นบรรณาธิการของอีกโต๊ะข่าวหนึ่ง

ส่วนความเป็นไปได้ต่อการนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะไปใช้ในการรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์กระแสหลัก ผู้วิจัยพบว่านโยบายผู้บริหารส่งผลสำคัญต่อการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในองค์กร โดยในยุคแรกหนังสือพิมพ์มีผู้บริหารที่ให้ความสำคัญต่อแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะ จึงมีการกำหนดให้นักข่าวแบ่งเวลาจากการทำข่าวตามปกติไปทำกิจกรรมหรือปฏิบัติการบางอย่างที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน หรือทำให้นักข่าวได้รับทราบ “เสียง” “ความต้องการ” หรือ “ความคิดเห็น” ของประชาชนธรรมดา เช่น กิจกรรม Civic mapping หรือการที่นักข่าวสายรัฐบาลออกไปพูดคุยกับประชาชนทั่วไปอย่างน้อย 1 วันต่อ 1 สัปดาห์ โดยไม่มีจุดมุ่งหมายใด ๆ เป็นพิเศษ ไม่มีเรื่องอะไรพิเศษแล้วกลับมาเขียนชื่อคนธรรมดาเหล่านั้นหนึ่งคนใส่ลงไปในกล่องบัตรดัชนีรายชื่อบุคคล ซึ่งแลกเปลี่ยนกันภายในทีมอย่างน้อย 1 ชื่อต่อสัปดาห์ และกิจกรรม Community Listening ปฏิบัติการ “ฟัง” เสียงประชาชนที่ช่วยให้นักข่าวเข้าถึงและเข้าใจความต้องการ ปัญหาต่างๆจากประชาชนโดยตรง

รวมทั้งจัดสรรพื้นที่ในหนังสือพิมพ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อาทิ เช็กชั้น “Neighborhood” ที่มีเนื้อหาต่างกันไป 1 edition 1 ย่าน คอลัมน์ “Close ups” ที่เปิดให้ผู้อ่านเขียนเรื่องส่งเข้ามาตีพิมพ์ และคอลัมน์อื่น ๆ ในหนังสือพิมพ์ เช่น Vox Populi ที่นักข่าวจะยกคำพูดของคนในชุมชนมานำเสนอ หรือสนพ.โพสต์ประเด็นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น จากนั้นความคิดเห็นที่ดีที่สุดจะถูกเลือกมาบรรณาธิกรก่อนพิมพ์ นอกจากนี้ยังมีการให้พื้นที่แก่นักเรียน ชนชั้นกลางในชุมชนท้องถิ่นเขียนความเรียงแสดงความคิดเห็นในหัวข้อที่สนพ.กำหนด ทั้งยังจัดให้มีการอบรมประชาชนในชุมชนให้เป็นนักข่าว โดยชักชวนผู้เข้าอบรมจากพื้นที่ที่ไม่ค่อยถูกพูดถึงในห้องประชุมข่าวนัก แต่อย่างไรก็ตาม โครงการอบรมก็ไม่ประสบความสำเร็จนัก มีเพียง 1 คน ที่ได้เข้ามาเป็นพนักงานและก็แค่ 1 ปี จากนั้นมาตั้งแต่ปี 2005 ไม่มีผู้สื่อข่าวฟรีแลนซ์คนไหนของ Close ups ที่ผ่านการอบรมนี้มา

แต่ภายหลังจากบรรณาธิกรและหัวหน้าข่าวที่มีบทบาทด้านวารสารศาสตร์สาธารณะลาออกไป ฝ่ายบริหารจัดการใหม่ที่มาทำงานไม่ได้เห็นความสำคัญ และไม่เข้าใจแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะ กิจกรรมในส่วนของวารสารศาสตร์สาธารณะจึงหยุดชะงักลง ไม่ได้แพร่หลายในห้องข่าวอีกต่อไป นักข่าวสายรัฐบาล

เชื่อว่าตนเป็นเพียงกลุ่มเดียวที่ยังคงออกไปทำกิจกรรม Civic mapping อยู่เช่นเดียวกับปฏิบัติการ “ฟัง” เสียงประชาชนก็ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของงานขององค์กรอีกต่อไป ไม่สามารถทำให้ต่อเนื่องได้ เพราะบรรณาธิการคนใหม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับวารสารศาสตร์สาธารณะน้อยมาก โครงการที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำของภาคพลเมืองอย่าง “Vision 2000” “Left Behind” ที่ช่วยทำให้ชุมชนค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งไม่สามารถทำได้จากการรายงานข่าวแบบประจำวันก็เริ่มแผ่วลงเพราะขาดแรงผลักดันจากผู้บริหาร ประกอบกับนโยบายในการบริหารองค์กรอย่างการลดจำนวนนักข่าว มีนโยบายให้ดึงความสนใจจากผู้อ่านในชุมชนด้วยการเน้นข่าวเล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน (Hyperlocal news) เพื่อจำกัดพื้นที่วางจำหน่ายให้แคบลง ก็มีส่วนทำให้นักข่าวมองว่าการทำกิจกรรมตามแนววารสารศาสตร์สาธารณะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้อีกต่อไป เพราะจำนวนนักข่าวลดลงทำให้งานข่าวประจำวันเพิ่มขึ้น

ความชัดเจนในระดับนโยบายเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ในการนำวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ ผู้วิจัยพบเอกสารภายในขององค์กรประมาณปี ค.ศ. 2000 ว่าด้วยการขอให้นักข่าวเอาแนวทางวารสารศาสตร์สาธารณะ เช่น ขอให้เลือกแหล่งข่าวอย่างหลากหลายและแตกต่าง รู้จักชุมชนก่อนจะรายงานข่าวเกี่ยวกับชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ค้นหาเรื่องในชุมชนที่สามารถให้การศึกษาและทำให้ผู้อ่านทราบถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่จากการสัมภาษณ์กลับพบว่านักข่าวส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการปฏิบัติดังกล่าว และไม่มือนักข่าว บรรณาธิการคนไหนกล่าวว่าฝ่ายบริหารจะเอาแนวปฏิบัติดังกล่าวนี้มาใช้ในการประเมินผลการทำงาน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาประเด็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนว่านสพ. มีบทบาทดังกล่าวอย่างไร โดยมีกรอบการศึกษาว่าการที่ชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ต้องอาศัยปัจจัย 2 ประการ คือ 1. มีข่าวสารที่จำเป็นเพียงพอต่อการอภิปรายถกเถียง 2. มีโอกาสที่จะสนทนาแลกเปลี่ยนในเชิงการอภิปรายความคิดเห็น ซึ่งปัจจัยประการแรกนั้นมีข้อถกเถียงไม่มากนัก แต่ปัจจัยประการที่สองนั้นมีข้อถกเถียงทั้งในวงวิชาการและวิชาชีพว่าควรเป็นหน้าที่ของนสพ. หรือไม่ อย่างไรก็ตามสำหรับนสพ. ฉบับนี้ ทั้งบรรณาธิการบริหารและบรรณาธิการจัดการไม่ได้มีปัญหาต่อการที่นสพ. จะแสดงบทบาทอำนวยความสะดวกให้ชุมชน โดยมีการนำเสนอการแก้ไขปัญหาชุมชนผ่านโมเดลวารสารศาสตร์สาธารณะ “จากการฟังไปสู่การพูด – จากการพูดไปสู่การฟัง” ในซีรีส์ “Left Behind” ของนสพ. มีการเปิดเวทีแสดงความคิดเห็น (Forum) ที่ประชาชนเป็นฝ่ายจุดประเด็น และหลายประเด็นได้กลายเป็นประเด็นในบทบรรณาธิการของนสพ. เช่น เรื่องการกีดกันที่ผู้ชายผิวดำต้องประสบ และการสนทนาออนไลน์ (Online chats) ที่มีคนนับร้อยถูกดึง

เข้ามามีส่วนร่วมในหลายๆเรื่อง และคอลัมน์ “Letter to the Editor” ซึ่งทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนและเป็นพื้นที่สนทนาของสาธารณชน

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าใช่ว่านักข่าวทุกคนจะเห็นด้วยกับแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะ เพราะนักข่าวเองก็มีความคิดเห็นขัดแย้งกันในเรื่องบทบาทของผู้สื่อข่าว/องค์กรข่าวที่ควรจะเป็น เช่น นักข่าวบางคนเชื่อว่าบทบาทขององค์กรข่าวในลักษณะวารสารศาสตร์สาธารณะควรถูกจำกัดอยู่ที่หน้าบรรณาธิการเท่านั้น บางคนสงสัยว่าจะสามารถทำให้อย่างไร เพราะถ้าทำโครงการวารสารศาสตร์สาธารณะตลอดเวลา ก็จะละเลยความรับผิดชอบรายวันที่ต้องรายงานประชาชนว่าอะไรเกิดขึ้นในโลกรอบตัวประชาชน และถ้าเน้นไปที่โครงการดังกล่าวมากเกินไป ก็จะละเลยความรับผิดชอบดังกล่าว นอกจากนี้ นักข่าวบางคนยังเห็นว่าการรายงานข่าวแบบวารสารศาสตร์สาธารณะยังทำให้การรายงานข่าวแบบเน้นที่ตัวเหตุการณ์ (Event reporting) มีน้อยลง ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดกับนสพ. SMN ที่มีการปฏิบัติตามแบบสื่อวารสารศาสตร์สาธารณะรายวัน ดังนี้

- 1) จัดตั้งคณะที่ปรึกษาจากกลุ่มผู้อ่าน
- 2) ทำรายชื่อนักข่าว
- 3) คัดข้อความคำพูดของพลเมืองลงใน Vox populi
- 4) รับสมัครนักเขียน/นักข่าวอิสระ (นักข่าวพลเมือง) สำหรับ Close ups ในเชิงชั้น Neighborhood
- 5) ให้คำแนะนำแก่นักข่าวพลเมืองว่าจะออกแบบการเขียนให้ผู้อ่านชื่นชอบอย่างไร จึงง่ายแก่พลเมืองที่จะได้รับข่าวสารและสามารถเผยแพร่มุมมองและเรื่องของตนเอง แม้ว่างานเขียนของนักข่าวพลเมืองจะถูกจำกัดในเชิงชั้น Neighborhood เท่านั้น ไม่ได้ปรากฏอยู่ในส่วนอื่น ๆ ของนสพ.ที่จะรายงานประเด็นที่ใหญ่กว่า

โดยสรุปงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำหลักวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ในการทำงานของสื่อกระแสหลัก ซึ่งผู้วิจัยพบว่าอุปสรรคสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรที่มีบทบาทในระดับนโยบาย ทศนคติของบุคลากรในระดับปฏิบัติงานที่มีต่อวารสารศาสตร์สาธารณะและบทบาทหน้าที่ของผู้สื่อข่าวที่ควรจะเป็น ธรรมเนียมการรายงานข่าวแบบเดิมและความเคยชินในการทำข่าวประจำวันของนักข่าว และนโยบายในการดำเนินธุรกิจหนังสือพิมพ์ของผู้บริหารชุดใหม่ที่ไม่เหมาะสมต่อวัฒนธรรมแบบวารสารศาสตร์สาธารณะ คือ ไม่ได้มีเป้าหมายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับชีวิตสาธารณะ ดังนั้น การนำแนวคิดนี้มาปฏิบัติจึงยังไม่บรรลุเป้าหมายที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง

2) งานวิจัยเรื่อง “User Generated Content in the Newsroom: Professional and Organizational Constraints on Participatory Journalism” (Paulussen & Ugille, 2008) ศึกษาข้อสนับสนุนและข้อจำกัดของการนำหลักวารสารศาสตร์สาธารณะ (Public journalism) ไปใช้กับองค์กรสื่อวิชาชีพ โดยแบ่งเป็นข้อจำกัดจากมาตรฐานวิชาชีพวารสารศาสตร์ หรือที่ผู้วิจัยขยายความเพิ่มเติมว่าเป็นวัฒนธรรมทางวิชาชีพ

และข้อจำกัดที่เกิดจากการจัดองค์กร ซึ่งผู้วิจัยจะศึกษาปัจจัยทั้งทางวิชาชีพและทางองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการนำเนื้อหาวารสารศาสตร์พลเมืองและเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นไปใช้ในห้องข่าวหนังสือพิมพ์ในประเทศเบลเยียม

ทางด้านการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้แนวการศึกษา Social constructivist approach มาศึกษาการพัฒนาของวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Journalism) โดยชี้ให้เห็นว่าเว็บไซต์สื่อทางเลือกที่นักข่าวพลเมืองเป็นผู้รายงานข่าวนั้นเป็นการสื่อสารแบบล่างขึ้นบน และเห็นว่าคำสำคัญของวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมควรถูกอธิบายด้วยคำว่า “การสนทนา” (Conversation) “การกลั่นกรอง” (Moderation) และ “การทำงานร่วมกัน” (Collaboration)

การทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับบนสห.ออนไลน์ ทำให้พบว่างานวิจัยในยุคแรกๆมักจะถูกวิจารณ์ว่าให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีมากเกินไป เพราะมุ่งศึกษาโดยใช้ทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดเป็นกรอบทำให้ละเลยความสำคัญของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อนักข่าว

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกฝ่ายข่าวและกองบรรณาธิการจำนวน 20 คน ทั้งฝ่ายจัดการบริหารกองบรรณาธิการ เจ้าหน้าที่ไอที กองบรรณาธิการ นักข่าวพลเมืองจากหนังสือพิมพ์ของเบลเยียม 2 ชื่อฉบับและเว็บไซต์นักข่าวพลเมืองที่เป็นสื่อชุมชน 1 แห่ง ทั้งหมดเป็นสื่อของบริษัทเดียวกัน และสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในห้องข่าว 3 แห่งเป็นเวลา 11 วัน ระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2007

สำหรับเว็บไซต์นักข่าวพลเมืองที่เลือกมาศึกษาเป็นสื่อที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเว็บวารสารศาสตร์สาธารณะที่โดดเด่น มีนักข่าวพลเมืองเป็นอาสาสมัครอยู่ 15 คน ทำข่าวที่เกิดขึ้นในชุมชนเล็ก ๆ (Hyperlocal news) รอบ ๆ เมือง มีบรรณาธิการจากห้องข่าวออนไลน์ของสห.อีกฉบับเป็นผู้ควบคุม

ประเด็นที่หาคำตอบ คือ ดูว่าห้องข่าวของสื่อหลักและสื่อชุมชนมีการใช้และมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเพิ่มขึ้นของเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อเป็นผู้เขียนอย่างไร เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่การอธิบายข้อจำกัดทางวิชาชีพและองค์กรที่มีผลต่อการเติบโตของวารสารศาสตร์สาธารณะ

ผู้วิจัยสร้างกรอบการวิเคราะห์ทางทฤษฎี โดยใช้แนวทางการศึกษา Social Constructivist มาศึกษานวัตกรรมสื่อ โดยเชื่อว่าการใช้เทคโนโลยีในห้องข่าวเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจจัยทางด้านมาตรฐานวิชาชีพ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคม เช่น วัฒนธรรมทางวิชาชีพ ความรู้ ความคาดหวังที่มีต่ออินเทอร์เน็ตในฐานะสื่อใหม่ ฉะนั้นในการศึกษาจะต้องพิจารณาความสัมพันธ์

ระหว่างเทคโนโลยีกับผู้กระทำทางสังคมและปัจจัยที่เป็นบริบทด้านต่าง ๆ เนื่องจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีถูกใช้บนพื้นฐานของการตัดสินใจทางวิชาชีพและเศรษฐกิจ และนักข่าวมักใช้เครื่องมือใหม่ๆเหล่านี้เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวัง ทักษะและการทำงานของนักข่าว

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โมเดลวิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่ ซึ่งเชื่อว่า โครงสร้างองค์กร การปฏิบัติงาน และการเป็นตัวแทนของผู้ใช้สื่อเป็นปัจจัยกำหนดการยอมรับกระบวนการใช้นวัตกรรมอย่างสื่อโต้ตอบและมัลติมีเดียในห้องข่าวของนักข่าว

ผลการศึกษาพบว่าในด้านโครงสร้างการจัดองค์กร มีสายการบังคับบัญชาที่ค่อนข้างเข้มงวดไม่เฉพาะในองค์กร แต่ในห้องข่าวเดียวกัน ระหว่างห้องข่าว รวมถึงแผนกต่าง ๆ ขององค์กร ขณะที่องค์กรข่าวส่วนใหญ่จะรวมกองบรรณาธิการออนไลน์กับสิ่งพิมพ์เข้าด้วยกัน แต่ที่นี้กลับแยกเป็นคนละแผนก โดยแต่ละแผนกต้องแข่งขันกันเอง มีการจัดการดูแลงบประมาณ และบุคลากรเอง การจัดองค์กรแบบนี้จึงเป็นอุปสรรคต่อวัฒนธรรมการร่วมมือกันทำงานระหว่างแผนกต่าง ๆ ทำให้เกิดระยะห่างทั้งทางกายภาพและทางจิตใจระหว่างนักข่าวอาชีพกับนักข่าวพลเมือง ไม่มีความร่วมมือใด ๆ ทั้งทางโครงสร้างองค์กรและความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการระหว่างนักข่าวอาชีพกับนักข่าวพลเมือง ข่าวที่นักข่าวพลเมืองทำไม่เคยปรากฏในนสพ. แม้ว่านักข่าวพลเมืองจะบอกนักข่าวนสพ.ในห้องนสพ. ทำให้นักข่าวพลเมืองรู้สึกสับสนและถูกละเลยความสนใจจากนักข่าวอาชีพ

ที่น่าสนใจ คือ โดยทั่วไปนักข่าวพลเมืองไม่ได้เห็นว่าตนเองเป็นนักข่าวแต่เชื่อว่าตนมีประโยชน์ต่อกระบวนการทำข่าวของนักข่าวอาชีพ โดยเฉพาะข่าวที่เกิดขึ้นในย่านเล็ก ๆ แต่เป็นเรื่องที่ชาวชุมชนกำลังวิตกกังวล ถ้าหากว่านักข่าวอาชีพจะเปิดกว้างพอ และเพราะขาดการโครงสร้างการจัดการภายในห้องข่าวที่สนับสนุนให้ใช้ข่าวพลเมือง และเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นอื่น ๆ นักข่าวบางคนจึงไม่ใช่เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น (UGC)

นอกจากนี้ การทำงานที่ค่อนข้างเป็นแบบแผนแน่นอน ทำให้ความเป็นสถาบันสูงมาก จึงเป็นเหตุให้นักข่าวอาชีพใช้เนื้อหาวารสารศาสตร์พลเมืองและเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นอย่างจำกัดมาก เพราะการทำข่าวประจำวันและมาตรฐานวิชาชีพทำให้ต้องพึ่งพาแหล่งข่าวทางการค่อนข้างมากเป็นประจำทุกวัน อย่างไรก็ตาม นักข่าวบางคน โดยเฉพาะนักข่าวออนไลน์กล่าวว่า ตนใช้แหล่งข่าวที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐในเนื้อหา โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการรวบรวมข้อมูล แต่ต้องระวัง เพราะปัญหาเรื่องความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ โดยส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อหาข้อมูลภูมิหลังของข่าวมากกว่าจะใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ

แม้ว่านักข่าวจะใช้เนื้อหาวารสารศาสตร์พลเมือง เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น และแหล่งข่าวออนไลน์ในฐานะแหล่งข้อมูลทฤษฎีภูมิ แต่ปริมาณการตอบรับจากผู้ใช้สื่อ เช่น อีเมล โทศัพทจากผู้อ่านกลับเพิ่มขึ้น นักข่าวส่วนมากยอมรับว่าเพราะความกดดันจากงาน ทำให้เป็นไปได้ที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านอย่างเหมาะสม ดังนั้น การใช้เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านจึงไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวันที่เกิดขึ้นในห้องข่าว อย่างไรก็ตาม แม้นักข่าวจะใช้เนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นน้อย แต่นักข่าวถูกทำให้เชื่อว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านเป็นสิ่งสำคัญที่นักข่าวต้องทำ

นอกจากนี้ ยังพบว่าภาระงานที่หนัก การขาดเวลา และทรัพยากรทำให้นักข่าวมักจะหันไปใช้แหล่งข่าวประจำที่พวกตนคุ้นเคย

ในด้านทัศนคติของนักข่าวต่อผู้ใช้สื่อ พบว่านสพ.สนับสนุนให้ประชาชนส่งเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นและจัดสรรพื้นที่ในนสพ.ให้ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาข่าวเบา (Soft news) นักข่าวเห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นมีคุณค่าสำหรับข่าวท้องถิ่น เพราะช่วยบอกปัญหาที่ชาวชุมชนห่วงกังวล ช่วยให้นักข่าวทราบว่าเกิดอะไรขึ้นในชุมชน

แม้นักข่าวส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางบวกต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น แต่ก็กังวลเกี่ยวกับคุณภาพของเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นด้วยเช่นกัน ส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นไม่ได้รับความน่าเชื่อถือในฐานะแหล่งข่าวที่เป็นทางการ เพราะนักข่าวสมัครเล่นไม่มีความเป็นกลาง ความเสรี ความรับผิดชอบอย่างที่นักข่าวอาชีพมี นอกจากนี้ ทักษะในการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารมีส่วนทำให้นักข่าวมองตนเองต่างจากนักข่าวพลเมือง โดยเห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นมีคุณค่าต่ำ ค่อนข้างเป็นเรื่องส่วนตัว มีอคติ และมองว่านักข่าวต้องควบคุม ตรวจสอบและคัดเลือกรายการเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นเพื่อรักษามาตรฐาน ซึ่งสิ้นเปลืองเวลามาก

โดยสรุปงานวิจัยแสดงว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเติบโตหรือพัฒนาอย่างช้า ๆ เนื่องจากการทำงานในลักษณะกิจวัตรประจำ (Routine) ของนักข่าวผสมกับความเชื่อทางวิชาชีพของนักข่าวมีส่วนทำให้นักข่าวสนใจการรายงานข่าวแบบดั้งเดิมมากกว่าให้ความสำคัญกับวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษา ยังสะท้อนบริบททางวิชาชีพ และการจัดองค์กรของห้องข่าวว่ามีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสารและวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม โดยเห็นได้ว่าการจัดสายการบังคับบัญชาทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ห่างเหินและไม่เกิดความร่วมมือกันระหว่างนักข่าวสิ่งพิมพ์กับนักข่าวออนไลน์ นักข่าวกับเจ้าหน้าที่ไอที และนักข่าวอาชีพกับนักข่าวพลเมือง

3) งานวิจัยเรื่อง “Protecting Journalists by Applying the Civic Journalism Model in Developing Countries a Case Study of the Philippines” (Aregood & Shafer, 2012) ศึกษาการนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่นักข่าวต้องเสี่ยงภัยจากการรวบรวมข้อมูลและรายงานข่าวในพื้นที่อันตราย หรือยากที่จะรายงานข่าวอย่างเสรีหรือเป็นกลาง ยากที่จะทำหน้าที่สุนัขเฝ้าบ้าน ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นกับนักข่าวหนังสือพิมพ์ในประเทศฟิลิปปินส์

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการทบทวนความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอยของวารสารศาสตร์สาธารณะในสหรัฐอเมริกา และทบทวนปัญหานักข่าวถูกสังหารในฟิลิปปินส์ โดยพบว่าตั้งแต่ปี 1992 นักข่าวฟิลิปปินส์อย่างน้อย 65 คนถูกสังหาร ซึ่งจำนวนนักข่าวที่ถูกฆ่าตายในประเทศนี้เป็นรองเพียงแค่ประเทศอิรักเท่านั้น

เป็นระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยปฏิบัติการ โดยนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาทดลองใช้กับสพ. The Cebu Sun Star ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญทางการสื่อสารมวลชนในฟิลิปปินส์มาร่วมวางแผนและอยู่ในกระบวนการด้วย การทดลองนี้ครอบคลุมถึงการขอความร่วมมือจากสมาชิกชุมชน เพื่อความปลอดภัยในชีวิตของนักข่าวฟิลิปปินส์ เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าในพื้นที่ที่เสี่ยงอันตราย นักข่าวต้องการการสนับสนุนจากพลเมืองอย่างมาก

ผู้วิจัยกำหนดให้ประเทศฟิลิปปินส์เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นประเทศที่หนังสือพิมพ์รายงานข่าวตามแบบฉบับวารสารศาสตร์ตะวันตกมาอย่างยาวนาน เพราะเป็นอาณานิคมเก่าของสหรัฐอเมริกาช่วงปีค.ศ. 1899-1946 และจากสภาพความเป็นจริงที่พบว่า การหาข้อมูล การรายงานข่าวในบางพื้นที่ของประเทศมีอุปสรรคจากกองกำลังก่อการร้ายติดอาวุธทำให้การทำงานของนักข่าวเป็นไปด้วยความยากลำบากและอันตรายอย่างมาก

ด้านบริบททางสังคมพบว่านักข่าวมักจะตกเป็นเหยื่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างจังหวัดของประเทศ โดยที่ตำรวจท้องถิ่นมักจะปกปิดหลักฐาน เพื่อปกป้องผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวการสำคัญในคดี มีการข่มขู่พยานให้เลิกล้มความตั้งใจ ชื่อตัว หรือข่มขู่ทรมาณ หรือฆ่าตัดตอนเพื่อไม่ให้พยานไปปรากฏตัวในศาล รวมทั้งมีการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมส่งผลให้คดีชะงักและล่าช้า คดีเหล่านี้จึงไม่ถูกสะสาง รัฐบาลถูกมองว่าปล่อยให้นักข่าวตกเป็นเหยื่อการใช้ความรุนแรง เนื่องจากการสังหารที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีแรงจูงใจมาจากเหตุผลทางการเมือง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ทั้ง ๆ ที่การสังหารหมุ่่นักข่าวสามารถเป็นจุดเปลี่ยนของประเทศได้ ถ้ารัฐมีเจตนาจะจับตัวผู้กระทำผิดมาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แต่กลับนิ่งเฉย ซึ่งหากรัฐบาลเห็นว่าการสังหารนักข่าวเป็นเรื่องปกติ ปีถัดๆไปก็จะเกิดเหตุการณ์เช่นนี้อีก

ดังนั้น แม้การสังหารหมู่ในฟิลิปปินส์จะเป็นเหตุการณ์ที่น่าตื่นตะลึง แต่ไม่ใช่สิ่งที่น่าแปลกใจในประเทศที่รัฐไม่มีการลงโทษผู้ที่ใช้ความรุนแรงต่อนักข่าว ฝั่งนักข่าวเองก็ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบาก เพราะขาดการสนับสนุนจากสาธารณชน มีเรื่องเล่าที่ว่ากันว่าสมาชิกกองกำลังติดอาวุธใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่แอบถ่ายภาพการสังหารหมู่ใน Maguindanao แล้วส่งให้สื่อเป็นภาพแรก เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่หายากที่สะท้อนว่าพลเมืองเองมีได้พอใจหรือเห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงต่อสื่อมวลชน นอกจากนี้ ความที่สถาบันสื่อมวลชนในฟิลิปปินส์มีเสรีภาพมาก ทำให้เกิดปัญหาสื่อมวลชนขาดจรรยาบรรณ สาธารณชนจึงหมดความไว้วางใจสื่อ เมื่อสื่อโดนคุกคาม ประชาชนจึงไม่สนใจว่าสื่อถูกทำร้าย

ส่วนผลการศึกษาพบว่า นสพ. The Cebu Sun Star นำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ในการนำเสนอข่าวที่ประชาชนต้องการ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมือง สามารถใช้ข่าวสารประกอบการตัดสินใจในกระบวนการทางประชาธิปไตย โดยกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ พันธะความรับผิดชอบ และหน้าที่ในฐานะพลเมือง

นสพ. จะนำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่ชุมชนห่วงกังวล หรือเป็นวาระของชุมชน โดยการจัดการสนทนากลุ่ม สำรวจความคิดเห็นประชาชน มีการวิเคราะห์ประชามติของผู้อ่านจากเช็กชั้นย่อยของนสพ. เช่น จากคอลัมน์ Talk Back คอลัมน์ Speak Out คอลัมน์ Text Forum และ Complaints Forum เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและข้อกังวลของประชาชนจนได้หัวข้อ ดังนี้ งานและสภาพเศรษฐกิจ ความสงบเรียบร้อย กองทุนสาธารณะ การศึกษา การดำเนินการอย่างเป็นทางการ ชะตากรรมของผู้หญิงและเด็ก และประเด็นสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหามลพิษอากาศและน้ำ การละเลยชนบท ความกังวลเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ฆาตกรที่ยังจับตัวไม่ได้ รายงานพิเศษเรื่องการค้าสตรีและเด็ก ปัญหาคุณภาพน้ำ การยึดอำนาจตลอดจนการคดโกงและรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากนี้ นสพ. ยังมีเช็กชั้น Wanted: Citizen Journalist เพื่อให้ผู้อ่านรายงานปัญหาในพื้นที่ชุมชนของตน บรรณาธิการกล่าวว่าปัจจุบันนักข่าวพลเมืองสามารถรายงานข่าวสาร ทั้งในรูปแบบข้อความ ภาพ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ของชุมชนทั้งในหน้านสพ. และในเว็บ ความน่าเชื่อถือของนักข่าวพลเมืองยังช่วยให้ประชาชนทราบถึงประเด็นที่น่าสนใจของประชาชนธรรมดาๆ ที่ไม่ใช่ชนชั้นนำ อาทิ การศึกษาของเยาวชน ความปลอดภัยในและนอกเคหะสถานและอนาคตของเศรษฐกิจ

ด้วยหลักการปฏิบัติงานภายใต้โมเดลวารสารศาสตร์สาธารณะทำให้นสพ. ปฏิบัติต่อผู้อ่านมากกว่าเป็นลูกค้า การนำหลักการดังกล่าวมาใช้กับสถานการณ์ที่การหาข้อมูลและการรายงานข่าวมีอุปสรรคจากอันตราย

ทางกายภาพ การคุกคามข่มขู่ ทำให้เกิดผลดี เพราะทำให้เกิดแรงสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งเป็นเกราะป้องกันอันตรายดังกล่าวให้สื่อมวลชน

งานวิจัยนี้ทดลองนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่นักข่าวต้องเสี่ยงภัยจากการรวบรวมข้อมูลและรายงานข่าวในพื้นที่อันตราย รวมถึงอันตรายที่เกิดจากการอุ้มข่มขู่ นักข่าวเพราะแรงจูงใจทางการเมืองของผู้มีอิทธิพล โดยทดลองทำกับนสพ. The Cebu Sun Star ผลการทดลองพบว่า การนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้กับการรายงานข่าวแบบดั้งเดิมทำให้นักข่าวเปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามารายงานข่าวสารที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนมากขึ้น เกิดการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร มีการรายงานข่าวที่สมาชิกในชุมชนห่วงกังวล ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสมาชิกชุมชนเปลี่ยนแปลงไป และทำให้เกิดแรงสนับสนุนจากสาธารณชนซึ่งสามารถเป็นเกราะป้องกันอันตรายแก่สื่อมวลชน

2. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาการยอมรับ/ไม่ยอมรับวารสารศาสตร์พลเมือง

มีจำนวน 2 เรื่อง คือ

1) งานวิจัยเรื่อง “Thinking about Citizen Journalism the Philosophical and Practical Challenges of User-Generated Content for Community Newspapers” (Lewis, Kaufhold & Lasorsa, 2010) ศึกษาการยอมรับวารสารศาสตร์พลเมืองของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชุมชน โดยสนใจข้อกังวลทางปรัชญา (แนวคิด) และทางการปฏิบัติที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์มีต่อการใช้นโยบายที่ผู้รับสารผลิตขึ้น (User-Generated Content หรือ UGC) โดยสำรวจว่าบรรณาธิการนสพ.ชุมชนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวารสารศาสตร์พลเมือง บรรณาธิการนสพ.ชุมชนนำวารสารศาสตร์พลเมืองไปใช้ในการทำข่าวหรือไม่ อย่างไร และในฐานะที่นสพ.ชุมชนเปรียบเสมือนผู้เฝ้าประตูข่าวสารของชุมชน นสพ.ชุมชนยอมรับวารสารศาสตร์พลเมืองหรือไม่ อย่างไร

แนวคิด ทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการศึกษาเป็นแนวคิดทฤษฎีทางวารสารศาสตร์ประกอบด้วยแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง แนวคิดหนังสือพิมพ์ชุมชน แนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม และทฤษฎีผู้เฝ้าประตูข่าวสาร ซึ่งผู้วิจัยเน้นย้ำว่าการทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตูข่าวสารในงานวิจัยนี้มีความหมายครอบคลุมการคัดเลือก การเขียน บรรณาธิการ กำหนดตำแหน่ง การกล่าวซ้ำ การเน้น และการจัดการข้อมูลข่าวสารให้เป็นข่าว จึงเป็นกระบวนการที่โดยรวมแล้วทำให้เกิดการส่งต่อความจริงทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การให้อำนาจสื่อในการส่งต่อความจริงทางสังคมนั่นเอง ในระยะเริ่มแรกทฤษฎีนี้ถูกใช้โดยมีนัยถึงอำนาจ/อิทธิพล

ของบรรณาธิการในการตัดสินใจว่าจะตีพิมพ์ข่าวใด จะรายงานข่าวอย่างไร ซึ่งเป็นการเน้นความสนใจไปที่อิทธิพลในระดับปัจเจกบุคคล แต่ในระยะต่อมา นักวิชาการสื่อสารมวลชนหันมาใช้ทฤษฎีนี้เป็นเครื่องมือในการศึกษาอิทธิพลในระดับองค์กร โดยมุ่งความสนใจไปที่กิจกรรมประจำวันที่เกิดขึ้นที่ห้องประชุมข่าว กองบรรณาธิการ และบรรทัดฐานทางวิชาชีพที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าว (Shoemaker et al., 2008, p.77) ก่อนที่ในเวลาต่อมาจะมีผู้พัฒนาเป็นแนวทางการศึกษาลำดับชั้นของอิทธิพล (Hierarchy of influence approach) ที่ศึกษาอิทธิพลของการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารทั้งระดับปัจเจกบุคคลและระดับกิจกรรมประจำวัน

เมื่อเกิดสื่อใหม่ การศึกษาบทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารในสื่อใหม่ทำให้เกิดการถกเถียงโต้แย้งตามมา นักวิชาการบางคนพบว่า การเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารในสื่อเก่าอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในพื้นที่สื่อใหม่ ขณะที่นักวิชาการอีกส่วนเห็นว่า ธรรมชาติของเว็บในการแพร่กระจายข่าวสารทำให้บทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารทำได้น้อยลง หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพาราไดม์จาก “Gatekeeping” มาเป็น “Gatewatching” ซึ่งเป็นรูปแบบของการคัดกรองร่วมกัน (Brun,2005)

แม้สื่อมวลชนจะมีสถานะเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารมายาวนาน หากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์กำลังทำลายคุณค่าหลักหรือบทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารของสื่อหลักลง ยิ่งในสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่การผลิต การเผยแพร่ข่าวสารไม่ใช่สิ่งที่กระทำได้อยากอีกต่อไป กระทั่งเกิดปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองขึ้นอันเป็นภาวะที่ผู้อ่านกลายมาเป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาาร่วมกับนักข่าวในกระบวนการผลิตข่าว งานวิจัยเรื่องนี้จึงศึกษาการยอมรับปรากฏการณ์วารสารศาสตร์พลเมืองของบรรณาธิการซึ่งทำงานในห้องประชุมข่าวซึ่งมีวัฒนธรรมในแบบ “เราเขียน คุณอ่าน”

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง มีกลุ่มตัวอย่างเป็นบรรณาธิการนสพ.ที่วางจำหน่ายในรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา จำนวน 29 คน การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักนี้กระทำโดยคำนึงถึงขนาดนสพ.ต้นสังกัดให้ครอบคลุมทั้งนสพ.ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ รวมถึงยอดจำหน่าย ความถี่ในการวางจำหน่าย เก็บข้อมูลในเดือนเมษายน-พฤษภาคม และสิงหาคม-กันยายน 2008

ผลการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นบรรณาธิการที่ปฏิเสธวารสารศาสตร์พลเมืองเนื่องจากหลักการ/แนวคิดของวารสารศาสตร์พลเมือง โดยเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่สามารถไปด้วยกันได้กับกระบวนการผลิตข่าว เพราะนักข่าวอาชีพกับประชาชนที่ไม่ได้ผ่านการอบรมมีความแตกต่างกัน เชื่อว่าการรายงานข่าวคืองานของมืออาชีพ

เท่านั้น บรรณาธิการกลุ่มนี้ไม่ได้ต่อต้านข้อเสนอแนะจากคนอ่านอย่างจดหมายถึงบรรณาธิการ มิได้ปฏิเสธการที่ผู้อ่านมีโอกาสแสดงความคิดเห็นทางออนไลน์เกี่ยวกับข่าวที่ตีพิมพ์ในนสพ.หรือนสพ.ออนไลน์ แต่ไม่เห็นด้วยกับการแสดงความคิดเห็นที่ไม่มีชื่อผู้เขียนหรือปกปิดชื่อ ยินดีรับประเด็นหรือแนวความคิดที่ผู้อ่านเสนอให้เขียน แต่ไม่เห็นด้วยที่ผู้อ่านจะเขียน เพราะเป็นเรื่องที่นักข่าวควรรับผิดชอบ ไม่ใช่ให้นักข่าวพลเมือง

กลุ่มที่ 2 เป็นบรรณาธิการที่ปฏิเสธวารสารศาสตร์พลเมือง เพราะการปฏิบัติ โดยเห็นว่างานของนักข่าวพลเมืองทำให้นักข่าวอาชีพทำงานหนักเกินไปและดึงนักข่าวออกจากงานที่สำคัญ เพราะต้องไปตรวจสอบภูมิหลังของข่าวว่าเป็นจริงหรือไม่ บางคนเคยทดลองใช้ข่าวพลเมือง แต่ได้ผลที่ไม่น่าพอใจจากหลายสาเหตุ เช่น ต้องคำนึงถึงกฎหมายการฟ้องหมิ่นประมาท มีข้อความใส่ร้าย แสดงความขมขื่น เกรี้ยวกราดจำนวนมาก ซึ่งทำให้งานของนักข่าวพลเมืองไม่ใช่ข่าว บรรณาธิการคนหนึ่งถึงกับกล่าวว่า “มีพลเมืองจำนวนมาก แต่ใช้ว่าจะมีนักข่าวจำนวนมากตามไปด้วย” หรือบรรณาธิการบางคนประสบปัญหาว่า เมื่อให้พื้นที่แก่นักข่าวพลเมืองกลับมีประชาชนจำนวนน้อยที่มีส่วนร่วม เป็นคนกลุ่มเดิม ๆ และเป็นกลุ่มที่มีมุมมองทางการเมืองหรือมีประเด็นเฉพาะเจาะจงบางอย่างที่ต้องการแสดงออก บางคนใจแคบ เห็นแก่ตัว ทำให้เสียความรู้สึกและไม่อยากสนับสนุนวารสารศาสตร์พลเมืองอีกต่อไป

กลุ่มที่ 3 บรรณาธิการที่ยอมรับ/เห็นด้วยกับแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง กลุ่มนี้เชื่อว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นความก้าวหน้าที่โดดเด่นแตกต่างจากแนวทางปฏิบัติเดิม ๆ ของวารสารศาสตร์ที่ผ่านมา บางคนมองว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นการขยายตัวของวารสารศาสตร์แบบเดิมที่ได้รับการหนุนเสริมจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เอื้อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นได้จริง และเห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมืองทำให้นสพ.เชื่อมต่อกับชุมชนได้ดีขึ้น

บรรณาธิการกลุ่มนี้พยายามส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองในรูปแบบที่หลากหลาย มีความพยายามที่จริงจังกับการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการผลิตข่าว รวมถึงการทำให้เว็บไซต์เพิ่มความสามารถในการเป็นสื่อโต้ตอบ ส่งเสริมให้ประชาชนส่งเรื่องราว ภาพ ความคิด ความคิดเห็น ชักชวนพลเมืองในท้องถิ่นที่มีความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งส่งงานมาลงในคอลัมน์ ส่งเหตุการณ์มาเผยแพร่ใน “ปฏิทินชุมชน” (Community calendar) หรือส่งวิดีโอมาลงเว็บไซต์

กลุ่มที่ 4 บรรณาธิการที่ยอมรับการปฏิบัติงาน/การรายงานข่าวของนักข่าวพลเมือง บรรณาธิการบางคนไม่ได้สนใจว่านักข่าวพลเมืองมีอิทธิพลในทางบวกหรือลบต่อกระบวนการผลิตข่าว ไม่ได้สนใจจะกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับชุมชน หรือเห็นว่าเป็นทางที่นสพ.จะเชื่อมต่อกับชุมชน แต่มีความเห็นว่่านักข่าว

พลเมืองมีประโยชน์ เพราะช่วยนสพ.ลดจำนวนบุคลากรในการทำงานและต้นทุนการทำข่าว ทำให้สพ.อยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่จำเป็นต้องปรับตัวทางธุรกิจครั้งใหญ่ เห็นว่าเป็นทางออกที่ได้ผล (Workable solution) เพราะนักข่าวพลเมืองช่วยให้สพ.รายงานข่าว เรื่องราวได้ครอบคลุมถึงระดับชุมชน

กล่าวได้ว่างานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการยอมรับวารสารศาสตร์พลเมืองของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชุมชน โดยสนใจข้อกังวลทางปรัชญา(แนวคิด)และทางการปฏิบัติที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์มีต่อการใช้นโยบายที่ผู้รับสารผลิตขึ้น แม้จะจัดผลการศึกษาเป็น 4 กลุ่ม แต่ผู้วิจัยก็กล่าวว่า บรรณาธิการบางคนมีความเห็นที่เป็นกลางกว่าคนอื่น ๆ บางคนก็ชัดเจนว่าขัดแย้ง ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง แต่ในภาพรวมบรรณาธิการแต่ละคนไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยตัดขาดจากกลุ่มอื่น ๆ บางครั้งก็ยากจะตัดสินที่น่าสนใจ คือ ไม่มีใครกล่าวถึงบทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร แม้ว่าวารสารศาสตร์พลเมืองจะคุกคามบทบาทดังกล่าวของสื่ออาชีพ ผู้ที่ต่อต้านวารสารศาสตร์พลเมืองจะย้ำถึงความสำคัญของการพิจารณาก่อนตีพิมพ์ ความสำคัญของงานประจำ เช่น การรวบรวมข้อมูล และการรายงานข่าว รวมทั้งคุณค่า ความจริง และการคำนึงถึงกฎหมาย ซึ่งจะมั่นใจได้ก็ต้องผ่านการอบรมทางวิชาชีพมาเท่านั้น

2) งานวิจัยเรื่อง “Old Values, New Media Journalism Role Perceptions in a Changing World” (O’Sullivan & Heinonen, 2008) ศึกษาประโยชน์จากการใช้อินเทอร์เน็ตของนักข่าวอาชีพในยุโรปในการรายงานข่าวและรวบรวมข่าว รวมถึงความเห็นของนักข่าวอาชีพต่อการใช้อินเทอร์เน็ตพลเมืองในฐานะแหล่งข่าว

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับนักข่าวและอินเทอร์เน็ตว่ามีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาว่าอินเทอร์เน็ตส่งผลอย่างไรต่อบทบาทการรายงานข่าวและคุณค่าข่าว โดยกล่าวว่าตั้งแต่ปี 1995 เป็นต้นมานักข่าวในยุโรปเปลี่ยนมาใช้อินเทอร์เน็ตในการทำงานมากขึ้น

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกระหว่างปี 2005-2006 ใน 11 ประเทศในยุโรป คือ ไชปรัส เอสโตเนีย ฟินแลนด์ กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลิทัวเนีย สโลวีเนีย สเปน สวีเดน และอังกฤษ โดยให้นักวิจัยในแต่ละประเทศเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้ตัวอย่างสัมภาษณ์ 239 คน จาก 40 องค์กรข่าว แบ่งตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกมีประสบการณ์ 10 ปีหรือน้อยกว่า มี 45% โดย 20%เป็นนักข่าวออนไลน์ 30% เป็นนักข่าวที่ต้องทำทั้งสิ่งพิมพ์และออนไลน์ และกลุ่มที่สองมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มี 55% โดยกลุ่มนี้ 76% เป็นนักข่าวสิ่งพิมพ์ 5% เป็นนักข่าวออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือที่ขาดไม่ได้ของนักข่าว นักข่าวเกือบทั้งหมดไม่มีปัญหาในการใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ในการหาข่าวสาร เช่น หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่ ใช้เป็นช่องทางเข้าถึงข่าวสารของหน่วยงานรัฐ ทั้งระดับรัฐบาลและท้องถิ่น

นักข่าวส่วนใหญ่เห็นว่าอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์ค่อนข้างมากในการเข้าถึงแหล่งข่าว เอกสารรายงานหรือข้อมูลอื่น ๆ ของรัฐบาลและหน่วยงานเอกชน เป็นช่องทางรับข่าวแจก และมีประโยชน์มากที่สุดในการหาข้อมูลเพื่อติดต่อแหล่งข่าว เช่น หมายเลขโทรศัพท์ ที่อยู่

นักข่าวหนังสือพิมพ์ (สิ่งพิมพ์) อาจจะไม่คุ้นเคยกับการหาและการเข้าถึงแหล่งข่าวออนไลน์ เพราะต้องใช้แหล่งข่าวสด หรือมีเช่นนั้นก็ได้ตั้งใจใช้แหล่งข่าวออนไลน์อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม นักข่าว75% เห็นว่าอินเทอร์เน็ตทำให้นักข่าวได้ข้อมูลมากขึ้นในการรายงานข่าว

ในด้านความสำคัญของการใช้อินเทอร์เน็ตรวบรวมข้อมูล พบว่าการสนทนาแบบเผชิญหน้าเป็นวิธีการรวบรวมข่าวที่นักข่าวให้คุณค่ามากที่สุด โดย 93% ของนักข่าวสิ่งพิมพ์ระบุว่าป็นวิธีที่สำคัญที่สุด 63% ของนักข่าวออนไลน์ และ75% ของนักข่าวที่ทำทั้งสองสื่อเห็นว่าเป็นวิธีที่สำคัญที่สุด

ส่วนทัศนคติที่มีต่อการใช้เว็บล็อกในฐานะเครื่องมือรวบรวมข้อมูล พบว่า นักข่าวนสพ. 84% เห็นว่าเว็บล็อกไม่มีความสำคัญ นักข่าวออนไลน์ 59% และนักข่าวที่ทำทั้งสองสื่อ 67% เห็นว่าเว็บล็อกไม่มีความสำคัญ

ในภาพรวมส่วนใหญ่เห็นว่าการสนทนาแบบเห็นหน้า การโทรศัพท์ถาม การใช้เสริชเอนจินเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่สุด ที่สำคัญรองลงมา คือ การใช้อีเมลส่วนบุคคล ข้อมูลจากเว็บไซต์เว็บข่าว เพื่อนักข่าวในกองบรรณาธิการ ฐานข้อมูลขององค์กรข่าว ฐานข้อมูลส่วนบุคคล และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่านักข่าวในยุคปรับอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในชีวิตการทำงานประจำโดยไม่รู้สึกรว่าเป็นปัญหา และเห็นว่าถ้าไม่มีอินเทอร์เน็ต ยากที่จะทำให้นักข่าวทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง และจะส่งผลกระทบต่อความเร็วในการรวบรวมข้อมูล รวมถึงการเข้าถึงฐานข้อมูลดิจิทัล และมีผลต่อการเผยแพร่ข่าวด่วนแบบเรียลไทม์ นอกจากนี้ อินเทอร์เน็ตยังช่วยให้นักข่าวสามารถติดต่อแหล่งข่าว แหล่งข้อมูลขององค์กรได้อย่างใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นผู้ชม สาธารณชน และนักข่าวพลเมือง

64% ของนักข่าวทั้งหมดปฏิเสธแนวคิดที่ว่าวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นภัยคุกคามตนเอง

ทั้งนี้ทัศนคติของนักข่าวที่มีต่อวารสารศาสตร์พลเมืองและบล็อกก่อนข้างซับซ้อน คือ มากกว่า 51% เห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมือง บล็อกไม่ใช่การรายงานข่าวที่แท้จริง โดยนักข่าวสิ่งพิมพ์แสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้อย่างชัดเจน นักข่าวออนไลน์และนักข่าวที่ทำงานทั้งสองสื่อมีแนวโน้มจะมีทัศนคติที่เป็นกลางมากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานข่าวน้อยกว่า 10 ปี

ส่วนใหญ่เห็นว่าอินเทอร์เน็ตช่วยให้สพ.ออนไลน์สามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์และ ปฏิสัมพันธ์ที่สพ.มีต่อผู้อ่าน ความสัมพันธ์กับผู้อ่านสำคัญต่อกำไรของข่าวออนไลน์ และเห็นว่าสพ.ที่เป็นสิ่งพิมพ์น่าเชื่อถือกว่าสื่อออนไลน์ โดยถ้าเป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้อ่านก็ยังคงชอบอ่านสพ.ที่เป็นสิ่งพิมพ์มากกว่า

ส่วนด้านจริยธรรมกับอินเทอร์เน็ต นักข่าวยุโรปค่อนข้างมั่นใจว่าอินเทอร์เน็ตส่งผลต่อคุณภาพของข่าว โดย 79% เห็นว่าอินเทอร์เน็ตช่วยให้นักข่าวใช้แหล่งข่าวได้กว้างขวางขึ้น และแม้ว่านักข่าวจะต้องจัดการกับข้อมูลที่ไม่สามารถเชื่อถือได้บนอินเทอร์เน็ต แต่ส่วนใหญ่ก็ยังเห็นว่าการมีอินเทอร์เน็ตทำให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ง่ายขึ้น

41% เห็นว่าสพ.ออนไลน์สูญเสียความถูกต้อง เพราะความรวดเร็ว (ส่วนใหญ่เป็นนักข่าวสิ่งพิมพ์ มีนักข่าวออนไลน์เพียง 1 ใน 3 หรือประมาณสามสิบกว่าเปอร์เซ็นต์ที่คิดเช่นนี้) ส่วนนักข่าวที่ทำงานทั้งสองช่องทางกลับคิดเช่นนี้เพียง 16% และกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำข่าวนานกว่ามีแนวโน้มจะคิดเช่นนี้มากกว่า

ประเด็นด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 40% เห็นว่าอินเทอร์เน็ตทำให้หนังสือพิมพ์มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น แต่ 36% ไม่เห็นด้วย โดยนักข่าวที่มีประสบการณ์ยาวนานกว่าจะไม่เห็นด้วยมากกว่า

ในภาพรวม นักข่าวไม่ได้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตเป็นภัยคุกคามคุณภาพของนสพ. (มี 23 % ที่เห็นด้วย) โดยกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานนานกว่าจะมีความกังวลมากกว่า แต่ส่วนใหญ่รับอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการทำข่าวประจำวันได้อย่างสะดวกสบาย และกลายมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า นักข่าวในยุโรปรับอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้งานในการทำข่าวประจำวัน โดยเฉพาะในขั้นตอนในการหาข้อมูลเพื่อติดต่อแหล่งข่าวหรือรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ แต่ก็ยังเห็นว่าวิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้ายังเป็นวิธีที่สำคัญมากที่สุด ในแง่ทัศนคติต่อวารสารศาสตร์พลเมือง ส่วนใหญ่เห็นว่าบล็อกไม่ใช่แหล่งข้อมูลที่สำคัญ ครั้งหนึ่งเห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมือง บล็อกไม่ใช่การรายงานข่าวที่แท้จริง โดยนักข่าวสิ่งพิมพ์แสดงความไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้อย่างชัดเจน ต่างกับนักข่าวออนไลน์และนักข่าว

ที่ทำงานทั้งสองสื่อที่จะมีแนวโน้มจะมีทัศนคติที่เป็นกลางมากกว่า และพบว่าระยะเวลาของประสบการณ์ในการทำงานสื่อมีผลต่อทัศนคติดังกล่าว

3. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาการใช้วารสารศาสตร์พลเมืองในพื้นที่สื่อกระแสหลัก

มีจำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

1) งานวิจัยเรื่อง “The Changing Role of the Citizen in Conflict Reporting” (Bahador & TNG, 2010) ศึกษาการใช้ข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวในการรายงานข่าวเหตุการณ์ความขัดแย้งของสื่อกระแสหลัก โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบข่าวการโจมตีมูไบในปี 2008 ในสื่อกระแสหลัก 4 ประเทศ คือ The New York Times (สหรัฐอเมริกา) New Zealand Herald (นิวซีแลนด์) London Times (อังกฤษ) และ Times of India (อินเดีย)

ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการทบทวนความเป็นมาของเหตุการณ์ลอบวางระเบิดที่มูไบโดยกลุ่มติดอาวุธอิสลาม Lashkar-e-Taiba ว่าเป็นเหตุการณ์ที่สื่อทั่วโลกสนใจ เพียงไม่กี่นาทีหลังเกิดเหตุ สื่อเครือข่ายสังคมทั้งทวิตเตอร์ เฟซบุ๊กต่างรายงานข่าวเหตุการณ์ มีการถ่ายทอดสดผ่านบล็อกของพลเมืองสามคนผู้เป็นพยานรู้เห็นเหตุการณ์ เพราะยืนอยู่ใกล้กับหนึ่งในโรงแรมที่เกิดเหตุ นักข่าวโพสต์ภาพแรกของเหตุการณ์ลงในเว็บไซต์แชร์ภาพอย่าง Flickr สื่อเครือข่ายสังคมเหล่านี้จึงท่วมทับไปด้วยข้อความ และกลายเป็นข้อมูลข่าวสารพื้นฐานของสื่อกระแสหลักทั้งในอินเดียและต่างประเทศที่ดึงภาพและเนื้อหาเหล่านี้ไปใช้ในการรายงานข่าวของตนอย่างรวดเร็ว

การทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมืองของผู้วิจัยทำให้ทราบว่าข่าวพลเมืองยิ่งทวีความสำคัญขึ้นเมื่อไม่มีนักข่าวรายงานข่าว แต่ประชาชนมีความต้องการข่าวสาร งานข่าวพลเมืองจึงมีคุณค่าจากความใกล้ชิดทันเวลา มีความเป็นตัวแทน ให้ความจริง มีความรู้สึกส่วนตัว เมื่อเทียบกับข่าวที่รายงานแบบเหมือนกันหมดของสื่อกระแสหลัก อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยจำนวนหนึ่งยืนยันผลการศึกษางานข่าวพลเมืองไม่ได้มีอิทธิพลต่อสื่อกระแสหลักอย่างมีนัยสำคัญ โดยกล่าวว่าสื่อกระแสหลักใช้ข่าวพลเมืองอย่างระมัดระวังและจำกัด วิจัยบางเรื่องระบุว่างานข่าวพลเมืองไม่ได้ทำทลายวาทกรรมในสื่อกระแสหลัก เพราะไม่ได้ให้มุมมองความคิดเห็นทางเลือก แต่กลับให้มุมมองที่เลียนแบบมาจากสื่อหลัก นอกจากนี้ สื่อกระแสหลักยังใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวในฐานะเหยื่อและผู้อยู่ในเหตุการณ์มากกว่าจะใช้ข่าวที่พลเมืองรายงาน

จากการทบทวนแนวคิดการก่อการร้ายนานาชาติ ทำให้เห็นว่าการรายงานข่าวมุ่งไปเป็นการรายงานข่าวความขัดแย้งที่มีรูปแบบจำเพาะ เพราะเป็นการก่อการร้ายซึ่งแตกต่างจากข่าวความขัดแย้งอื่น ๆ และกล่าวถึงคุณลักษณะของการก่อการร้ายว่า มีธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเมือง รูปแบบการใช้ความรุนแรงจะกระทำต่อกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้คาดไว้ (สุ่มเอา) มักมีเป้าหมายที่พลเมือง และต้องการสร้างความหวาดกลัวให้มวลชน ปฏิบัติการที่มวลชนมีต่อเหตุความรุนแรงจึงมีความสำคัญเท่ากับตัวเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ การก่อการร้ายยังหวังผลจากการใช้สื่อเพื่อสร้างความหวาดกลัวต่อเหตุที่มีการสังหารชีวิตผู้คนจำนวนมาก บทบาทของสื่อในการรายงานข่าวดังกล่าวจึงมีความสำคัญ

ทั้งนี้ เมื่อเกิดเหตุก่อการร้ายขึ้น เนื้อหาข่าวในสื่อกระแสหลักมักจะดำเนินไปโดยมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ให้แหล่งข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ บรรยายว่าเกิดอะไรขึ้น เพื่อลดความไม่มั่นใจ และทำให้ประชาชนสงบ ไม่ตื่นตระหนกหวาดกลัว ขั้นตอนที่ 2 เนื้อหามุ่งไปที่การสร้างความสำเร็จสถานการณ์ ขั้นตอนที่ 3 รายงานในลักษณะเดียวกับขั้นตอนที่ 1 และ 2 เพื่อสร้างกรอบความคิดให้แก่ประชาชนในการทำความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยมิติทางการเมือง และมิติกาลเวลาที่กว้างขวางขึ้น

แนวคิดสุดท้าย คือ แนวคิดข่าวที่เกิดจากตัวเหตุการณ์ (Event-driven news) หมายถึง เป็นข่าวเพราะตัวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง เช่น ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นเหตุการณ์รุนแรงที่ไม่ได้คาดคิดไว้ มักเกิดขึ้นโดยทันที หรือเกิดขึ้นโดยบังเอิญ รัฐบาลไม่ได้เตรียมรับมือไว้ ข่าวประเภทนี้จึงคุกคามความสามารถของรัฐบาลในการควบคุมสภาพแวดล้อมทางการเมือง ในสถานการณ์เช่นนี้สื่อจะกลายเป็นกลไกที่ไม่เป็นทางการในการกลั่นกรองกระบวนการทางนโยบายของรัฐเพื่อควบคุม แก้อั้ว หรือบรรเทาความรุนแรงของสถานการณ์หรือเหตุการณ์ การรายงานข่าวลักษณะนี้จึงแตกต่างจากการรายงานข่าวประจำวันของสื่อมวลชนอย่างมาก

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์เนื้อหาข่าวการก่อการร้ายที่มุ่งไปในนสพ.ทั้งสี่ชื่อฉบับ ชื่อฉบับละหกวันตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน -2 ธันวาคม 2008 โดยมุ่งความสนใจไปที่การวิเคราะห์และการสร้างกรอบความคิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานข่าวจะวัดตามความถี่ (สัดส่วนที่ใช้) ทิศทางและระยะเวลาของการใช้แหล่งข่าวพลเมือง และแบ่งประเภทแหล่งข่าวเป็น 7 กลุ่ม โดยอ้างอิงจากงานวิจัยของ Nacos (1994), Li & Izard (2003), Wigley & Fontenot (2009) ซึ่งแบ่งเป็นแหล่งข่าวพลเมือง รัฐบาล ผู้เชี่ยวชาญ สื่อ แหล่งข่าวต่างประเทศ กลุ่มเอ็นจีโอ และทหาร

สิ่งที่ทำให้แตกต่างจากงานวิจัยอื่น คือ ผู้วิจัยแบ่งประเภทพลเมืองเป็น 4 กลุ่มย่อย คือ 1) เหยื่อและครอบครัวของเหยื่อ 2) พยาน 3) การสัมภาษณ์ voxpops และ 4) นักข่าวพลเมือง(บล็อกเกอร์ ทวิตเตอร์ ข้อความผ่านมือถือ ฯลฯ ซึ่ง 2 ประเภทหลัง ผู้วิจัยเพิ่มเข้ามาเพื่อวัดความหลากหลายในการใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวในการรายงานข่าว

นอกจากนี้ ยังใช้แนวคิดของ Graber (1980) มาแบ่งช่วงเวลา 6 วันที่ศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอนตามขั้นตอนการรายงานข่าวของสื่อในภาวะวิกฤติ ประกอบด้วยขั้นเริ่มต้นของวิกฤติ ขั้นสื่อพยายามรายงานข่าวให้คนอ่านเข้าใจตัวเหตุการณ์ และขั้นสุดท้าย คือ สื่อให้ข้อมูลบริบทของเหตุการณ์

ผลการศึกษาพบว่าจากข่าวทั้งหมด 213 ชิ้นจากนสพ.ทั้งสี่ฉบับ มีการใช้แหล่งข่าว 1,408 คน แหล่งข่าวพลเมืองมีส่วนสูงสุดคือ 33% ตามด้วยแหล่งข่าวรัฐบาล 29% แหล่งข่าวต่างประเทศ 14% แหล่งข่าวหน่วยงานพัฒนาภาคเอกชน 12% และพบว่าแหล่งข่าวพลเมืองถูกใช้มากในช่วงสองสามวันแรกที่เกิดเหตุ และในสองขั้นตอนแรกของการรายงานข่าว ซึ่งเป็นช่วงที่สื่อระมัดระวังในการเลือกแหล่งข่าวมารายงานค่อนข้างมาก เพราะรัฐบาลอาจจะยังไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้เต็มที่

ขณะที่แหล่งข่าวรัฐบาลถูกใช้ถึงในช่วงที่วิกฤตการณ์ดำเนินไปและเริ่มใช้สูงขึ้นในขั้นตอนที่สามของการรายงานข่าว ซึ่งการใช้แหล่งข่าวพลเมืองเริ่มลดลงในขั้นตอนนี้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยกล่าวว่า การที่แหล่งข่าวพลเมืองถูกใช้ในสัดส่วนที่สูง ไม่ได้หมายความว่าพลเมืองเป็นผู้สร้างกรอบข่าวในการรายงานเหตุการณ์ เพราะพลเมืองถูกสื่อใช้ในแบบธรรมเนียมนิยม กล่าวคือ ถูกใช้ในฐานะเหยื่อและพยานเกือบทั้งหมด และมักมีทิศทางกรให้ข้อมูลในเชิงส่วนตัว หรือประสบการณ์ และให้เนื้อหาเชิงวิเคราะห์มากที่สุดสองลำดับแรก และมักเป็นแหล่งข่าวในการรายงานข่าวที่ใช้กรอบข่าวแบบภัยพิบัติและปลุขันทัวไปสนใจ

ดังนั้น แม้จะมีการกล่าวถึงบทบาทของนักข่าวพลเมืองระหว่างเกิดเหตุการณ์ แต่งานวิจัยแสดงถึงหลักฐานที่จำกัดของผลของวารสารศาสตร์พลเมืองต่อการรายงานข่าวของสื่อกระแสหลัก มีการอ้างถึงนักข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวเฉพาะในนสพ.นิวยอร์กไทมส์และไทมส์ออฟอินเดียเพียง 6 และ 7%ตามลำดับเท่านั้น และไม่ถูกใช้ในการรายงานข่าวในระยะแรกเลย แต่ถูกใช้ในการรายงานข่าวระยะต่อมา (ยกเว้นไทมส์ออฟอินเดียที่ใช้แหล่งข่าวนักข่าวพลเมืองตลอดการรายงานข่าวทุกขั้นตอน) ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเพราะนักข่าวที่จะใช้นักข่าวพลเมืองเป็นแหล่งข่าวจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของข่าวดังกล่าวก่อน ซึ่งเป็นการ

เพิ่มภาระการทำงานให้แก่นักข่าว และต้องใช้เวลาในการตรวจสอบทั้งความน่าเชื่อถือ และคุณค่าของข่าวสารที่นักข่าวพลเมืองผู้นั้นรายงาน ทำให้มีการใช้นักข่าวพลเมืองเป็นแหล่งข่าวน้อย

แม้สัดส่วนของนักข่าวพลเมืองจะถูกใช้ในโคม์สื่อออนไลน์น้อย แต่เกือบทั้งหมดถูกนำเสนอในทิศทางแบบสาธารณะ/เชิงวิเคราะห์ และมากกว่าครึ่งหนึ่งของคำสัมภาษณ์พลเมืองที่ปรากฏในโคม์สื่อออนไลน์ไม่ได้เล่าในฐานะพยาน แต่ถูกใช้ในฐานะ voxpop และเป็นแหล่งข่าวนักข่าวพลเมือง ขณะที่นสพ.สามฉบับที่เหลือใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวในฐานะเหยื่อและพยานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าน่าจะเป็นเพราะนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ และอังกฤษที่มีต่ออินเดีย สื่อกระแสหลักในประเทศเหล่านี้จึงรายงานข่าวโดยหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอินเดีย ส่งผลให้พลเมืองถูกใช้ในฐานะพยานและเหยื่อมากกว่าจะมีบทบาทอื่นๆ ขณะที่นสพ.ของอินเดียนั้นมีบริบทต่างกัน เนื่องจากเหตุลอบวางระเบิดที่มุมไบเป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดเหตุการณ์หนึ่งนับแต่เหตุการณ์ 9/11 ในสหรัฐอเมริกา และอินเดียมีประวัติศาสตร์เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ยาวนาน ทั้งนักการเมืองฝ่ายค้านและประชาชนจึงวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างหนัก เพราะเห็นว่าเป็นภัยคุกคามความปลอดภัยในชีวิตประชาชน

งานวิจัยเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่านสพ.ส่วนใหญ่ใช้แหล่งข่าวพลเมืองในแบบธรรมเนียมปฏิบัติเดิม คือ ใช้ในฐานะเหยื่อและพยาน แต่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่บ้างในกรณีของนสพ.โคม์สื่อออนไลน์ที่มีการใช้นักข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวและนำเสนอมุมมองความเห็นของพลเมืองในลักษณะเสนอความคิดวิเคราะห์และความคิดเห็นทางการเมือง แต่ยังคงขาดการสัมภาษณ์บรรณาธิการและนักข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งสิ้นข้อจับดังกล่าวทำให้ไม่เห็นผลจากปัจจัยอื่นๆ

2) งานวิจัยเรื่อง “Mobi Journalism in Slovenia Is This Really Citizen Journalism?” (Kovacic & Erjavec, 2008) ศึกษากระบวนการผลิตรายการวารสารศาสตร์พลเมืองของสื่อโทรทัศน์เชิงพาณิชย์ในสโลวีเนีย เพื่อตรวจสอบว่าการผลิตรายการดังกล่าวมีคุณลักษณะของการเป็นวารสารศาสตร์พลเมืองที่แท้จริงหรือไม่ โดยพิจารณาว่ารายการดังกล่าวพิจารณาประชาชนที่มีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองหรือไม่ และการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของผู้ชมมีลักษณะอย่างไร

มีการทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ของ Norman Fairclough โดยมุ่งวิเคราะห์ที่ตัวบท

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual analysis) การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse analysis) และนำกรอบการวิเคราะห์ทาง Social scientific approach และ Theoretical

approach ทางโครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม และ Institutional paradigms มาสร้างกรอบการวิเคราะห์ แบบ Multi-dimension approach โดยจะศึกษาโครงสร้าง กระบวนการ การผลิต การตีความ ตัวบท ร่วมกับการสังเกตการณ์ผู้มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ผลิตข่าวและสมาชิกผู้ชม

สำหรับบริบทสื่อในสโลวีเนีย ตลาดสื่อโทรทัศน์จะถูกครอบงำโดยทีวีสาธารณะ ช่อง Kanal A และ POP TV สื่อต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด การแข่งขันสูงขึ้น เพราะประชาชนใช้สื่อใหม่เพิ่มขึ้น กลายเป็นตลาด ย่อยที่แข่งขันกันแย่งชิงผู้บริโภค

ช่อง Kanal A ทำรายการข่าวประจำวันในรูปแบบสื่อหนังสือพิมพ์แทบลอยด์ และโฆษณาว่าเป็นสื่อ แห่งแรกในสโลวีเนียที่เสนอวารสารศาสตร์พลเมืองของแท้ เพื่อให้ผู้ชมเปลี่ยนบทบาทตัวเองจากผู้ดูมาเป็นผู้ผลิตและส่งเรื่องของตนผ่านมือถือไปยังบรรณาธิการของรายการโดยตรง เป็นรายการแรกของประเทศที่ใช้ สื่อใหม่และเทคโนโลยีการสื่อสารในพื้นที่วารสารศาสตร์ดั้งเดิม ซึ่งผู้ชมให้การตอบรับอย่างดี เพียง 1 เดือน รายการนี้ก็ไต่เรตติ้งสูงสุด

ผลการวิเคราะห์ตัวบทพบว่า เนื้อหาข่าวสามารถแบ่งได้สามกลุ่ม คือ 1) ประเด็นที่สะท้อนความไร้ ระเบียบทางสังคม เช่น มลพิษ หลุมบนถนน ระบบการบริการทางสาธารณสุขที่ไม่โปร่งใส 2) รายงานข่าว เหตุการณ์ที่มีคุณค่าข่าว เช่น อุบัติเหตุทางรถยนต์ การนัดหยุดงานของสหภาพแรงงาน 3) แสดงความเห็นต่อ ประเด็นทางสังคม เช่น ความผิดหวังเรื่องการเมืองสหรัฐฯ เรียกร้องให้ผู้ขับขีมอเตอร์ไซด์เพิ่มความระมัดระวัง

ส่วนการวิเคราะห์วาทกรรมกระทำร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมระหว่างเดือนกุมภาพันธ์- มีนาคม 2007 ผู้วิจัยใช้เวลา 60 ชั่วโมงอยู่กับโปรดิวเซอร์ข่าวเพื่อสังเกตขั้นตอนการผลิต และสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน ได้แก่ ทีมผลิตและผู้ชมที่มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตข่าว พบว่ามีการชักชวนให้ผู้ชม เข้ามามีส่วนร่วมในฐานะนักข่าวพลเมือง ส่วนขั้นตอนการผลิต การโพสต์ภาพลงอินเทอร์เน็ตจะเป็นขั้นตอน หลังจากบรรณาธิการและนักข่าวคัดเลือกภาพจากคลังภาพ และเพิ่มตัวบทข้อความเข้าไปก่อนโพสต์ลงเว็บไซต์ โดยไม่ระบุตัวตนนักข่าวพลเมือง

การคัดเลือกเป็นผลมาจากการตัดสินใจของทีมผลิตไม่ใช่ผู้ชม ทีมผลิตเป็นผู้ตัดสินใจฝ่ายเดียวถึง เป้าหมายการสื่อสาร และมีเกณฑ์ที่สำคัญในการคัดเลือกข่าวพลเมืองจากการให้ข่าวสารและมุมมองที่เป็น ประโยชน์ต่อชีวิตสาธารณะ ซึ่งหากพิจารณาในแง่ประเด็นที่ผู้ชมส่งเข้ามาก็เรียกได้ว่าเป็นวารสารศาสตร์ พลเมือง แต่ถ้าพิจารณาในมิติของการมีส่วนร่วม อาจจะไม่จัดว่าเป็นวารสารศาสตร์พลเมืองที่เต็มรูปแบบ เพราะพลเมืองไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ทีมผลิตมองผู้ชมเป็นพลเมือง เห็นว่านักข่าวพลเมืองคือผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตข่าวและรายการบางรายการ ซึ่งสะท้อนความเป็นประชาธิปไตยในสื่อ ผู้ชมถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วมในการค้นหาข้อเสนอแนะและการแก้ไขปัญหา โดยฝ่ายสถานีจะช่วยผลักดันให้เกิดการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตาม พบแนวทางปฏิบัติบางอย่างที่อาจต่างกับแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมือง เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เว็บไซต์ Kanal A ทำให้จำนวนผู้ชมเว็บไซต์เพิ่มขึ้นสูงมากและดึงดูดนักโฆษณา ฉะนั้นในมุมมองนี้ ผู้ชมจึงเท่ากับลูกค้า (ไม่ใช่ผู้ชมเท่ากับพลเมือง) เป็นตัวอย่างที่สะท้อนองค์กรข่าวที่ขับเคลื่อนด้วยการตลาด

ในด้านขอบเขตและระดับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่ามิชอบเขตและระดับการมีส่วนร่วมที่ไม่ชัดเจน เพราะประชาชนไม่ได้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในประเด็นที่น่าเสนอ และการที่สื่อไม่เปิดเผยชื่อนักข่าวพลเมือง (Contributor) ยังอาจทำให้ประชาชนเข้าใจว่าประชาชนได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมมากกว่าความเป็นจริง ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจึงไม่โปร่งใส ซึ่งไม่ใช่คุณลักษณะของสื่อที่มีคุณภาพ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงชีวิตสาธารณะให้ดีขึ้น

ในส่วนท้ายของงานวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายว่า กรณีที่เกิดขึ้นที่สโลวีเนียเป็นการนำวารสารศาสตร์พลเมืองมาใช้ในรูปแบบ “mobi Journalism” ท่ามกลางพื้นที่สื่อพาณิชย์ จึงเป็น “Quasi citizen journalism” หรือแปะป้ายนักข่าวพลเมืองหลอกผู้ชม แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรื่อนำวารสารศาสตร์พลเมืองมาใช้ในองค์กรเพื่อหวังผลกำไร เนื่องจากอำนาจที่แท้จริงในการตัดสินใจให้พื้นที่การสื่อสารและประเด็นนำเสนออยู่ที่สื่อดั้งเดิม แม้ว่าเทคโนโลยีจะทำให้ประชาชนมีกิจกรรมทางการเมือง สังคมเพิ่มขึ้นก็ตาม

งานวิจัยนี้ศึกษารายการวารสารศาสตร์พลเมืองในพื้นที่สื่อหลักเชิงพาณิชย์ของสโลวีเนีย โดยเผยแพร่ข่าวพลเมืองในเว็บไซต์สถานีโทรทัศน์ และรายการโทรทัศน์ เมื่อศึกษาพบว่าเป็น “กึ่งวารสารศาสตร์พลเมือง” เนื่องจากโปรดิวเซอร์มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญๆ และเป็นผู้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาและโครงสร้างข่าว ขณะผู้รับสารถูกลดบทบาทการมีส่วนร่วมลง

4. ผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาการนำแนวคิดวารสารศาสตร์มีส่วนร่วมและเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นไปใช้ในสื่อกระแสหลัก

มีจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่

1) งานวิจัยเรื่อง “Exploring the Political-Economic Factors of Participatory Journalism Views of Online Journalists in 10 Countries” (Vujnovic & et. al, 2010) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของพลเมืองในสื่อออนไลน์ในมิติทางเศรษฐกิจ และการเมืองในประเทศเบลเยียม โครเอเชีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน สหราชอาณาจักร แคนาดา สหรัฐอเมริกา และอิสราเอล

คณะวิจัยใช้แนวคิดทั้งทางสังคมศาสตร์และวารสารศาสตร์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ทางทฤษฎี เริ่มต้นจากทบทวนแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองซึ่งเชื่อว่าสื่ออยู่ภายใต้บริบทเศรษฐกิจ การตลาด และเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ทำให้การสื่อสารเป็นประชาธิปไตย เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่กว้างขึ้น ช่องว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนแคบลง ทั้งนี้สื่อจะมีคุณค่าทางประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ต้องตอบสนองต่อความต้องการของสาธารณชนในด้านการแจ้งข่าวสารได้ทันทั่วถึงและถูกต้อง

ในทางธุรกิจ อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนในยุโรปเริ่มแข็งแกร่งตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1980-1989 ในบริบทของสังคมและลัทธิเสรีนิยมใหม่ เอกชนที่เป็นเจ้าของสื่อจะเน้นทำกำไรจากอุตสาหกรรมเป็นหลัก ทว่าปัจจุบันในขณะที่เครือข่ายดิจิทัลเติบโตอย่างรวดเร็ว องค์กรธุรกิจสื่อสารมวลชนต่างพบว่า ยากที่จะพวกตนจะค้นหาโมเดลทางธุรกิจที่ยังคงรักษาการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ได้ แนวคิดที่พิจารณาพลเมืองในฐานะ “Informational laborer” จึงเป็นที่สนใจของอุตสาหกรรมสื่อ และคาดหวังว่าสื่อจะได้ประโยชน์จากแก่นแนวคิดประชาธิปไตยอย่างแนวคิดการมีส่วนร่วม แม้ว่าจะยังคงถ่วงถ่วงไปที่จะสรุปว่าวารสารศาสตร์ออนไลน์จะประสบความสำเร็จในการทำกำไร

ภายใต้ระบบทุนนิยม เนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น (UGC) จัดเป็นส่วนหนึ่งของงานที่เป็นสินค้า “Commodification of Work” ทุนนิยมใหม่ถูกนำทางด้วยศูนย์กลางข่าวสาร เวลาถูกแบ่งเป็นการทำงานพักผ่อน การผลิตและบริโภค แต่เนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น (UGC) กำลังทำให้เส้นแบ่งระหว่างงาน การพักผ่อน การผลิต การบริโภคจางลง ไม่ชัดเจน

ปรากฏการณ์การเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัลและการเป็นเจ้าของข้ามสื่อที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในยุค 1985-1990 ช่วยทำให้เกิดการหลอมรวมสื่อในปัจจุบัน เพราะวัฒนธรรมหลอมรวมเกิดจาก

ภาคอุตสาหกรรมสื่อที่ต้องการแพร่กระจายเนื้อหาข้าม/ผ่านสื่อที่มีแพลตฟอร์มที่แตกต่างกันหลากหลาย คณะวิจัยจึงใช้แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมหลอมรวม (Convergence culture) ของ Jenkins (2006) และทฤษฎีทุนนิยมทางการสื่อสาร (Communicative Capitalism) ของ Dean (2008) ซึ่งมีใจความสำคัญว่า เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดเงื่อนไข สภาพแวดล้อม บริบทการหลอมรวมสื่อ ขณะที่การควมรวมธุรกิจสื่อก็กลายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (ถูกบังคับให้เกิดขึ้น) ทั้งนี้ วัฒนธรรมหลอมรวม คือ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตเนื้อหาเพื่อช่องทางที่เจาะจงช่องทางใดช่องทางหนึ่งมาเป็นการให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ไหลข้ามสื่อ ซึ่งเกิดจากแรงขับเคลื่อนทางธุรกิจของอุตสาหกรรมสื่อที่ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ส่วนลัทธิทุนนิยมทางการสื่อสารคือ รูปแบบทุนนิยมล่าสุดที่ให้คุณค่าการรายงานข่าวในฐานะศูนย์กลางการนำวัตถุดิบจากเครือข่ายเทคโนโลยีการสื่อสารมาเป็นสินค้า ดังนั้น การหลอมรวมสื่อในอีกด้านหนึ่งก็คือ การสร้างแพลตฟอร์มที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมผู้บริโภค และการมีส่วนร่วมในที่นี้ ก็คือ ผลของมูลค่าทางการตลาดและการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่เป็นสินค้าและการบริโภคข่าวสาร หากใช้การแสดงออกถึงการกระทำทางประชาธิปไตยไม่

โมเดลธุรกิจของสื่อใหม่แบบมีส่วนร่วมนี้จะได้ผล ต้องสร้างความภักดีของลูกค้าและความมั่นคงของตราสินค้า ทั้งยังต้องมีการบริหารจัดการที่ลดต้นทุนการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เดิมต้องจ่ายค่าตอบแทนให้นักข่าว มาใช้ผู้ชมรายงานข่าวสารแทน

ส่วนการทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม พบว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบหลอมรวม หรือวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในบริบทแบบนี้ อุตสาหกรรมสื่อพยายามที่จะส่งสินค้าของตนข้ามแพลตฟอร์มที่หลากหลายเพื่อให้ผู้ใช้สื่อเปลี่ยนรูปข่าวสารเหล่านั้นใหม่ เช่น นำข่าวนั้นไปเขียนถึงใหม่ในบล็อกของตนเอง หรือแพร่กระจายข่าวสารนั้น ๆ ผ่านการแชร์ในสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก หรือทวิตเตอร์ ดังนั้นวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมจึงเกิดประโยชน์ต่อการไหลของข่าวสารข้ามแพลตฟอร์ม

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประเด็นการศึกษา คือ แรงจูงใจของสื่อกระแสหลักในการนำวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาใช้ โดยแบ่งแรงจูงใจเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านอุดมการณ์/การเมือง 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านเทคโนโลยี และ 4) ด้านวารสารศาสตร์ ภายใต้ความคิดว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ (การปรับตัวด้วยการนำแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาใช้) เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

รวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์นักข่าวเกือบ 60 คนใน 10 ประเทศประชาธิปไตยในยุโรป อเมริกาเหนือ และเอเชียในปี 2008 โดยสัมภาษณ์บุคคลที่มีบทบาทด้านกลยุทธ์การบริหารจัดการ การประชุมข่าว

การผลิตข่าว และการมีส่วนร่วมของผู้รับสาร ร่วมกับวิเคราะห์เนื้อหาจากเว็บไซต์นสพ. ชี้นำ(นสพ.เชิงคุณภาพ) ของประเทศในยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และอิสราเอล

ผลการศึกษาพบว่า แม้วัฒนธรรมและธรรมเนียมปฏิบัติของสื่อมวลชนจะมีความหลากหลาย แต่พบความคล้ายคลึงกันมากกว่าแตกต่าง จึงสามารถใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์แก่นเรื่อง (Thematic analysis) และพบว่า โดยทั่วไปนสพ.ในประเทศเหล่านี้ใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างแบรนด์ นำไปสู่การสร้างความภักดีต่อแบรนด์ ใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในฐานะกลยุทธ์เพิ่มจำนวนผู้เข้าชมเว็บ เพื่อผลกำไร/ได้เงินตอบแทน และทำตามกระแสนิยมเพื่อให้คงความสามารถในการแข่งขัน

ในด้านการสร้างแบรนด์ พบปรากฏในทุกประเทศ เนื่องจากในตลาดแบบแยกย่อย/ตลาดที่แยกเป็นส่วนเล็ก ๆ (Fragmented market) โครงสร้างตลาดไม่ได้ถูกผูกขาดโดยเจ้าเดียว สื่อหนังสือพิมพ์อยู่ในฐานะแบรนด์สินค้า ความภักดีของลูกค้าช่วยสร้างความยั่งยืนทางการค้าแก่แบรนด์ การตลาดและกลยุทธ์การสื่อสารกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างชุมชน กลุ่มผลประโยชน์ และคนที่เกี่ยวข้อง เช่น นสพ.ฉบับหนึ่งให้ทีมฟุตบอลท้องถิ่นสร้างเพจขึ้นมาในพื้นที่การสื่อสารของตน แล้วใส่เนื้อหาสารคดีหลายเรื่องเข้าไปในเพจนั้น ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์จำนวนมากระหว่างทีมฟุตบอลท้องถิ่นกับแฟน ๆ ของพวกเขา กรณีนี้แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์มีความเข้าใจว่าแพลตฟอร์มไม่ควรเน้นข่าวอย่างเดียว แต่ต้องใช้เป็นช่องทางเพื่อกระตุ้นเครือข่ายทางสังคมทั้งหมด ทั้งในระดับสังคมและระหว่างทีมฟุตบอลกับแฟนบอล

นักข่าวจากนสพ.เทเลกราฟ (Telegraph) ประเทศอังกฤษกล่าวว่า การที่นสพ.มีบล็อกให้ผู้อ่านใช้มีความหมายว่า “เราไม่ได้ให้บล็อกประชาชน แต่ให้ผู้ชมแก่ประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนจะไม่ได้ เมื่อสร้างบล็อกขึ้นมาเองโดยไม่ใช้บล็อกในพื้นที่ของเรา”

ส่วนบรรณาธิการนสพ.อิสราเอลกล่าวถึงแรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจต่อการใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมว่า เชื่อว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมสามารถทำให้เว็บเข้มแข็งขึ้นในฐานะสินค้า สื่อต้องการให้ผู้ใช้อยู่กับสื่อ โดยเพิ่มเครื่องมือให้พวกเขาได้แสดงความเห็น รัชม และจัดการเว็บเพจได้ตามความชอบของผู้ใช้แต่ละคน

ส่วนที่สหรัฐอเมริกา การใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเกิดจากแรงกระตุ้นทางวารสารศาสตร์ และเศรษฐกิจ โดยมองว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมคือเครื่องมือที่จำเป็นในการสร้างความภักดีต่อแบรนด์ และความต้องการดึงดูดผู้ชมในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้นสพ.พยายามสร้างชุมชนที่เจาะจงขึ้นเพื่อตั้ง

ผู้อ่านเฉพาะ ดังนั้นนสพ.จะทำหน้าที่รายงานข่าวอย่างเดียวยังไม่ได้ แต่ต้องสร้างแบรนด์และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับนสพ.ให้แข็งแรง

การเพิ่มจำนวนผู้เยี่ยมชมเว็บเป็นอีกกลยุทธ์หนึ่งที่เราพบเห็นได้ทั่วไป นักข่าวในโครเอเชียกล่าวว่า บทบาทของพวกตน คือการพัฒนาช่องทางความร่วมมือเพื่อดึงดูดผู้อ่านใหม่ๆ และรักษาผู้ใช้เดิมให้อยู่กับเว็บนานเท่าที่จะเป็นไปได้ ส่วนบรรณาธิการนสพ.ในโครเอเชียกล่าวถึงคู่แข่งอย่างเว็บทำว่า เว็บทำที่รวบรวมข่าวเหมือนเป็นกับดักในตลาดสื่อ เพราะทำให้นักข่าวบางคนมองอนาคตนสพ.ออนไลน์ โดยขึ้นอยู่กับความสำเร็จของเว็บทำ รวมทั้งเสรีชนจีน ซึ่งบางแห่งจัดทำดัชนีเพื่อดึงความสนใจของนักท่องเที่ยวอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้ ในโครเอเชีย สเปน สหรัฐอเมริกา วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์เพื่อการอยู่รอดมากกว่าต้องการสนับสนุนการโต้แย้งถกเถียงสาธารณะ หรือเติมเต็มบทบาทด้านประชาธิปไตย

ส่วนอังกฤษ นักข่าวเชื่อว่าการสร้างแบรนด์เชื่อมโยงกับการเพิ่มจำนวนผู้ชมเว็บ และจำนวนผู้เข้าชมเป็นวิธียอดนิยมในการแสดงมูลค่าทางการตลาดที่ต่างกับสื่อสิ่งพิมพ์

ในเบลเยียม นสพ. Het Belang van Limburg และ Gazet van Antwerpen เห็นว่า งานวารสารศาสตร์พลเมืองสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนได้ดี เมื่อมาอยู่บนเว็บไซต์ สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะเข้ามาแสดงการมีส่วนร่วม ทำให้จำนวนคนเข้าเว็บเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

เช่นเดียวกับนักข่าวฝรั่งเศสที่เชื่อว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือที่มีค่ามากในการสร้างและดึงจำนวนผู้เยี่ยมชมเว็บ

ส่วนเยอรมนี นักข่าวกล่าวถึงการแข่งขันที่เกิดขึ้นว่า วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมอาจจะเป็นคำตอบของโมเดลธุรกิจสำหรับนสพ.ออนไลน์และความต้องการรักษาคุณภาพของนสพ.

การตามกระแสเป็นเหตุผลบางส่วนที่ทำให้เว็บนสพ.ริเริ่มใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม เช่น ในเบลเยียม นักข่าวกล่าวว่า นสพ.ของตนใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเพราะเป็นกระแสที่เกิดขึ้นทั่วไปทุกที่ และสาเหตุที่อำนวยความสะดวกให้แก่เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น ก็เพราะช่วยให้สื่อสามารถแข่งขันกับสื่อเครือข่ายสังคมอย่างเฟซบุ๊ก

บางคนมองว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเป็นปรากฏการณ์ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นสพ.จำเป็นต้องใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเพื่อคงสภาพให้สามารถแข่งขันได้ และใช้เป็นเครื่องมือปรับปรุงคุณภาพ ยิ่งตลาดเล็กอย่างโครเอเชีย เบลเยียม การแข่งขันกันเพื่อคนอ่านยิ่งสำคัญมาก วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมจึง

ถูกนำมาใช้ในฐานะกลยุทธ์ที่ทำให้เว็บน่าสนใจ ดึงดูดความสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สิ่งที่พบเฉพาะในสองประเทศนี้ คือ เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นถูกใช้เป็นกลยุทธ์ลดต้นทุนอย่างน้อยก็ในสายตาของฝ่ายบริหาร (นักข่าวเห็นว่าประหยัดเวลามากกว่าเงิน) แต่ก็ยังมีข้อสงสัยว่าสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้จริงหรือไม่ ซึ่งแม้ว่าการลดต้นทุนจะไม่พบในประเทศอื่น นอกจากเบลเยียม โครเอเชีย แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่เป็นกลยุทธ์ที่ฝ่ายจัดการใช้ เนื่องจากสื่อหนังสือพิมพ์มีพันธะหน้าที่ต้องให้บริการสาธารณะ นักหนังสือพิมพ์บางคนจึงกล่าวปฏิเสธวาทกรรมทางเศรษฐกิจ หรือความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและทางวารสารศาสตร์ บางคนมองแรงกระตุ้นทางเศรษฐกิจ การตลาดในด้านลบ และเห็นว่าเป็นวิธีที่คนอื่น ๆ ทำ แต่นักหนังสือพิมพ์ควรปกป้องหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเป็นพื้นที่สาธารณะ ในภาพรวม แรงจูงใจทางเศรษฐกิจจึงมักถูกกล่าวถึงคู่กับแรงจูงใจอื่น ๆ เช่น เทคโนโลยี การเมือง อุตสาหกรรม อุดมการณ์ และย้ำว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เล็งไม่ได้

นอกจากนี้ นักข่าวยังเห็นว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมีคุณค่า ขณะเดียวกัน ก็ยอมรับว่าขาดความคิด วิสัยทัศน์ที่แจ่มชัดว่าจะปรับใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมอย่างไร ด้วยเหตุผลใด หรือจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจอย่างไร

งานวิจัยเรื่องนี้ชี้ให้เห็นในภาพรวมว่าบทบาทของวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมช่วยอุตสาหกรรมนสพ.ในประเทศเหล่านี้ และนักนสพ.ในประเทศที่ต่างกันต่างเข้าใจและกล่าวถึงเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นว่ามีความสำคัญ เป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความน่าสนใจให้แก่เว็บไซต์ข่าวของนสพ. และช่วยสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใช้สื่อซึ่งส่งผลดีต่อการสร้างความภักดีในแบรนด์หนังสือพิมพ์

2) งานวิจัยเรื่อง “Hosting the Public Discourse, Hosting the Public When Online News and Social Media Converge” (Braun & Giliepie, 2011) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ในสื่อออนไลน์ของสื่อกระแสหลัก และความสัมพันธ์ระหว่างเว็บไซต์ข่าวของสื่อกระแสหลักกับสื่อเครือข่ายสังคมในด้านการจัดการวาทกรรมของสาธารณชน

ผู้วิจัยเริ่มจากการทบทวนผลกระทบจากเทคโนโลยีการสื่อสารต่อองค์กรสื่อกระแสหลัก โดยกล่าวว่าหลังจากมีการใช้สื่อออนไลน์เผยแพร่ข่าวสาร ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อนักข่าวอย่างมาก ทั้งด้านแนวความคิด การปฏิบัติงาน เช่น ต้องทำความเข้าใจ “สาธารณชน” “บทบาทของสื่อมวลชนต่อชุมชน” จากที่นักข่าวอาชีพเคยครอบงำเนื้อหาในสื่อ ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลทั้งทางวัฒนธรรมและวิชาชีพ องค์กรข่าวต้องพยายามหนักขึ้นในการปกป้องตราสินค้า (Brand) ขององค์กร ขณะเดียวกันก็ต้องให้พื้นที่ ให้

ความร่วมมือกับการเกิดขึ้นของวารสารศาสตร์พลเมืองและเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น (User-generated content หรือ UGC)

มีการทบทวนแนวคิดบทบาทของสื่อที่ต้องสนับสนุนสาธารณชน สนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงพื้นที่สาธารณะในสื่อ เช่น จดหมาย การโฟนอินในรายการโทรทัศน์ ต่อมาลักษณะของพื้นที่สาธารณะเหล่านี้เปลี่ยนแปลงไป เพราะเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการสื่อสารแบบโต้ตอบของเว็บไซต์ทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อสารแสดงความคิดเห็นได้ทันทีผ่านสื่อออนไลน์ขององค์กรข่าว หน้าที่ของสื่อในการเป็นสื่อกลางสำหรับการโต้แย้งถกเถียงทางสังคมจึงเห็นได้เด่นชัดขึ้น ขณะเดียวกันนักข่าวและผู้ใช้ต่างมีปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อ และผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรข่าวทำขึ้น

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ในองค์กรข่าว ABC NEWS, CBS NEWS และสมาชิกเฟซบุ๊ก (Facebook) และยูทูป (You Tube)

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อองค์กรข่าวหันมาเปิดพื้นที่ออนไลน์ ความเห็นจากผู้ชมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เช่น ในกรณีของ ABC NEWS ซึ่งขยายเซ็กชันชุมชนในเว็บไซต์แล้วพบว่า ความเห็นของผู้ชมในส่วนนี้เพิ่มขึ้นถึง 13% ภายในสามเดือน และจำนวนความเห็นมีมากถึง 64,000 ข้อความต่อเดือน แม้ว่าจำนวนความเห็นนี้อาจขึ้นอยู่กับหัวข้อและที่มาของเนื้อหาดั้งเดิม แต่ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการสื่อสารของประชาชนอย่างปฏิเสธไม่ได้

ปริมาณเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นทำให้องค์กรข่าวพบว่าตนต้องหาวิธีจัดการกับความเห็นที่ไม่ดี ไม่มีประโยชน์ โดยในปี 2007 CBSNews.com ตัดสินใจปิดช่องทางการแสดงความคิดเห็นชั่วคราวในทุกบทความ/ข่าวที่เกี่ยวข้องผู้สมัครประธานาธิบดีบารัค โอบามา เพราะไม่สามารถจัดการ และหาวิธีป้องกันปริมาณข้อความเหยียดเชื้อชาติที่หลั่งไหลเข้ามาในปริมาณมหาศาลได้ทันทั่วทั้งที่ ก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ตามมาทั้งจากฝ่ายที่ชื่นชมการตัดสินใจและฝ่ายที่เห็นว่าการปิดช่องทางดังกล่าวเท่ากับไม่ให้ผู้อ่านได้เห็นและมีปฏิสัมพันธ์กับความเห็นเหล่านั้น

การตรวจสอบกลั่นกรองความเห็นจากผู้ใช้ (moderation comments) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่องค์กรข่าวต้องลงทุนออกแบบฟีจเจอร์ (Feature)โต้ตอบในเว็บไซต์ จำเป็นต้องมีทีมกลั่นกรอง (Moderators) แม้ว่าจำเป็นต้องใช้ต้นทุนและทรัพยากรมาก

ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเหมือนดาบสองคม แม้ว่าสนพ.จะอยากส่งเสริมชุมชน การสนทนาออนไลน์ แต่สนพ.ก็มีความรับผิดชอบต่อนโยบายที่อยู่ในเว็บไซต์ขององค์กร จึงต้องหาวิธีที่ทำให้แน่ใจว่า การสนทนาที่เกิดขึ้นสะท้อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และมีความเหมาะสม เพราะฉะนั้น ต้องมีมาตรฐาน และมีระบบกลั่นกรองตรวจสอบ

แม้ว่าสื่อในยุคดิจิทัลมีช่องทางสื่อสารกับผู้ชมมากมาย แต่การพิจารณากลั่นกรองบนเว็บจะต่างออกไปจากการเลือกจดหมายมาตีพิมพ์ของบรรณาธิการ เพราะพลังในการส่งต่อของสื่อใหม่ คนจำนวนมาก เข้าถึงสื่อใหม่ได้อย่างเสรี โดยเฉพาะ digital intermediaries อย่าง เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เสิร์ชเอนจิน ซึ่งถูกออกแบบและใช้ในการส่งต่อมากกว่าการรายงาน

ดังนั้นในบางครั้งการแสดงความคิดเห็นก็เป็นในรูปแบบที่ปลุกปั่นให้เกิดความเกลียดชัง แต่ละเว็บไซต์ จึงมีนโยบายเพื่อพิจารณาเนื้อหาว่าอะไรเหมาะสม ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่สื่อดั้งเดิมคุ้นเคย แต่ต้องพยายามทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการทำหน้าที่สื่อที่มีคุณภาพ เช่น กรณีของวิกิพีเดีย กูเกิล ยูทูบ แต่ละที่จะมีนโยบายต่างกันไป เช่น วิกิพีเดียมักจะล๊อคหน้าเพจที่มีเนื้อหาละเอียดอ่อนทางการเมือง เมื่อการบรรณาธิการนำไปสู่การเติมเชื้อไฟความขัดแย้ง เพื่อรักษามาตรฐานการสร้างวาทกรรมของภาคประชาสังคมไว้ ส่วนกูเกิลเริ่มได้รับคำตำหนิในปลายปี 2009 เมื่อมีผู้ตัดต่อภาพใบหน้ามิเชล โอบามาเข้ากับหน้าลิง ทำให้ปริมาณการค้นหารูปภาพสตรีหมายเลขหนึ่งเพิ่มสูงขึ้น ในตอนแรกกูเกิลปฏิเสธที่จะลบภาพออกจากลิสต์การค้นหา แต่ทั้งข้อความเกี่ยวกับเสรีภาพในการพูดแทน ต่อมาภาพได้ถูกลบออกจากไซต์ที่โพสต์กูเกิลกับยูทูบ มีกลยุทธ์ที่คล้ายคลึงกันในการจัดการฟุตเทจที่มีผู้อัปโหลดลงเว็บ กล่าวคือ ใช้ข้อความเตือนในลักษณะแนวทางปฏิบัติว่า ยูทูบไม่ใช่เว็บไซต์ที่สร้างความสะพรึงกลัว ดังนั้น อย่าโพสต์วิดีโออุบัติเหตุ ศพ และสิ่งที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงสิ่งที่ทำผู้อื่นตกใจหรือรู้สึกขยะแขยง

ทวิตเตอร์เป็นช่องทางการสื่อสารที่แจ้งข่าวได้รวดเร็วและเป็นช่องทางสำหรับการรายงานข่าวที่ผู้รายงานเป็นผู้ประสบเหตุหรือพบเห็น อยู่ร่วมในเหตุการณ์ (Eyewitness reporting) เป็นช่องทางการรายงานข่าวของนักข่าวพลเมือง และเป็นช่องทางการแสดงความคิดเห็นของประชาชน (Public commentary) จึงช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะในขณะที่ยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ส่วนยูทูบมีเครื่องมือใหม่ออกมาในช่วงที่จะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดี คือ Citizen Tube เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างคำถามของผู้ใช้ยูทูบกับผู้สมัครเป็นประธานาธิบดี

เมื่อเว็บข่าวและสื่อเครือข่ายสังคมต้องเผชิญกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมจากผู้ใช้อาจจำเป็นต้องมีบทบาทเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร โดยทำคูขนานไประหว่างการตัดสินใจว่าต้องรายงานอะไรกับการตัดสินใจว่าจากสิ่งทีประชาชนเผยแพร่ อะไรควรเก็บไว้ อะไรควรลบทิ้ง ฉะนั้นนักข่าวก็ยังคงไม่สามารถสละบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสาร เพราะยังต้องตัดสินใจพิจารณาถ่วงความเห็นของผู้ใช้ ซึ่งบทบาทดังกล่าวเกิดขึ้นจากความพยายามรักษาคุณภาพและอำนาจของแบรนด์ โดยความเห็นที่สะท้อนอัตลักษณ์ เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายจะได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ ทำให้เว็บไซต์ข่าวไม่ใช่แพลตฟอร์มที่เนื้อหามาจาก/เป็นของผู้ใช้ (User content platforms) ต่างกับยูทูปที่เหมือนภาชนะที่ว่างเปล่า อัตลักษณ์ของแบรนด์ถูกสร้างขึ้นจากรวมชาติของผู้ใช้สื่อ ขณะที่แบรนด์ของเว็บข่าวมีอยู่แล้ว และเป็นอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นจากเนื้อหาของนักข่าวอาชีพ

การพิจารณาถ่วงความเห็นบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมจึงต่างกับการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารในแบบเดิม เพราะเป็นการควบคุมดูแลการสัญจรของข่าวสารในเว็บ เป็นกระบวนการผลิตความรู้ ต้องจัดการอย่างระมัดระวังทั้งกับการเผยแพร่ข่าวสารและผู้เผยแพร่ข่าวสาร การจัดการชุมชนออนไลน์จึงเป็นงานที่ยากและหนัก งานบางอย่างขัดแย้งกันเอง เช่น ต้องสนับสนุนวาทกรรมสาธารณะ แต่การพิจารณาถ่วงความเห็นอาจทำให้ “เสียง” ของปัจเจกหายไป

ปัจจุบันนี้องค์กรธุรกิจสื่ออยู่อยู่กับการปรับองค์กรให้เข้ากับยุคดิจิทัล จากการสัมภาษณ์พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้ใช้เป็นศูนย์กลางของโมเดลธุรกิจออนไลน์ดังเช่นยูทูป เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ที่ต้องอำนวยความสะดวกในการเชื่อมต่อสมาชิกหรือผู้ใช้ ทำให้ประชาชนมีโอกาสพูดและมีคนได้ยินสิ่งที่ประชาชนพูด ทำให้นักข่าวส่วนมากเห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์กำลังจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตข่าวและกระบวนการทางการบรรณาธิการ

ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ผู้ผลิตเนื้อหาข่าวจะใช้สื่อเครือข่ายสังคมในลักษณะเป็นส่วน เช่น ใช้เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ในการเผยแพร่ข่าวพาดหัวและทีเซอร์ (Teaser) บางคนโพสต์คลิปวิดีโอการรายงานข่าวของตนลงยูทูป องค์กรข่าวอย่างบีบีซีใช้ฟลิคเกอร์ (Flickr) เป็นช่องทางเก็บและคัดเลือกภาพ

โดยสรุปงานวิจัยนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ในสื่อออนไลน์ของสื่อกระแสหลัก และความสัมพันธ์ระหว่างเว็บไซต์ข่าวของสื่อกระแสหลักกับสื่อเครือข่ายสังคมเพื่อจัดการเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น ผลการศึกษาพบว่า องค์กรสื่อจำเป็นต้องสร้างระบบการพิจารณาถ่วงความเห็นเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น โดยเฉพาะความคิดเห็นของผู้ใช้ที่มีต่อเนื้อหาที่นักข่าวรายงาน และปัจจุบันนักข่าวทำงานอยู่ในเครือข่ายข่าวสารทางสังคมที่

กว้างขวางและจำเป็นที่เว็บไซต์ข่าวต้องเชื่อมต่อกับสื่อเครือข่ายทางสังคมทำให้เกิดการพัฒนาทักษะในการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารในรูปแบบใหม่ขึ้นมา

ข้อค้นพบเหล่านี้แสดงว่าตอนนี้นักข่าวอยู่ในยุคที่ข่าวไม่ได้ถูกเลือกและส่งผ่านโดยผู้ผลิตเพียงฝ่ายเดียว หากนักข่าวกำลังอยู่ท่ามกลางสิ่งที่เรียกว่า “Ambient Journalism” หรือเครือข่ายข่าวสารทางสังคมที่กว้างขวางและมักจะอยู่ในระบบการสื่อสารที่กำลังสร้างการปฏิสัมพันธ์ประเภทใหม่ขึ้นมารอบ ๆ ข่าว และช่วยให้ประชาชนสามารถรักษาอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อข่าวและเหตุการณ์รอบ ๆ ตัวของเขาไว้ได้ เช่น ทวิตเตอร์ที่ทำให้ประชาชนสามารถส่งต่อ แสดง บอกข่าวเหตุการณ์รอบ ๆ ตัวเขา (Hermida, 2010)

3) งานวิจัยเรื่อง “A Clash of Cultures the Integration of User-Generated Content within Professional Journalistic Frameworks at British Newspaper Websites” (Hermida & Thurman, 2008) ศึกษาการใช้เนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น (UGC) และมุมมองของบรรณาธิการองค์กรข่าวในประเทศอังกฤษต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น

ใช้แนวคิด ทฤษฎีทางวารสารศาสตร์ โดยทบทวนแนวคิดเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทำให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมในสื่ออย่างกว้างขวาง ทั้งสร้างและแพร่กระจายเนื้อหา และทฤษฎีผู้เฝ้าประตูข่าวสาร ซึ่งถูกนำมาใช้ในงานวิจัยนี้ในฐานะโมเดลที่นำเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นมาบูรณาการกับองค์กรวิชาชีพข่าวผ่านโครงสร้างการบรรณาธิการ ทำให้ผู้ใช้สื่อได้ทราบ “เสียง” จากประชาชนที่แตกต่างหลากหลายในการรายงานข่าว บทบาทของผู้เฝ้าประตูข่าวสารในที่นี้ยังรวมถึงการคัดกรองและรวบรวมเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อผู้อ่าน

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม ทำการศึกษาในเดือนพฤศจิกายน 2006 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นในสื่อออนไลน์ที่เป็นเว็บข่าวชั้นนำ 12 แห่ง ร่วมกับการสังเกตการณ์การประชุมในห้องข่าว และสัมภาษณ์นักข่าวอาวุโส ผู้จัดการเว็บข่าว 11 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อหาคำตอบว่าเว็บออนไลน์ของประเทศอังกฤษนำแนวคิดบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสารมาใช้อย่างไรในการคัดกรองและนำเสนอเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น โดยมีกรอบความคิดทางทฤษฎีว่า นสพ.เอาแนวคิดบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสารมาใช้ เพราะความกังวลด้านชื่อเสียงการยอมรับจากสาธารณชนที่มีต่อ นสพ. ความไว้วางใจเชื่อใจที่สาธารณชนมีต่อ นสพ. และความรับผิดชอบทางกฎหมายในฐานะ นสพ. เป็นเจ้าของพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น (UGC) ในเว็บข่าว นสพ. ออนไลน์ 12 แห่งของอังกฤษได้ 9 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 โพล เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้อ่านต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

ประเภทที่ 2 กระดานข่าวสาร (Messageboards) เป็นพื้นที่ให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการสนทนาออนไลน์ หรือถกเถียงเกี่ยวกับหัวข้อที่คนอ่านมักเป็นคนเปิดประเด็น ผู้ใช้สามารถตอบโพสต์ใด ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นโพสต์แรกเท่านั้น

ประเภทที่ 3 “Have your says” เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาข่าว/เนื้อเรื่อง คล้ายกับ Messageboards แต่นักข่าวเป็นผู้โพสต์หัวข้อคำถาม คัดเลือก บรรณาธิการ และเผยแพร่หลังจากผู้อ่านส่งเนื้อหา มา ซึ่งเว็บข่าวบางแห่งใช้ระบบการคัดกรองเนื้อหาที่เรียกว่า “fully moderated” หมายถึง ก่อนที่ข้อความจะถูกเผยแพร่ในเว็บ นักข่าวจะเป็นผู้พิจารณาก่อน ขณะที่เว็บข่าวบางแห่งใช้วิธี “reactively moderated” คือ ข้อความจะเผยแพร่บนเว็บเลยหลังโพสต์ เนื้อหาส่วนนี้จะเป็นส่วนที่พิสูจน์ความนิยมจากผู้อ่าน และมักเปิดให้ผู้อ่านเขียนส่งมาในเวลาจำกัดไม่กี่วัน

ประเภทที่ 4 Comments on Stories หรือการแสดงความคิดเห็นท้ายเรื่อง เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ให้อ่านเขียนความเห็นต่อเรื่อง โดยมากมักจะอยู่ใต้เรื่อง โดยบางเว็บกำหนดให้อ่านลงทะเบียนก่อนใช้งาน บางเว็บก็ให้อ่านพิมพ์ความเห็นได้เลย

ประเภทที่ 5 Q & A เป็นการถาม-ตอบระหว่างนักข่าวกับแขกรับเชิญด้วยคำถามที่มาจากผู้อ่าน โดยธรรมชาติการถาม-ตอบจะถูกตรวจสอบโดยกองบรรณาธิการไว้ก่อนแล้ว แต่เพราะว่าเนื้อหาส่วนนี้มักจะเป็นการออกอากาศสดด้วยคลิปเสียงหรือวิดีโอ จึงมักให้ความรู้สึกแก่ผู้ฟังผู้ชมว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบกันในทันที และฉับไว

ประเภทที่ 6 บล็อก เป็นพื้นที่ที่เว็บไซต์ข่าวเพิ่มขึ้นมา มักจะถูกโพสต์ในลำดับที่กลับกันตามเวลา ส่วนมากจะให้อ่านแสดงความเห็นในเอนทรี (Entries) บล็อกจะมีผู้เขียนหนึ่งคนหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจหรือความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และมีลิงก์เชื่อมต่อกับเว็บไซต์ภายนอก

ประเภทที่ 7 บล็อกของผู้อ่าน เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบใหม่ที่เริ่มขึ้นมาในปี 2006 โดยเว็บไซต์ นสพ.เดอะซัน ซึ่งเป็นนสพ.รายวันที่ยอดขายสูงสุดของสหราชอาณาจักร TheSun.co.uk อนุญาตให้อ่านสร้างบล็อกของตนเองขึ้นมาได้ในเซฟเวอร์เว็บขององค์กร

ประเภทที่ 8 Your Media เป็นแกลลอรี่ภาพถ่าย สื่ออื่นๆที่ส่งมาจากผู้อ่าน และจะถูกพิจารณาคัดเลือกโดยนักข่าว

ประเภทที่ 9 Your Story เป็นเนื้อหาที่สนพ. ขอให้ผู้อ่านส่งเรื่องที่มีความหมายต่อผู้อ่าน ก่อนที่นักข่าวจะบรรณาธิกรและเผยแพร่บนเว็บ

เมื่อพิจารณาโอกาสในการมีส่วนร่วมของผู้อ่าน พบว่ามีเพียงสนพ.Independent ที่ไม่มีเครื่องมือให้ผู้อ่านมีส่วนร่วม ขณะที่บางเว็บไซต์ข่าว เช่น Guardian The Sun Scotsman ผู้อ่านต้องลงทะเบียนก่อนจึงจะแสดงการมีส่วนร่วมได้ นอกจากนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า Blogs Comments Have Your Says เติบโตขึ้นมากภายใน 3 ปี เมื่อเทียบกับผลการศึกษาของ Thurman (2008) โดยเว็บข่าวที่การมีส่วนร่วมจากผู้ใช้เพิ่มขึ้นเยอะที่สุด คือ Telegraph และ Times

ส่วนใหญ่บล็อกของสนพ.จะอนุญาตให้แสดงความคิดเห็น แต่โดยมากนักสนพ.จะตรวจสอบก่อนเผยแพร่ มีเพียง Guardian ที่อนุญาตให้ผู้อ่านโพสต์ความเห็นโดยตรงลงในบล็อกได้เลย แต่ผู้อ่านจะต้องลงทะเบียนเป็นสมาชิกและยืนยันตัวตนด้วยอีเมลก่อน

Comments on stories เติบโตขึ้นมากใน 18 เดือนเช่นกัน พบว่า 2 ใน 3 ของหนังสือพิมพ์ที่ให้บริการมีระบบตรวจสอบคัดกรองก่อนเผยแพร่ ขณะที่เว็บไซต์ข่าวที่เหลือ ผู้อ่านโพสต์ได้ทันทีโดยไม่ต้องลงทะเบียน

Have Your Says โตช้ากว่าการแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ มีเว็บไซต์ข่าว 4 แห่งที่ใช้ระบบคัดกรองที่นักข่าวจะพิจารณาก่อนที่ความเห็นนั้น ๆ จะได้รับอนุญาตให้เผยแพร่บนเว็บ ส่วน The Sun ใช้การลงทะเบียนและระบบคัดกรองที่อนุญาตให้ข้อความเผยแพร่บนเว็บทันทีที่โพสต์

ในด้านทัศนคติต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น ผู้วิจัยพบว่าบรรณาธิการและนักข่าวอาวุโสมีความกลัวว่าการปฏิเสธการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้สื่อของตนกลายเป็นสื่อส่วนน้อย หมดความสำคัญ ถูกทิ้งไว้ข้างหลัง จึงเปิดเวทีให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในพื้นที่เว็บ บางคนเห็นว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเป็นปรากฏการณ์ที่นักข่าวไม่สามารถเพิกเฉยจึงนำมาใช้กับสื่อของตน บางคนรับรู้ว่าการปฏิสัมพันธ์กับผู้อ่านเป็นสิ่งจำเป็นต่อธุรกิจสนพ.ในยุคนี้

อย่างไรก็ตาม การที่สื่อใช้บล็อกอย่างแพร่หลาย ไม่ใช่เพราะกลัวตกสมัยอย่างเดียว แต่เพื่อควบคุมและรักษานักข่าวที่มีบล็อกเป็นของตนเองด้วย ฉะนั้นสนพ.จึงเปิดพื้นที่ในสื่อของตนเพื่อให้นักข่าวสร้างพื้นที่การสื่อสารของตนขึ้นมา แต่ต้องอยู่ในพื้นที่ขององค์กร สำหรับนักข่าวบางคนแล้วบล็อกช่วยให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันหรือกลุ่มเป้าหมายที่นักข่าวรู้สึกสบายใจ หรือในกรณีของนักข่าวต่างประเทศสนพ.

Telegraph บางครั้งไม่มีพื้นที่ให้ตีพิมพ์งาน ทำให้บางครั้งเกิดความรู้สึกกังวลใจ บล็อกช่วยให้พวกเขาที่มีพื้นที่เผยแพร่งานเพิ่มเติม แม้ว่าบรรณาธิการบางคนจะมีทัศนคติว่าบล็อกน่าเบื่อ และมีคนกลุ่มน้อยเท่านั้นที่สนใจ

บรรณาธิการส่วนใหญ่มีแนวโน้มจะมองว่า เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นเป็นส่วนเสริม หรือส่วนประกอบของนสพ.มากกว่าจะเข้ามาแทนที่นสพ. เพราะถึงอย่างไรข่าวที่ดีก็ได้รับความนิยมและสำคัญกว่าความเห็นของผู้อ่าน แต่ก็ยังต้องมีพื้นที่ให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็น

ในแง่ความเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสาร พบว่านักข่าวและองค์กรข่าวส่วนมากกำลังค้นหาวางจะนำเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตมาใช้อย่างไรให้เข้ากับการทำงานและบรรทัดฐานขององค์กรข่าว นักข่าวบางคนเห็นว่าเนื้อหาจากผู้ใช้มีประโยชน์ในฐานะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของนักข่าว บรรณาธิการหลายคนกังวลว่า เนื้อหาเหล่านี้จะทำลายภาพลักษณ์ของแบรนด์นสพ. ส่วนใหญ่เห็นว่าการเผยแพร่ความเห็นของผู้อ่านโดยไม่ตรวจสอบก่อนเป็นสิ่งที่อันตรายมาก บรรณาธิการส่วนใหญ่จึงทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตูข่าวสารกั้นกรองความเหมาะสม และคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับอัตลักษณ์ของนสพ. และในเมื่อกฎหมายเกี่ยวกับสื่อใหม่ และความผิดจากการเผยแพร่ยังไม่ชัดเจน การพิจารณาถ่วงดุล (Moderation) จึงเป็นวิธีที่นสพ.ออนไลน์ใช้เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา

การพิจารณาถ่วงดุลเนื้อหาจากผู้ใช้สื่อเป็นกิจกรรมที่มีต้นทุนค่าใช้จ่าย และไม่ใช่งานง่าย เพราะเนื้อหาเหล่านี้มีจำนวนมาก บางครั้งต้องใช้เทคนิค Traffic-calming เพื่อจัดการความคิดเห็นที่หลังไหลเข้ามาจำนวนมาก ต้องลงทุนกับโปรแกรมที่จัดการและเผยแพร่เนื้อหา เพื่อให้ นักข่าวสามารถสแกนอีเมลและเผยแพร่ได้โดยแค่คลิกเท่านั้น แต่ก็ยังต้องการบุคลากรมาช่วยพิจารณาคัดกรองความเห็นอยู่ดี บางแห่งใช้วิธีจ้างบริษัทภายนอกมาจัดการ

ผลการสัมภาษณ์ยังสะท้อนว่าองค์กรข่าวกำลังดิ้นรนที่จะทำให้ทรัพยากรเงิน บุคลากรในการบรรณาธิกรเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตสมดุลกับการทำกำไรจากเนื้อหาประเภทนี้ บางคนก็มองว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตมีกลุ่มเป้าหมายที่เล็กและเจาะจงเกินไปสำหรับเอเจนซีโฆษณา

ต้นทุนในการดูแลจัดการทำให้องค์กรข่าวที่มีขนาดเล็กกว่า เช่น เว็บไซต์นสพ.Independent ไม่มีกลไกสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้ชม ขณะที่ The Sun ใช้วิธีสร้างพื้นที่ออนไลน์ขึ้นมาสองแห่งสำหรับนักข่าวอาชีพและสำหรับผู้ใช้สื่อ แล้วแยกกองบรรณาธิการจากเว็บไซต์ข่าว

อย่างไรก็ตาม ในแง่ระดับการมีส่วนร่วม บรรณาธิการส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ชอบบริโภคสื่อมากกว่ามีส่วนร่วมกับสื่อ

สรุปได้ว่างานวิจัยมุ่งศึกษาการใช้เนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น (UGC) และมุมมองของบรรณาธิการองค์กรข่าวในประเทศอังกฤษต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้น โดยพบว่าบรรณาธิการและนักข่าวส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้สื่อผลิตขึ้นมีความสำคัญในยุคปัจจุบันที่ประชาชนต้องการพื้นที่การปฏิสัมพันธ์ เห็นความจำเป็นในเชิงธุรกิจ กลัวตกสมัยตกยุคหากไม่เปิดรับเนื้อหาจากผู้อ่าน และเว็บไซต์ข่าวส่วนมากมีระบบคัดกรองเนื้อหาข่าวสารก่อนเผยแพร่

4) งานวิจัยเรื่อง “Have They Got News for Us? Audience Revolutions or Business as Usual at the BBC?” (Williams, Wardle & Wahl-Jorgensen, 2011) มุ่งศึกษาทัศนคติของนักข่าวบีบีซีต่อการใช้นเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์การประชุมข่าว การทำงานในออฟฟิศของนักข่าว ทำกิจกรรมเงา (Shadowing exercise) สังเกตการประชุมและการพูดคุยแลกเปลี่ยนการสนทนาระหว่างพนักงาน นักวิจัยใช้เวลา 38 วันในห้องข่าวบีบีซีที่ตั้งอยู่ในเมืองต่าง ๆ โดยเลือกให้ครอบคลุมทั้งบีบีซีภูมิภาค บีบีซีระดับประเทศ และบีบีซีระดับเครือข่าย

นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์นักข่าว 115 คนและผู้จัดการอาวุโส 10 คน เช่น หัวหน้า Global News บรรณาธิการ BBC NEWS โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และทำแผนที่ทางมานุษยวิทยา รวมถึงทดสอบกิจกรรมประจำวันวันต่อวัน

ผลการสังเกตการณ์ พบเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น 5 ชนิด ได้แก่ 1) Audience Content เป็นภาพถ่าย ปรอบสารณ์ เรื่องราวของผู้ชมในฐานะพยานผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ 2) Audience Comments เช่น SMS, emails, กระดานประกาศข่าว (Bulletin Board Post) เป็นประเภทเนื้อหาที่ถูกบีบีซีนำไปใช้มากที่สุด เพราะรายการข่าวที่ออกอากาศทางวิทยุ โทรทัศน์ส่วนใหญ่จะมีเวทีเสวนาในรูปแบบสื่อโต้ตอบ เช่น บล็อกหรือกระดานข่าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น 3) เนื้อหาที่ไม่ใช่ข่าว เช่น ภาพธรรมชาติ ภาพที่แสดงถึงสภาพอากาศ 4) เนื้อหาที่ผลิตร่วม (Collaborative Content) ระหว่างนักข่าวบีบีซีกับผู้ชมที่เป็นสมาชิก 5) Networked Journalism เป็นสื่อออนไลน์ที่ร่วมกันผลิต เพื่อให้ผู้ชมได้พัฒนาทักษะงานวารสารศาสตร์

ทั้งนี้ เนื้อหาสามประเภทแรกง่ายที่สุดในการสร้างและปฏิบัติระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในแง่ความสัมพันธ์ในรูปแบบนักข่าวกับแหล่งข่าว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบดั้งเดิม ส่วนเนื้อหาสองประเภทสุดท้ายเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ในแบบดั้งเดิม เพราะผู้ชมที่เป็นสมาชิกจะเป็นฝ่ายถูกควบคุมในกระบวนการผลิตมากที่สุด ส่วนความสัมพันธ์แบบเพื่อนร่วมงาน (Partner) นั้นไม่ค่อยพบ

ในบรรดาเนื้อหาทั้งห้าประเภท ผู้วิจัยระบุว่า บีบีซีเต็มใจรับเนื้อหาประเภทแรกที่สุด เพราะมองว่าเป็นเนื้อหาที่ตรงกับความหมายของคำว่า “User-generated content) ที่สุด และเป็นเนื้อหาในแบบที่บีบีซีจัดอบรมแก่ผู้ชม

ผู้วิจัยยังพบว่า วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมหรือวารสารศาสตร์สาธารณะที่เกิดขึ้นที่บีบีซีเป็นโครงการความร่วมมือรายงานข่าวมากกว่าจะเปลี่ยนแปลงการรายงานข่าวที่นักข่าวบีบีซีส่วนใหญ่ใช้ เพราะกระบวนการรายงานข่าวของบีบีซีแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเนื้อหาจากผู้ชมถูกฝังอยู่ใต้ธรรมเนียมปฏิบัติและงานประจำวันของนักข่าวที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข่าวและการใช้แหล่งข่าว ทำให้บรรณาธิการ และนักข่าวส่วนใหญ่มีมุมมองต่อเนื้อหาจากผู้ชมในฐานะแหล่งข้อมูล

การสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยพบว่าการควบคุมทางวารสารศาสตร์ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการกำหนดนิยามว่าอะไรคือข่าว อะไรไม่ใช่ข่าวเท่านั้น หากรวมถึงบรรทัดฐานที่นักข่าวใช้ในการกำหนดกรอบข่าวและใช้ในกระบวนการผลิต เช่น การตรวจสอบความถูกต้อง การไม่เต้าข่าว ความไม่เอนเอียง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อนักข่าวเมื่อต้องจัดการกับเนื้อหาที่ผู้ชมส่งมา ดังนั้น การเติบโตของเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นที่บีบีซีจึงเป็นไปในลักษณะที่บรรณาธิการและนักข่าวควบคุมเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการทำข่าวของบีบีซี การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการโดยปริยายจึงไม่ได้เกิดขึ้น เพราะบีบีซีรับแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาใช้ โดยไม่ได้สนใจสร้างความสัมพันธ์แบบหุ้นส่วนกับภาคประชาชนบนพื้นฐานที่เท่ากัน ซึ่งถูกยืนยันด้วยการสังเกตการณ์การผลิตข่าวในห้องข่าวหลากหลายแห่ง สัมภาษณ์นักข่าวและวิเคราะห์โครงสร้างองค์กรและพบแต่ความสัมพันธ์ในแบบ สาธารณชนเป็น “ผู้ให้” และบีบีซีเป็น “ผู้รับ” (give & take relationship)

นอกจากนี้ ยังพบว่าการปฏิบัติและทัศนคติที่นักข่าวมีต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตมีหลายแง่มุม ต่างกันระหว่างห้องข่าวที่ผลิตเนื้อหาสำหรับแพลตฟอร์มชนิดต่าง ๆ และห้องข่าวที่ตั้งอยู่ในเมืองที่ต่างกันทางภูมิศาสตร์ หรือแม้กระทั่งภายในห้องข่าวเดียวกัน หรือกระทั่งในวาทกรรมของนักข่าวคนเดียวกัน บางครั้งก็ขัดแย้งกันเอง โดยแบ่งตามงานวิจัยของ Quandt & Heinonen (2009) ได้ดังนี้ กลุ่มที่เห็นว่าวารสารศาสตร์

เป็นเรื่องของนักข่าว (Segregationist approach) และกลุ่มที่เห็นว่าผู้ชมเป็นพันธมิตรในกระบวนการวารสารศาสตร์ และร่วมกันสร้างสรรค์งาน (Integrationist approach) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสรุปในตอนท้ายว่านักข่าวบีบีซีส่วนมากเห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตมีความสำคัญมากกว่าข้อมูลดิบที่ใช้ทำข่าวเพียงเล็กน้อย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าแม้เทคโนโลยีทำให้จำนวนเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นเพิ่มมากขึ้นจริง และสื่อสาธารณะอย่างบีบีซีก็ให้การตอบรับวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในระดับหนึ่ง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างนักข่าวและผู้รับสารก็ยังเป็นไปในรูปแบบเดิม ภายใต้กรอบธรรมเนียมปฏิบัติทางวารสารศาสตร์ที่ส่งผลต่อกระบวนการรายงานข่าวของสื่อกระแสหลักมาอย่างยาวนาน ทำให้เนื้อหาจากผู้ใช้มิได้เป็นอะไรมากไปกว่าแหล่งข้อมูล และมีความสำคัญมากกว่าข้อมูลดิบที่ใช้ทำข่าวเพียงเล็กน้อย การไม่ให้คุณค่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นสะท้อนสิ่งที่เรียกว่า “Journocentric” หรือการเป็นศูนย์กลางทางวารสารศาสตร์ ซึ่งไม่สนับสนุนแนวคิดเรื่องการปฏิบัติผู้รับสารในกระบวนการผลิตข่าว

5) งานวิจัยเรื่อง “Flourishing but Restrained the Evolution of Participatory Journalism in Swedish Online News, 2005-2009” (Karlsson, 2011) ศึกษาพัฒนาการการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อในสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์กระแสหลักของสวีเดน

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์หลายแนวคิด อาทิ แนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม (Participatory journalism) ที่กล่าวว่า วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม คือ รูปแบบวารสารศาสตร์ที่ผู้ใช้สื่อหรือพลเมืองมีบทบาทอย่างสูงในการผลิตเนื้อหาพร้อมกับนักข่าว โดยนักข่าวเป็นผู้กำหนดกรอบเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต ผู้ใช้จะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมบทบาทในการสื่อสารสาธารณะ ฉะนั้นในอีกด้านหนึ่งวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวคิดที่ทำทลายสถานภาพและอาชีพของนักข่าว

ส่วนแนวคิดอื่นที่ผู้วิจัยนำมาใช้ คือ แนวคิดการรายงานข่าว โดยกล่าวถึงกระบวนการที่สำคัญในงานข่าว เช่น กล่าวถึงบทบาทผู้เฝ้าประตูข่าวสาร (Gatekeeping) ซึ่งหมายถึงการเลือกข่าว การบรรณาธิการ และการตรวจสอบความถูกต้อง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีตัวแปร ได้แก่ ลักษณะการมีส่วนร่วม การเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วม และระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้ใช้สื่อ (User) ควบคุมเนื้อหาผ่านกระบวนการทางวารสารศาสตร์

ผู้วิจัยศึกษาเว็บไซต์นสพ.ออนไลน์ 4 แห่ง โดย 2 แห่งเป็นนสพ.แทบลอยด์ อีก 2 แห่งเป็นนสพ.กระแสหลัก สุ่มตัวอย่างปีละ 1 สัปดาห์จากในช่วง 5 ปีที่ศึกษา คือ ระหว่างปี 2005-2009

ผู้วิจัยให้บริบทสภาพภูมิทัศน์สื่อมวลชนในสวีเดนว่าทั้งนักข่าวและผู้ใช้สื่อของสวีเดนและกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียคุ้นเคยกับคุณลักษณะของสื่อดิจิทัล และมีตลาดภายในประเทศที่ใหญ่มากสำหรับข่าวออนไลน์ ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้จัดเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ใช้

เว็บข่าวทั้งหมดเป็นของบริษัทที่ให้บริการนสพ.ชั้นนำของประเทศ มีผู้ติดตามอ่านเป็นประจำจำนวนมาก และปรากฏในพื้นที่สาธารณะดิจิทัลมายาวนาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมที่อนุญาตให้ผู้ใช้งานแสดงการตอบกลับ หรือแสดงความคิดเห็นมี 6 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ 1) การแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้ใช้งานสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าว ความเห็นของผู้อื่น คุณภาพการผลิตข่าว หรือหัวข้ออื่น ๆ โดยในปี 2005 มีเว็บไซต์เดียว ต่อมาในปี 2006 นสพ.อีก 2 แห่งจึงให้บริการการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ และนสพ.อีกแห่งเพิ่งให้บริการในปี 2008 2) บล็อกลิงก์ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถเชื่อมบล็อกของตนเข้ากับประเด็นข่าวที่เลือกไว้ได้ เพื่อให้ข่าวไปเสริมประเด็นที่ตนเขียนไว้ในบล็อก 3) โพล เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างพบได้ทั่วไป เปรียบเหมือนการมีส่วนร่วมเสมือน “Pseudo-participation” ที่ประชาชนสามารถเลือกตัวเลือกได้จากที่เว็บทำไว้ให้ รูปแบบการมีส่วนร่วมประเภทนี้เพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลาห้าปี 4) การให้คะแนน เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ให้ประชาชนให้คะแนนหนังสือ อัลบั้มเพลง หนังสือ ร้านอาหาร ฯลฯ โดยให้เป็นช่วงคะแนนเหมือนการให้คะแนนของเว็บ amazon, YouTube ซึ่งก็พบว่ามียอดตราเติบโตขึ้นเช่นเดียวกัน 5) การสนทนา (chat) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานได้สนทนากับผู้อื่น ๆ ส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนออนไลน์ 6) เวทีแสดงความคิดเห็น (Forum) ที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง

ด้านกระบวนการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการผลิตข่าว พบว่าเว็บไซต์ทั้งหมดชักชวนประชาชนให้ส่งอีเมลล์ ภาพ วิดีโอข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ ในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ตั้งแต่อุบัติเหตุ โจรกรรมไปจนถึงเรื่องซับซ้อนอย่างข่าวอื้อฉาวของนักการเมือง จากนั้นเว็บไซต์จะกำหนดกรอบข่าวให้ข่าวแต่ละเรื่องภายใต้บริบทการผลิตข่าวตามคุณค่าทางวารสารศาสตร์ อาทิ นักข่าวจะเป็นผู้เขียนพาดหัว พรรคนำ หรือโพรย ผู้ใช้จะอัปโหลดวัตถุติดอื่น ๆ ให้ รวมทั้งคลิปที่มีเนื้อหาเบา ๆ เช่น คลิปการพักผ่อนในวันหยุด ทั้งนี้ ข่าวที่ผู้อ่านเป็นผู้ส่งมาให้ ทั้งในรูปข้อความ ภาพถ่าย หรือทั้งสองอย่าง พบในปี 2009

นอกจากนี้ ยังพบว่าในปี 2008 มีการให้ผู้อ่านรายงานข้อผิดพลาดในเว็บ การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ช่วยให้ผู้อ่านเป็นผู้ช่วยในการขจัดเงลาเนื้อหา และได้รับความนิยมนอย่างล้นหลามในช่วงเวลาไม่นาน ทำให้ประชาชนสามารถปรับปรุงคุณภาพของนสพ.โดยไม่มีกระบวนการพิจารณาในที่สาธารณะ จึงไม่ได้ทำทนายการ

กำหนดกรอบข่าวและการตีความเนื้อหาข่าวของนักข่าว เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แสดงให้เห็นว่านสพ.ยอมให้ผู้อ่านเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตข่าวอันเป็นสัญญาณว่าเว็บไซต์ข่าวไม่ได้ยึดหลักการทางวารสารศาสตร์อย่างเหนียวแน่น หากยอมให้ผู้อ่านเข้ามามีบทบาทบรรณาธิการ ตรวจสอบความถูกต้องได้

แม้ว่านสพ.จะเปลี่ยนตนเองมาเป็นสื่อออนไลน์ และเปิดโอกาสให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นยังอยู่ในรูปการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่สื่อผลิตไว้เท่านั้น กล่าวคือให้ประชาชนมาแสดงความคิดเห็น จัดกลุ่ม ชื่นชม วิพากษ์ ตีความ และแสดงปฏิกิริยาในหลากหลายรูปแบบ หลังจากนั้นนักข่าวตีพิมพ์เรื่องราวต่าง ๆ ไปแล้ว ขาดการออกแบบให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการผลิตข่าวในขั้นตอนที่สำคัญๆ อย่างการผลิต การกำหนดและเลือกประเด็นข่าว จึงสรุปได้ว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมถูกนำมาใช้ในแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางวารสารศาสตร์แบบดั้งเดิม ฉะนั้นแม้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในสวีเดนกำลังเพิ่มขึ้น แต่ถูกจำกัดระดับการมีส่วนร่วมแค่ระดับหนึ่ง ไม่ได้ท้าทาย หรือเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจหลัก ๆ ในการเป็นผู้เฝ้าประตู การคัดเลือก และการกำหนดเนื้อหาข่าวของนักข่าวอาชีพ วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในสวีเดนนี้จึงล้มเหลวในการเสริมพลังการสื่อสารแก่พลเมือง เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วม แต่ไม่ได้เป็นผู้สร้างเนื้อหาอย่างแท้จริง นักข่าวยังคงผลิตเนื้อหาส่วนใหญ่อยู่เช่นเดิม แม้ว่าจะมีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการแก้ไขความผิดพลาดกับผู้อ่าน

6) งานวิจัยเรื่อง “The Printed Rise of the Common Man How Web2.0 Has Changed the Representation of Ordinary People in Newspapers” (Keyser & Raeymaeckers, 2012) ศึกษาการใช้ประชาชนเป็นแหล่งข่าวระหว่างนสพ. ประเภทคุณภาพกับนสพ.ประเภทปริมาณของเบลเยียม

ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยและความเป็นมาของการใช้แหล่งข่าวในสื่อกระแสหลักโดยสนใจการใช้แหล่งข่าวที่เป็นชนชั้นนำกับประชาชน เน้นการทบทวนบทบาทของพลเมืองในข่าวของสื่อกระแสหลัก ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่สื่อกระแสหลักมีแนวโน้มจะแสดงความเป็นชนชั้นนำที่ต่อต้านชนชั้นนำด้วยบทบาทที่เป็นกลาง ทำให้สื่อหลักตั้งใจที่จะสร้างสถานะความเป็นมืออาชีพในสายตาและการรับรู้ของสังคม ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะต้องใช้และอ้างอิงแหล่งข่าวที่เป็นชนชั้นนำ เพราะเป็นแหล่งข่าวที่สาธารณชนรับรู้ว่ามีที่น่าเชื่อถือ ผลที่ตามมาคือ ชนชั้นนำได้ครอบครองเนื้อหาในสื่อหลักตลอดมา แม้จะมีนสพ.ออนไลน์ สถานะของชนชั้นนำในนสพ.ออนไลน์ก็ยังเหมือนเดิม

อันตรายที่เกิดขึ้นตามมา คือ ชนชั้นนำจะมีอิทธิพลต่อวาระข่าว ทำให้การใช้แหล่งข่าวค่อนข้างแคบ แหล่งข่าวพลเมืองถูกมองว่าเป็นผู้รับข่าวสารที่เฉื่อยชา (Passive) แต่ทั้งนี้ก็เชื่อว่าสื่อหลักจะละเลยพลเมือง

ทั้งหมด ในกรณีที่เป็นข่าวของพลเมือง สื่อกระแสหลักจะนำเสนอพลเมืองในฐานะแหล่งข่าว โดยเฉพาะกรณีที่พลเมืองแสดงความไม่พอใจ วิพากษ์วิจารณ์การตัดสินใจหรือพฤติกรรมของชนชั้นนำ

อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวผ่อนคลายลงในหลายปีที่ผ่านมา เพราะพลเมืองที่มีบทบาทเป็นพยานผู้เห็นเหตุการณ์ในเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนเริ่มมีบทบาทการเป็นแหล่งข่าวมากขึ้น

นอกจากนี้ อินเทอร์เน็ตยังทำให้ห้องข่าวเปลี่ยนแปลงไป นักข่าวอาชีพเริ่มคำนึงถึงการใช้วัตถุบิจจากพลเมือง หลังจากเว็บ 2.0 ถือกำเนิดขึ้น พลเมืองสามารถเผยแพร่ข่าวสารได้ง่ายดาย สะดวกขึ้นกว่าแต่ก่อน การเติบโตของวารสารศาสตร์พลเมืองก่อให้เกิดส่งผลกระทบต่อสื่อกระแสหลัก การเปิดประเด็นข่าวของพลเมืองในบางกรณีพิสูจน์ได้ว่าพลเมืองประสบความสำเร็จในฐานะผู้กำหนดวาระข่าวสาร (Agenda-setters) ทำให้มีแนวโน้มว่าประชาชนจะมีบทบาทในเนื้อหาหนังสือพิมพ์มากขึ้น ขณะเดียวกันนสพ.ก็เริ่มติดตั้งเครื่องมือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในเว็บไซต์ข่าวของตน

ประชาชนคนธรรมดาในยุคนี้จึงมีบทบาทที่หลากหลาย ได้แก่ เป็นแหล่งข่าว เป็นตัวแทนของผู้อยู่ในเหตุการณ์ รวมถึงเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งบทบาทประการหลังนี้เป็นผลมาจาก “crowdsourcing” ซึ่งเป็นการกระจายปัญหาหรือวัตถุประสงค์บางอย่างเพื่อให้กลุ่มคนหรือชุมชนออนไลน์มาร่วมกันแก้ปัญหาหรือทำอะไรตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ เช่น สารานุกรมออนไลน์ที่ประชาชน หรืออาสาสมัครทุกคนสามารถเข้ามาร่วมกันสร้างสรรค์และแก้เนื้อหาได้

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์เนื้อหาบนสพ.ในเบลเยียม 5 ชื่อฉบับเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ 2011 และสัปดาห์เดียวกันในปี 2001 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในรอบ 10 ปี มีกลุ่มตัวอย่างเป็นบทความทั้งสิ้น 2,069 ชิ้น แบ่งเป็นบทความในปี 2001 จำนวน 949 เรื่อง และบทความในปี 2011 จำนวน 1,120 เรื่อง

มีสมมติฐานการวิจัย 3 ข้อ ได้แก่ สมมติฐานการวิจัยที่ 1 พลเมืองถูกนำเสนอบ่อยขึ้นในเนื้อหาข่าว สมมติฐานการวิจัยที่ 2 พลเมืองถูกนำเสนอในลักษณะที่โดดเด่น หรือมีความสำคัญในบทความของนสพ. และสมมติฐานการวิจัยที่ 3 พลเมืองถูกนำเสนอบ่อยมากขึ้นในบทความเด่นของนสพ.

ผลการศึกษาตอบสนองมติดฐานทั้งสามข้อ โดยพบว่าการปรากฏตัวของพลเมืองในนสพ.ประเภทคุณภาพ มีเพิ่มขึ้นมาก ขณะที่สัดส่วนการเพิ่มในนสพ.ประเภทปริมาณมีน้อยกว่า เป็นเพราะในปี 2001 นสพ.ปริมาณมีการใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวมากกว่านสพ.คุณภาพ

ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า มีพลเมืองเป็นแหล่งข่าวเพิ่มขึ้นในกรณีที่เป็นผู้ริเริ่มเหตุการณ์ เช่น เป็นผู้ประท้วง ซึ่งเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญกับหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมของนสพ. นอกจากนี้ ยังพบว่านสพ.ปริมาณใช้พลเมืองในฐานะผู้เชี่ยวชาญ และผู้บอกเล่าประสบการณ์มากกว่านสพ.คุณภาพ

เช่นเดียวกันในสมมติฐานที่สาม พบว่ามีนสพ. 2 ชื่อฉบับที่ใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวมากขึ้นในบทความเด่นของนสพ.

นสพ.ที่พบว่ามีการใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวมากขึ้นนั้นเป็นของบริษัทที่ทดลองนำเทคโนโลยีการมีส่วนร่วมเข้ามาใช้เมื่อสิบปีก่อน และผลก็แสดงให้เห็นว่านสพ. ให้ความสำคัญกับการนำเสนอพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวมากกว่าฉบับอื่น ๆ ทั้งจำนวนพลเมืองต่อบทความ การใช้พลเมืองในบทความเด่น และใช้พลเมืองในประเด็นข่าวต่าง ๆ มากกว่า แต่โดยเฉลี่ย พลเมืองยังถูกนำเสนอในนสพ.น้อยกว่ามาตรฐาน แม้ว่าจะเพิ่มขึ้น ภูมิหลังดังกล่าวแสดงถึงความตั้งใจของฝ่ายบริหารและบรรณาธิการในห้องข่าวว่าจะให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมมากขึ้นแค่ไหน ซึ่งความตั้งใจนี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความสำคัญของพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวของนสพ.

สรุปได้ว่าพลเมืองปรากฏในเนื้อหาของนสพ. มากกว่าในทศวรรษที่ผ่านมาอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็จำนวนต่อหน้านสพ.หรือในภาพรวม รวมถึงพบปรากฏการณ์นี้ในข่าวหน้าด้วย แนวโน้มจำนวนแหล่งข่าวพลเมืองที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากตำแหน่งทางการตลาดของนสพ.ที่ศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเพิ่มขึ้นของแหล่งข่าวพลเมืองเป็นประโยชน์ต่อนสพ.ปริมาณมากกว่านสพ.คุณภาพ

นสพ.ประชานิยมและนสพ. คุณภาพนำเสนอพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวสำคัญ แหล่งข่าวไม่สำคัญแตกต่างกัน การศึกษาการใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าวสะท้อนหน้าที่ของนสพ.ต่อการใช้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสื่อสารในฐานะแหล่งข่าว รวมถึงนักข่าวพลเมืองที่ถูกนำเสนอในฐานะแหล่งข่าว

7) งานวิจัยเรื่อง “Edited Participation Comparing Editorial Influence on Traditional and Participatory Online Newspapers in Sweden” (Holt & Karlsson, 2011) ศึกษาวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์กระแสหลักของสวีเดน

ผู้วิจัยใช้แนวคิดเว็บ 2.0 และปัญญาสะสม (Collective Intelligence) ของ Pierre Levy ที่เชื่อว่า “ปัญญาสะสม” จะทำให้วารสารศาสตร์และวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป โดยจะเกิดการมีส่วนร่วมจากผู้สื่อข่าวเพิ่มมากขึ้นในกระบวนการผลิตสื่อ ส่วน Jenkins (2006) เห็นว่า ปัญญาสะสมคือสังคมที่เกิดขึ้นได้จริงหลังจากเว็บ 2.0 ทำให้เกิดการพัฒนารีตอณโครงสร้างภูมิทัศน์สื่อ อีกทั้งการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมสื่อแบบมีส่วนร่วมยังมีความเป็นไปได้ ถ้าปัญญาสะสมเฟื่องฟู โดยเฉพาะในวัฒนธรรมโลกไซเบอร์

อินเทอร์เน็ตจึงมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ และพื้นที่สาธารณะ การเปลี่ยนจากเว็บ 1.0 ซึ่งถูกใช้ในฐานะตัวเสริม/เครื่องมือในการเผยแพร่มาเป็นเว็บ 2.0 ทำให้เกิดการสื่อสารแบบโต้ตอบและเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ เกิดพื้นที่สาธารณะที่กว้างขวางบนอินเทอร์เน็ตนำมาซึ่งพื้นที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง สื่อใหญ่ถูกท้าทายโดยพลเมืองผู้มีช่องทางเผยแพร่เนื้อหาไปยังผู้รับสารกลุ่มใหญ่ขึ้น และอินเทอร์เน็ตยังเป็นช่องทางในการสร้างวาทกรรมที่ต่อต้านวาทกรรมหลัก

นอกจากนี้ ยังทบทวนแนวคิดเรื่อง “การสนทนาและการเผยแพร่” โดยกล่าวว่า การสนทนา (Dialogue) ประกอบด้วยการพูดคุยแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย แลกเปลี่ยนความเห็นกัน และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จึงเป็นแก่นของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ส่วนการเผยแพร่เป็นการสื่อสารทางเดียวแบบลำดับขั้น แต่มักถูกมองข้ามไป เมื่อกล่าวถึงการเติบโตของประชาธิปไตยก็จะกล่าวถึงการเพิ่มขึ้นของการสนทนายาระหว่างพลเมืองเท่านั้น แม้ว่าการสนทนาที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ บางครั้งก็ไม่มีคุณภาพ หรือถูกให้ค่าเกินจริง

ในการทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดเรื่องปัญญาสะสม และแนวคิดการมีส่วนร่วมของพลเมือง งานวิจัยโดยมากจะเน้นศึกษาเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต แนวทางการบริหารจัดการห้องข่าวขององค์กรสื่อที่ใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม และการให้คุณค่าต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตของสื่อกระแสหลักหรือนักข่าวอาชีพ ขณะที่ข้อจำกัดของงานวิจัยเกี่ยวกับวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม คือ ค่อนข้างเป็นอุดมคติและขาดหลักฐานเชิงประจักษ์สนับสนุน

นอกจากนี้ยังทบทวนแนวคิดเรื่อง “บทบาทของบรรณาธิการ” และ “การบรรณาธิการ” ซึ่งมีใจความสำคัญว่า บรรณาธิการทำงานภายใต้การกำกับ เงื่อนไข และสถานการณ์ที่หลากหลาย เช่น ความต้องการของ

ผู้อ่าน กฎหมาย โฆษณา เทคโนโลยี แหล่งข่าวที่มีพลังทางการเมืองและเศรษฐกิจ องค์กรข่าว การเป็นเจ้าของ วัฒนธรรมการทำงานของกองบรรณาธิการ ตลอดจนกรอบคุณค่าทางวารสารศาสตร์ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อบทบาทในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจว่าอะไรควรเผยแพร่ของบรรณาธิการ แต่อาจจะแตกต่างกันเล็กน้อยในแต่ละองค์กร ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับบรรณาธิการนั้นผู้วิจัยสรุปว่า สิ่งที่บรรณาธิการตัดสินใจครอบคลุมไปถึงรูปแบบและการให้บริบทของข่าวอีกด้วย ดังนั้น การตัดสินใจของบรรณาธิการจึงส่งผลต่อการรับรู้ประเด็นข่าวของผู้อ่านว่าอะไรสำคัญ ไม่สำคัญ จากการพิจารณาตัวบทว่าถูกนำเสนอหรือตีพิมพ์แตกต่างกันอย่างไร

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์เนื้อหาประเด็นข่าวในหน้าแรกของนสพ.ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม 3 ฉบับ ในปี 2010 มีกลุ่มตัวอย่าง 675 ชิ้น ผู้วิจัยแบ่งผู้เขียนเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) นักข่าว 2) โฆษกองค์กร เช่น โฆษกบริษัทเอกชน โฆษกพรรคการเมือง เอ็นจีโอ 3) บุคคลที่สังคมรู้จัก ผู้มีชื่อเสียง และ 4) คนธรรมดาสามัญ เนื่องจากการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปจะถูกจำกัดโดยบริบทของการผลิต ประชาชนที่มาจากกลุ่มที่ต่างกันจะมีส่วนร่วมในเรื่องที่ต่างกัน บรรณาธิการมีอิทธิพลต่อวารสารผ่านการแนะนำหัวข้อและสนับสนุนบทความที่ทำตามคำแนะนำ บทบาทการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจึงถูกจำกัดจากธรรมเนียมปฏิบัติของสื่อหลัก เช่น การกำหนดวาระข่าว การเป็นผู้เฝ้าประตู และตรรกะของสื่อ

ผลการศึกษาพบว่า เนื้อข่าวของนสพ. DN ไม่มีคนธรรมดาสามัญเขียนเลย นักข่าวอาชีพเขียนเกือบทั้งหมด คือ 96% ส่วนนสพ. Newsmill โฆษกองค์กรเป็นผู้เขียนมากที่สุด 62% ต่างกับนสพ. Source ซึ่งมีข่าวที่เขียนโดยประชาชนธรรมดามากที่สุด คือ 63%

ด้านจำนวนเรื่องที่กองบรรณาธิการแนะนำ¹ พบว่า นสพ. DN ไม่มีงานชิ้นไหนที่กองบรรณาธิการแนะนำ เนื่องจากข่าวที่ลงไม่เกี่ยวข้องกับนสพ. กระแสหลัก ส่วนนสพ. Newsmill งานเขียนที่ถูกแนะนำและไม่ถูกแนะนำมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ แนะนำ 55% ไม่แนะนำ 45% ส่วนนสพ. Source สัดส่วนที่กองบก. ไม่ได้แนะนำมีจำนวน 83%

¹ ผู้วิจัยอธิบายไว้ว่าหัวข้อที่ถูกแนะนำโดยกองบรรณาธิการสังเกตได้หลายวิธี เช่น แนะนำโดยตรง หรือกำหนดตำแหน่งไว้ในหน้าแรก หรือเชิญบุคคลมาเขียนเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งเป็นการนำตรรกะของวารสารศาสตร์ดั้งเดิมมาใช้กับองค์กรข่าวที่เป็นวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม

ส่วนการให้ความสำคัญกับชิ้นงานเขียน² (Editorial embedding) พบในนสพ. Newsmill 55%, Sourze 22% และเมื่อแยกตามประเภทผู้เขียนพบว่า การให้ความสำคัญกับงานเขียนของ Newsmill จะพบในงานของโฆษกองค์กรมากที่สุด คือ 64% เช่นเดียวกับ Sourze 77% และเมื่อพิจารณากรณีการให้ความสำคัญกับชิ้นงานที่กองบรรณาธิการแนะนำ พบว่านสพ.ทั้งสองชื่อนี้มีการให้ความสำคัญกับชิ้นงานที่กองบก.แนะนำในสัดส่วนเท่าๆ กัน คือ 60%

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทที่ข่าวถูกผลิตขึ้น Newsmill เป็นตัวอย่างของการจัดการผลประโยชน์มากกว่าให้พลเมืองเข้ามามีบทบาท โดยพลเมืองได้พื้นที่การมีส่วนร่วมเพียง 1 ใน 5 ขณะที่ Sourze พลเมืองธรรมดาามีบทบาทที่ตื่นตัวมาก โดยนำเสนอข่าวเกือบจะ 2 ใน 3 ของข่าวทั้งหมด

โดยทั่วไปผลวิจัยแสดงว่าผู้ใช้สื่อมีส่วนร่วมในการผลิตข่าว แต่ไม่ได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน มีคนบางกลุ่มได้รับโอกาสมากกว่าอีกกลุ่ม เช่น Newsmill งานเขียนจากผู้มีชื่อเสียง โฆษกองค์กรได้รับความสำคัญมากกว่างานของประชาชนธรรมดา เช่นเดียวกับ Sourze ที่งานของโฆษกได้รับการประเมินคุณค่าจากกองบรรณาธิการสูงกว่างานของประชาชนธรรมดา เพราะแม้งานเขียนจะมาจากประชาชนเป็นส่วนใหญ่ แต่มีเพียง 1 ใน 8 ของงานเขียนเท่านั้นที่ถูกให้ความสำคัญเชิงบรรณาธิการ (Editorial embedding) ขณะที่โฆษกผลิตเนื้อหาแค่ 1 ใน 4 ของเนื้อหาทั้งหมด แต่ถูกให้ความสำคัญเชิงบรรณาธิการถึง 77% ของจำนวนชิ้นงานที่ได้รับการให้ความสำคัญเชิงบรรณาธิการ

นอกจากนี้ กรณีของ Newsmill มีการจัดพื้นที่ให้สปอนเซอร์ต่างหากภายใต้ชื่อ “Sponsored seminar” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ สะท้อนเหตุผลทางเศรษฐกิจของนสพ.

การศึกษาเว็บไซต์ข่าวแบบมีส่วนร่วมทั้งสามแห่งสะท้อนว่า สถานภาพทางสังคมของแหล่งข่าวที่มีอำนาจสำคัญกว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนธรรมดา เท่ากับว่าแบบแผนดั้งเดิมในสื่อหลักถูกผลิตซ้ำในพื้นที่สื่อแบบมีส่วนร่วม บรรณาธิการมีบทบาทสำคัญต่อการมีส่วนร่วม แต่ผลการตัดสินใจของบรรณาธิการในแต่ละฉบับมีความแตกต่างกัน การนำการมีส่วนร่วมของผู้ใช้มาประยุกต์ใช้เป็นกระบวนการที่เกิดจากการที่เทคโนโลยีเข้าไปมีบทบาทในพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์ งานวิจัยยังสะท้อนอิทธิพลของบรรณาธิการต่อ

² ผู้วิจัยอธิบายว่าหมายถึง การศึกษาว่ากองบรรณาธิการเห็นว่างานชิ้นนั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดยปกติหากนสพ. เห็นว่างานชิ้นใดมีความสำคัญก็สามารถสื่อสารได้หลายวิธี เช่น โฆษกงานชิ้นนั้นในหน้าแรกของเว็บ ให้ขนาดของพาดหัว/ชื่อเรื่องใหญ่กว่าเรื่องอื่นๆ หรือเลือกมาเผยแพร่ในหน้าแรก หน้าที่มีความเด่น

นสพ.ออนไลน์แบบมีส่วนร่วม โดยบรรณาธิการเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมหรือเงื่อนไขที่เนื้อหาจากผู้ใช้ออกผลิตขึ้น รวมถึงกำหนดบริบทในการเผยแพร่และการรับรู้ความสำคัญของเนื้อหา

8) งานวิจัยเรื่อง “User-Generated Content and the News Empowerment of Citizens or Interactive Illusion?” (Jonsson & Ornebring, 2011) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนสพ. กระแสหลักออนไลน์กับผู้อ่านจากระดับการมีส่วนร่วมและชนิดของเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น

ใช้แนวคิด “Prosumer” และ “Prosumerism” ของ Toffler และแนวคิด “Customization production” เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหาในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ทั้งที่เป็นแท็บลอยด์ และบรอดชีพระดับชาติในสวีเดนและอังกฤษรวม 10 ชื่อฉบับที่เผยแพร่ในเดือนมิถุนายน 2008

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนสพ.ออนไลน์กับผู้ชมจะวัดจากระดับการมีส่วนร่วมว่า ประชาชนต้องใช้ความพยายามมากน้อยเพียงใดในการมีส่วนร่วม โดยจะพิจารณาบทบาทของผู้ชมในฐานะต่าง ๆ ประกอบด้วย ทั้งนี้ ระดับการมีส่วนร่วมในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับต่ำ : เป็น consumer เช่น RSS Feeds, Polls, Grading, Aggregated opinion

ระดับกลาง : เป็น prosumers เช่น แสดงความคิดเห็น, ถาม-ตอบ (Q&A), Have your say's

ระดับสูง : เป็น producers เช่น เวทีอภิปราย (Forum), กระดานอภิปราย (Discussion boards)

ส่วนลักษณะของเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เป็นเรื่องส่วนบุคคลกับเรื่องสาธารณะ

ด้านประเภทเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) เนื้อหาที่เน้นให้ข่าวสาร (Information oriented) 2) เนื้อหาที่เน้นบันเทิงหรือวัฒนธรรมประชานิยม (Entertainment /Popular culture oriented) 3) เนื้อหาที่เน้นเรื่องราวของบุคคล สังคม ความรู้สึก (Personal/Social/Expressive oriented content)

ผลการศึกษาพบว่านสพ.ออนไลน์ส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตในทุกะดับการมีส่วนร่วม มีนสพ.ออนไลน์สองแห่งที่ไม่มีเครื่องมือการมีส่วนร่วมในระดับสูง คือ Dagens Nyheter และ The Times ซึ่งเป็นนสพ.ที่ได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพที่สุดในบรรดานสพ.ประเภทคุณภาพของทั้งสองประเทศ

ส่วนประเภทเนื้อหา พบว่าส่วนใหญ่เป็นเรื่องวัฒนธรรมประชานิยม และเป็นเรื่องส่วนบุคคลมากกว่า ให้ข่าวสาร ทั้งนี้ ประเภทเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม โดยระดับการมีส่วนร่วมสูงจะสัมพันธ์กับเนื้อหาประเภทส่วนบุคคลและวัฒนธรรมประชานิยม ส่วนเวทีแสดงความคิดเห็น กระดานอภิปราย ซึ่งเป็น การมีส่วนร่วมระดับสูง เป็นรูปแบบเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นที่พบทั่วไปในพื้นที่ที่ให้ข่าวสาร โดยทั่วไปการแสดง ความคิดเห็นไม่ได้ถูกองค์กรข่าวคัดกรองกลั่นกรองก่อนเผยแพร่

เนื้อหาวัฒนธรรมประชานิยมส่วนใหญ่จะเป็นข่าวสารประเภท “Infotainment” เช่น ท่องเที่ยว รถยนต์ และเปิดกว้างรับเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นทุกรูปแบบทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ผู้ใช้จะส่งมาทุก อย่าง โดยเฉพาะคลิปวิดีโอ ส่งมามากกว่าเนื้อหาที่มุ่งให้ข่าวสารเสียอีก คลิปที่นิยมมากที่สุดคือ คลิปเด็กหรือ สัตว์เลี้ยง นอกจากนี้ เนื้อหาส่วนท่องเที่ยวก็เปิดรับเนื้อหาจำนวนมากจากผู้อ่าน เช่นเดียวกับเนื้อหาในหน้า สุขภาพได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างมาก มีเนื้อหาจากผู้อ่านจำนวนมาก บางแห่งมีโปรแกรมสนทนา ออนไลน์กับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพและให้ผู้อ่านถามคำถามได้อีกด้วย

เนื้อหาจากผู้อ่านที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตส่วนบุคคลกลายเป็นประเด็นหลักในสื่อออนไลน์ที่เป็น นสพ.แทบลอยด์ ซึ่งมักจะเปิดให้มีส่วนร่วมในระดับสูง โดยให้ผู้ใช้ส่งภาพ ข้อความ เช่น ไดอารี่ท่องเที่ยว รูป ถ่ายครอบครัว และให้พื้นที่บล็อกแก่ผู้อ่าน ซึ่งบล็อกของผู้อ่านส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ชีวิตประจำวัน บางเว็บใช้โพลล์อันดับบล็อกที่น่าสนใจ

อย่างไรก็ตาม พบความแตกต่างระหว่างเว็บไซต์นสพ.แทบลอยด์กับบรอดชีท ดังนี้

1) แทบลอยด์มีตลาดใหญ่กว่า และให้พื้นที่เนื้อหาจากผู้อ่านมากกว่านสพ. บรอดชีทมาก 2) ระดับ การมีส่วนร่วมในระดับสูงพบในนสพ.แทบลอยด์มากกว่า เพราะว่านสพ.แทบลอยด์อาจจะดีกว่านสพ.บรอดชีท ในแง่การบูรณาการเนื้อหาจากผู้อ่าน เนื่องจากให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมมากกว่า กล่าวคือ ขณะนสพ.บรอดชีทเชิญชวนผู้อ่านให้สร้างเนื้อหาข่าวสาร แต่นสพ.แทบลอยด์จูงใจให้ผู้อ่านสร้างเนื้อหาส่วนตัว การที่เว็บสองประเภท นี้มีทิศทางต่างกัน เพราะความเป็นแทบลอยด์ทำให้สนใจเนื้อหาที่เข้มข้นเร้าอารมณ์ ซึ่งเป็นจุดที่ทำให้แตกต่าง จากนสพ.บรอดชีท ข้อค้นพบนี้สะท้อนข้อเท็จจริงว่านสพ.มีการเลือกใช้เนื้อหาจากผู้อ่านที่สอดคล้องกับอัต ลักษณ์และแบรนด์ของตน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับสื่อเป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนและมีมิติที่ต่างกัน ผู้ใช้ที่สร้างเนื้อหา ไม่ได้เป็นคนที่ควบคุมการสร้างกรอบข่าวหรือเลือกข่าว ดังนั้น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจึงไม่ใช่การ

เปลี่ยนแปลงที่ทำให้พลเมืองมีอำนาจเหนือสื่ออย่างแท้จริง แม้ว่าจะมีระดับการมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับสื่อในระดับที่สูงกว่าแต่ก่อน

อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่เล่าเรื่องราวส่วนบุคคล ก็เชื่อว่าจะไม่มีความเสี่ยงเลย เพราะเรื่องที่ถูกเขียนเล่าหลายเรื่องเป็นสิ่งที่แสดงถึงความวิตกกังวล ห่วงใยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือใช้เป็นพื้นที่ต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจและวัฒนธรรม การเปิดรับเนื้อหาจากผู้อ่านจึงเป็นโอกาสที่กลุ่มคนที่ไม่เคยได้พื้นที่ในสื่อหลักสามารถเข้ามาใช้พื้นที่ในสื่อกระแสหลัก

ในแง่เศรษฐศาสตร์การเมือง เนื้อหาจากผู้อ่านในสื่อกระแสหลักถูกพิจารณาในฐานะ “ผู้ใช้เท่ากับผู้บริโภค” (users-as-consumers) และเป็นส่วนหนึ่งของบริบทการบริโภค โดยองค์กรสื่อเป็นผู้สร้างกรอบขึ้นมาสำหรับควบคุมเนื้อหา โครงสร้าง และกระบวนการผลิต เนื้อหาจากผู้อ่านจึงมักจะถูกสื่อกระแสหลักใช้ในฐานะเครื่องมือสร้างความชอบธรรมแก่ตนเองว่าเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นประชาธิปไตย และเป็นกลยุทธ์ในการสร้างแบรนด์ให้ใกล้ชิดผู้อ่าน ตลอดจนเพิ่มมูลค่าให้แบรนด์แก่นสพ.ทั้งออฟไลน์และออนไลน์

สรุปได้ว่านสพ.ออนไลน์ทั้งสองประเทศให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารและเป็นพื้นที่สาธารณะส่วนที่เคลื่อนไหวที่สุดของนสพ. แต่ผู้อ่านได้รับการสนับสนุนให้สร้างเนื้อหาประเภทวัฒนธรรมประชานิยมและเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวชีวิตประจำวัน เรื่องส่วนตัวมากกว่าข่าวสาร เนื้อหาจากผู้อ่านในสื่อกระแสหลักจึงถูกจำกัดการให้บทบาทพลเมืองในด้านพื้นที่สาธารณะทางการเมือง ทำให้การมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะทางวัฒนธรรมและพื้นที่ส่วนตัว ซึ่งไม่ได้เชื่อมโยงกับประชาธิปไตยและความคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะทางการเมือง แต่ก็มีประโยชน์ในทางประชาธิปไตยอยู่ เพราะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันทางวัฒนธรรม

9) งานวิจัยเรื่อง “User-generated content in the Israeli online journalism landscape” (Manosevitch, 2011) ศึกษาการยอมรับและประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตในภูมิภาคสื่อกระแสหลักในประเทศอิสราเอล

ผู้วิจัยทบทวนแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต (User-generated content) ในสื่อมวลชนกระแสหลัก โดยเฉพาะพัฒนาการของเนื้อหาดังกล่าวในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ บล็อก และสื่อใหม่ในอิสราเอล และทบทวนแนวคิดวารสารศาสตร์พลเมืองและสื่อทางเลือกในอิสราเอลในมิติการใช้ประโยชน์ของสื่อกระแสหลัก พบข้อมูลที่น่าสนใจว่าอิสราเอลเป็นสังคมอินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ออนไลน์ใช้สื่อเครือข่ายสังคมเป็นช่องทางให้ชาวอิสราเอลมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมาตั้งแต่ปี 2001

จากจำนวนประชากร 7.2 ล้านคน มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 5.3 ล้านคน หรือ 73% ใกล้เคียงกับสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาข่าวเป็นกิจกรรมที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้มากเป็นอันดับสอง เว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในประเทศเป็นเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ ซึ่งในแต่ละวันมีคนเข้าไปแสดงความความคิดเห็นต่อข่าวจำนวนหลายหมื่นคน การปฏิสัมพันธ์ของผู้อ่านกลายเป็นสัญลักษณ์การปฏิวัติโลกออนไลน์ของ นสพ.อิสราเอล แม้ว่าข้อความการแสดงความคิดเห็นจะมีทั้งที่มีคุณภาพและที่ใช้ภาษาไม่เหมาะสม จนเกิดกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตระบุตัวผู้ใช้/ผู้แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ในอิสราเอล นสพ.ออนไลน์ จะไม่ให้บริการบล็อก

ด้านแนวคิด “เนื้อหาที่ผู้ใช้เป็นผู้ผลิต” (UGC) เป็นคำที่กว้างกว่าวารสารศาสตร์พลเมือง เพราะวารสารศาสตร์พลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่ผู้ใช้เป็นผู้ผลิต ผู้วิจัยใช้คำจำกัดความของ Hermida & Thurman เป็นหลัก ซึ่งอธิบายว่า เนื้อหาที่ผู้ใช้เป็นผู้ผลิตเกิดจากกระบวนการที่ประชาชนธรรมดามีโอกาสมีส่วนร่วม หรือเผยแพร่ตีพิมพ์ข้อความข่าวสารต่าง ๆ โดยมีการบรรณาธิกรอย่างมืออาชีพ ดังนั้นเนื้อหาที่ผู้ใช้เป็นผู้ผลิตจึงเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแพลตฟอร์มที่หลากหลายของอินเทอร์เน็ต ตั้งแต่บล็อก เวทีการอภิปราย(Forum) เว็บไซต์นักข่าวพลเมือง เครือข่ายสื่อสังคม การโพสต์หรือส่งต่อวิดีโอ ฯลฯ แพลตฟอร์มแต่ละชนิดก็จะมีรูปแบบการแลกเปลี่ยนส่งต่อข่าวสารที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเองแต่เกือบจะทั้งหมดถูกใช้เป็นช่องทางเผยแพร่เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น

ในทางวิชาการเนื้อหาประเภทนี้ถูกเรียกด้วยคำว่า “วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม” เนื่องจากเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยนส่งต่อข่าวสารและเป็นเรื่องของวารสารศาสตร์และประชาธิปไตยในภาพกว้าง

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมกับใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักข่าวในห้องประชุมข่าวและวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้กรณีศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนสพ.ออนไลน์ถูกเลือกแบบเจาะจง คือ ต้องเป็นนสพ.ภาษาฮีบรู เป็นนสพ.ระดับชาติ นำเสนอเนื้อหาทั่วไป เป็นนสพ.แบบจ่ายค่าสมาชิก และมีฉบับพิมพ์ด้วย ซึ่งมีจำนวน 4 ชื่อฉบับ เลือกมาศึกษาเป็นเวลา 2 สัปดาห์ระหว่างวันที่ 15 พฤศจิกายน – วันที่ 30 พฤศจิกายน 2009

ตัวแปรมี 3 ตัว คือ ประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต ซึ่งผู้วิจัยอ้างอิงงานวิจัยก่อน ๆ มาแบ่งประเภทเนื้อหาไว้ 9 ชนิด คือ 1) เนื้อหาประเภทการจัดลำดับเหตุการณ์การอ่านของผู้อ่าน เช่น เนื้อหาที่ถูกอ่านมากที่สุด ได้รับการลงคะแนนมากที่สุด ได้รับการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด 2) อภิปรายสดกับนักข่าว 3) บล็อกนักข่าว

4) การแสดงความคิดเห็นต่อข่าว 5) ผู้อ่านแก้ไขความถูกต้องให้สนพ. 6) เวทีอภิปราย 7) โพล 8) ข่าวที่ถูกส่งผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ และ 9) ข่าวของนักข่าวพลเมือง

ตัวแปรที่สองคือ ระดับการยอมรับที่สนพ.มีต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต พิจารณาว่าได้ลงหรือไม่ จัดวางไว้ส่วนไหนของเว็บ เลือกไปพิมพ์ในสนพ.ด้วยหรือไม่ และจะปรากฏในหน้าไหน

ตัวแปรที่สาม คือ ระดับการควบคุมเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตของสนพ. ผู้วิจัยสร้างตัวชี้วัด 9 ข้อเพื่อวัดว่ามีการควบคุมเนื้อหาอย่างไร เช่น วัดจากความเห็นของเจ้าหน้าที่ของสนพ.ออนไลน์ที่มีหน้าที่พิจารณาความเหมาะสมก่อนเผยแพร่ข้อความดังกล่าวในเว็บข่าว ผู้ใช้ต้องลงทะเบียนหรือไม่ มีพื้นที่ให้แจ้งรายงานสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ มีกฎเฉพาะในการเผยแพร่เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นหรือไม่ มีการบังคับให้อ่านกฎก่อนเผยแพร่ข้อความหรือไม่ ต้องยอมรับกฎก่อนเผยแพร่หรือไม่ มีกฎทั่วไปสำหรับผู้อ่านหรือไม่ ต้องอ่านหรือยอมรับกฎทั่วไปก่อนหรือไม่

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงความคิดเห็นของผู้อ่านเป็นเครื่องมือ 2.0ที่ถูกใช้มากที่สุดในสนพ.ออนไลน์อิสราเอล มี 3 แห่งที่ให้บริการบล็อกแก่ผู้อ่านด้วย และผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นลงไปบล็อกได้เลย อันดับ 2-5 คือ บล็อกนักข่าว การแสดงความคิดเห็นในบล็อกผู้สื่อข่าว เนื้อหาที่ติดตั้งสื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้ใช้สามารถกดแชร์ได้ และเวทีอภิปรายที่ผู้อ่านเข้ามาเขียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ที่น่าสนใจคือ ไม่มีสนพ.ใดนำเสนอข่าวของนักข่าวพลเมือง แต่มีสองแห่งที่เชิญให้พลเมืองส่งเรื่องภาพ คลิปโดยใช้อีเมลที่อยู่บนสุดของหน้าโฮมเพจ ทั้งนี้ จะได้ลงหรือไม่ เป็นการตัดสินใจของสนพ.และไม่มีภาระว่าเป็นงานของพลเมือง

ส่วนระดับการยอมรับ พบว่าสิ่งที่สนพ.ทุกแห่งนำไปใช้มากที่สุด คือ การแสดงความคิดเห็นของผู้อ่านถูกนำเสนอในทุกข่าว (ส่วนใหญ่จะอยู่ด้านล่างของเนื้อหาข่าว) และปรากฏในโฮมเพจของสนพ. ส่วนเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นอื่น ๆที่อยู่ในหน้าโฮมเพจ ได้แก่ การสำรวจความเห็น บล็อก เช็กชั้นชุมชน และการจัดอันดับความนิยมของผู้อ่าน ทั้งนี้ ไม่มีเว็บข่าวใดให้พื้นที่ในหน้าโฮมเพจแก่ภาพถ่าย คลิป หรือบล็อกของผู้อ่าน

ด้านระดับการควบคุม พบว่ามีระดับการควบคุมค่อนข้างน้อย ทั้ง ๆที่มีเสียงวิจารณ์ถึงเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นว่าไม่เหมาะสม และมีบรรณาธิการของสนพ.บางคนที่เห็นด้วยกับการบังคับให้ผู้โพสต์ระบุตัวตน

งานวิจัยนี้ศึกษาการยอมรับและประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตในภูมิทัศน์สื่อกระแสหลักในประเทศอิสราเอลโดยมีตัวแปร 3 ตัว คือ ประเภทเนื้อหา ระดับการยอมรับ และการควบคุมเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น ผล

การศึกษาพบว่านสพ.ออนไลน์ทั้ง 4 แห่งของอิสราเอลใช้เนื้อหาประเภทการแสดงความคิดเห็นต่อข่าวของผู้อ่านมากที่สุด ด้านระดับการยอมรับ พบว่าเนื้อหาที่ปรากฏในหน้าโฮมเพจของนสพ.มีเพียงไม่กี่ชนิด อาทิ ความเห็นของผู้อ่าน การสำรวจความเห็น บล็อก การจัดอันดับความนิยมของผู้อ่าน และไม่มีเว็บข่าวใดให้พื้นที่ในหน้าโฮมเพจแก่ภาพถ่าย คลิป และบล็อกของผู้อ่าน และพบว่านสพ.ทั้งหมดมีระดับการควบคุมตรวจสอบก่อนเผยแพร่เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นค่อนข้างน้อย

5. การสังเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการศึกษาของงานวิจัยในกลุ่มนี้สามารถสังเคราะห์ผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม

ที่ผ่านมาผู้ใช้ให้ความหมายวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย นักวิชาการบางคนเห็นว่า “วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม” (Participatory journalism) “วารสารศาสตร์พลเมือง” (Citizen journalism) มีความหมายไม่แตกต่างกัน และใช้คำว่า “วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วม” ในความหมายเดียวกับ “เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต” (User-generated content) เช่น ในงานวิจัยของ Manosevitch (2011) โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการแลกเปลี่ยน ส่งต่อข่าวสาร และเป็นเรื่องของวารสารศาสตร์และประชาธิปไตยในภาพกว้าง ขณะที่บางฝ่ายเห็นว่าคำเหล่านี้มีความหมายแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยในกลุ่มนี้ พบว่าในบรรดาแนวคิดเหล่านี้ วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางที่สุด ครอบคลุมทั้งวารสารศาสตร์พลเมือง เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น และวารสารศาสตร์สาธารณะ โดยพอจะสรุปได้ว่า แนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมน่าจะหมายถึงการที่สื่อกระแสหลักส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนธรรมดาเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่สื่อของตน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในระดับใด อยู่ในแพลตฟอร์มการสื่อสารใด ใช้เครื่องมือการปฏิสัมพันธ์ประเภทใด ด้วยรูปแบบการสื่อสารแบบใด เนื่องจากนักวิจัยในงานวิจัยกลุ่มนี้มักจะทบทวนแนวคิดนี้ในมิติบทบาทของสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ของสื่อมวลชนกับสาธารณชน และผู้รับสารที่กระตือรือร้น (Active recipients) ซึ่งเกิดขึ้นและเป็นไปได้ด้วยการอุบัติขึ้นของวารสารศาสตร์ 2.0 ที่ทำให้เกิดการยกระดับการมีส่วนร่วมผ่านการสื่อสารแบบโต้ตอบและเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์ เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สื่อสามารถสร้างและเผยแพร่เนื้อหาข่าวสารได้

³ ดังเช่น Zvi Reich, Alfred Hermida, David Domingo, Ari A. Heinonen, Steve Paulussen และ Thorsten Quandt เป็นต้น

โดยสะดวก ง่ายดาย รวมทั้งสามารถมีส่วนร่วมในการสื่อสารได้ทันทีผ่านสื่อออนไลน์ขององค์กรข่าว หน้าที่ของสื่อมวลชนในการเป็นพื้นที่สาธารณะ เป็นสื่อกลางสำหรับการโต้แย้งถกเถียงทางสังคมจึงเห็นได้ชัดเจนขึ้น

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารดังกล่าวทำให้เกิดองค์ความรู้ที่หลอมรวมจากความรู้ ความคิด ความเข้าใจของคนจำนวนมากในสังคม เกิดการแพร่กระจายขององค์ความรู้ในวงกว้าง เกิดเวทีการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมที่มาจากเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น (User-generated content) ในรูปปรากฏการณ์ทางสังคมที่นักวิชาการเรียกว่า “ปัญญาสะสม” เกิดวัฒนธรรมแบบหลอมรวมที่เอื้อให้เกิดการหลอมรวมสื่อ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข่าวสาร ความคิดเห็นข้ามแพลตฟอร์มการสื่อสารระหว่างพลเมืองของโลก จึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของพลเมือง วัฒนธรรมหลอมรวมและปัญญาสะสมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของแนวคิดวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมที่ทำให้ภูมิทัศน์สื่อสารมวลชนเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทั้งนี้ ข้อค้นพบจากงานวิจัยกลุ่มนี้สะท้อนว่าหัวใจสำคัญของวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวพันอยู่กับ 1) การสนทนา (Conversation) 2) การพิจารณาถ่วงถ่วง (Moderation) 3) การทำงานร่วมกัน (Collaboration) ซึ่งสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วม (Participation) และ 4) การเผยแพร่ (Contribution) ซึ่งคำเหล่านี้ปรากฏอยู่ในงานที่ศึกษาสื่อกระแสหลักที่นำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะ วารสารศาสตร์พลเมือง และเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตมาใช้กับองค์กรของตน แม้ว่าระดับการให้ความสำคัญของทั้งสี่คำนี้จะแตกต่างกันตามวัฒนธรรมและแนวนโยบายของแต่ละองค์กรข่าว

1) การสนทนา หมายถึง การพูดคุยแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย แลกเปลี่ยน ถามตอบข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ใช้กับผู้ใช้ ผู้ใช้กับนักข่าวหรือสื่อมวลชน ทั้งที่เป็นทางการผ่านประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต เช่น Q & A ซึ่งคำถามของผู้ใช้จะปรากฏในเนื้อหาของสื่อมวลชน และการพูดคุยไม่เป็นทางการผ่านการส่งอีเมล การร่วมมือกันผลิตข่าว หรือการเขียนบล็อกที่หนังสือพิมพ์ให้บริการ ซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบดังกล่าวของผู้ใช้มีปริมาณเพิ่มขึ้นมากในยุโรป และสหรัฐอเมริกา เช่น กรณีของช่อง ABC NEWS ในสหรัฐ หลังขยายพื้นที่เช็กชั้นชุมชนในเว็บไซต์แล้วพบว่า ความเห็นของผู้ชมในเช็กชั้นนี้เพิ่มขึ้นถึง 13 % ภายใน 3 เดือน และมีจำนวนความเห็นมากถึง 64,000 ข้อความต่อเดือน (Braun & Gillette, 2011) หรือกรณีที่นสพ.ฉบับหนึ่งให้ทีมฟุตบอลท้องถิ่นสร้างเพจขึ้นมาในพื้นที่ของสื่อ แล้วลงสารคดีเกี่ยวกับฟุตบอลลงในเพจนั้นๆ หลายๆ เรื่อง ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์จำนวนมากระหว่างทีมฟุตบอลกับบรรดาแฟนคลับบนพื้นที่ของสื่อกระแสหลัก (Vujnovic & et.al, 2010)

2) การพิจารณากลั่นกรอง (Moderation) การศึกษาการนำเนื้อหาผู้ใช้มาใช้ประโยชน์ในเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ของสื่อกระแสหลักพบว่า หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มีระบบพิจารณากลั่นกรองเนื้อหาจากผู้ใช้อาทิ กำหนดให้ผู้ใช้ลงทะเบียนก่อนใช้งาน กำหนดมิให้ข้อความของผู้ใช้ปรากฏในเว็บข่าวจนกว่าจะผ่านการกลั่นกรองของฝ่ายพิจารณากลั่นกรอง ซึ่งอาจเป็นนักข่าวหรือฝ่ายที่องค์กรข่าวตั้งขึ้นมาให้ทำหน้าที่ดังกล่าว โดยเฉพาะ แม้การพิจารณากลั่นกรองจะจัดว่าเป็นบทบาทในการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร ซึ่งสื่อมวลชนน่าจะมี ความคุ้นชิน แต่ด้วยพลังในการส่งต่อและแพร่กระจายข่าวสารของสื่อเครือข่ายสังคมและ digital intermediaries อย่างเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และบรรดาเสิร์ชเอนจิน ทำให้ทักษะในการพิจารณากลั่นกรองเนื้อหา บนเว็บมีความแตกต่างจากการเลือกจดหมายมาตีพิมพ์ของบรรณาธิการอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งหากควบคุมมากเกินไปก็จะกระทบต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทักษะการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารที่เกิดขึ้นนี้แตกต่างจากการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารในแบบดั้งเดิม เพราะมีแนวโน้มจะเป็น “Gatewatching” หรือผู้คอยจับตาเฝ้าระวัง ซึ่งมีหน้าที่ให้เกิดสมดุลระหว่างการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่มีคุณภาพ ไม่เผยแพร่ข้อความที่หมิ่นประมาทผู้อื่นหรือผิดกฎหมาย และมีการคัดเลือกเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นโดยพิจารณาจากความสอดคล้องหรือส่งเสริมอัตลักษณ์ของแบรนด์ของสื่อกระแสหลัก การพิจารณากลั่นกรองที่เกิดขึ้นทำให้เว็บข่าวมิได้เป็นแพลตฟอร์มเนื้อหาจากผู้ใช้ (User content platform) เต็มตัวอย่างยูทูบ ซึ่งเปรียบเสมือนภาชนะที่ว่างเปล่า เนื่องจากอัตลักษณ์ของแบรนด์ถูกสร้างขึ้นจากธรรมชาติของผู้ใช้ยูทูบ ในขณะที่แบรนด์ของเว็บข่าวมีอยู่แล้วและถูกสร้างจากนักข่าวอาชีพ การจัดการเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นจึงไม่ใช่งานที่ง่าย หากเป็นงานที่หนักและขัดแย้งกันเอง เพราะต้องสนับสนุนวาทกรรมสาธารณะ แต่การพิจารณากลั่นกรองอาจทำให้ “เสียง” ของปัจเจกชนหายไป

3) การทำงานร่วมกัน การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่างนักข่าวอาชีพและผู้ใช้สื่อ ซึ่งแม้งานวิจัยจำนวนมากในกลุ่มนี้จะเปิดเผยว่า สื่อกระแสหลักในยุโรป เอเชีย และอเมริกาเหนือต่างให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการติดตั้งเครื่องมือปฏิสัมพันธ์ นานาชนิดบนเว็บไซต์สื่อกระแสหลัก หากงานวิจัยส่วนใหญ่ก็พบว่าการทำงานร่วมกันที่เกิดขึ้นนั้นมักจะเป็นไปในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่

- รูปแบบการจัดโครงสร้างองค์กรที่ให้อำนาจบรรณาธิการในการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร ควบคุมดูแล และมีอำนาจฝ่ายเดียวในการตัดสินใจเรื่องประเด็น เนื้อหาการนำเสนอ และเป้าหมายการสื่อสาร (Kovacic & Erjavec, 2008) บรรณาธิการคือผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารด้วยการแนะนำประเด็น และ

สนับสนุนบทความที่ผู้เขียนทำตามคำแนะนำ (Holt & Karlsson, 2011) หรือเว็บไซต์เป็นผู้กำหนดกรอบข่าว และควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามคุณค่าทางวารสารศาสตร์ เช่น นักข่าวเป็นผู้เขียนพาดหัว พรรคนำ ขณะผู้ใช้สื่อจะเป็นฝ่ายอัปโหลดวัตถุอื่น ๆ รวมทั้งคลิปที่มีเนื้อหาเบาๆ ข้อความ ภาพถ่าย (Karlsson, 2011)

- การจัดองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือในการทำงานระหว่างนักข่าวอาชีพกับนักข่าวพลเมือง เช่น การแบ่งงานในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน ไม่มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Paulussen & Ugille, 2008)

- การยึดมั่นในมาตรฐานวิชาชีพและธรรมเนียมปฏิบัติทางวารสารศาสตร์ของนักข่าวซึ่งมีส่วนทำให้นักข่าวอาชีพมองว่าวารสารศาสตร์พลเมือง และบล็อกไม่ใช่การรายงานข่าวที่แท้จริง (O'Sullivan & Heinonen, 2008) และนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่ไม่เป็นประชาธิปไตย เช่น การศึกษาทัศนคติของนักข่าวบีบีซีต่อการใช้นโยบายที่ผู้ใช้ผลิตแล้วพบว่า วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นที่บีบีซีเป็นโครงการความร่วมมือรายงานข่าวมากกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการรายงานข่าวของบีบีซี เพราะกระบวนการรายงานข่าวของบีบีซีแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตถูกฝังอยู่ใต้ธรรมเนียมปฏิบัติและงานประจำวันของนักข่าว ทำให้บรรณาธิการและนักข่าวส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นมีฐานะเป็นแหล่งข้อมูล หรือมีความสำคัญมากกว่าข้อมูลดิบที่ใช้ทำข่าวเพียงเล็กน้อย การทำงานร่วมกันจึงดำเนินไปในลักษณะความสัมพันธ์ที่ผู้ใช้สื่อเป็น “ผู้ให้” และบีบีซีเป็น “ผู้รับ” (Williams, Wardle & Wahl-Jorgensen, 2011) นอกจากนี้ บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อยังถูกจำกัดจากอิทธิพลของตรรกะในการทำงานข่าวของสื่อมวลชนที่ส่งผลให้สภาพทางสังคมของผู้รับสารมีผลต่อการได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วม เช่น ให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ผู้เขียนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าประชาชนธรรมดา ซึ่งแสดงว่าแบบแผนดั้งเดิมที่ปรากฏในสื่อหลักถูกผลิตซ้ำในพื้นที่สื่อแบบมีส่วนร่วม (Holt & Karlsson, 2011)

ดังนั้น แม้การมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อจะสูงขึ้นกว่าอดีตแต่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงที่ทำให้พลเมืองมีอำนาจเหนือสื่ออย่างแท้จริง แม้ว่าจะมีระดับการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับสื่อกระแสหลักในระดับที่สูงกว่าอดีต

4) การเผยแพร่ ช่องทางการกระจายข่าวสารที่เกิดขึ้นในกระบวนการวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้การควบคุมดูแล การพิจารณาถ่วงถ่วงของสื่อกระแสหลัก เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้เจ้าของช่องทางการเผยแพร่มีส่วนร่วมรับผิดชอบหากเผยแพร่ข้อความเนื้อหา หรือมีภาพที่ละเมิดกฎหมาย

2. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อและประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต (UGC)

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อ

Jonsson & Ornebring (2011) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้สื่อเป็น 3 ระดับตามการใช้เครื่องมือปฏิสัมพันธ์โต้ตอบของเว็บข่าว ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมระดับต่ำ ผู้ใช้สื่อที่มีส่วนร่วมในระดับนี้จะถูกเรียกว่า “ผู้บริโภค” (Consumers) และมีส่วนร่วมโดยใช้ RSS Feeds⁴ การให้คะแนน (Grading) และการแสดงความเห็น

2) การมีส่วนร่วมระดับกลาง ผู้ใช้สื่อมีสถานะเป็นกึ่งผู้ผลิต (Prosumers) หมายถึง ผู้ใช้สื่อที่มีส่วนร่วมในรูปการแสดงความคิดเห็น คอมเมนต์ถาม-ตอบ และ Have your say's ซึ่งเป็นเนื้อหาที่พบในเว็บไซต์หนังสือพิมพ์หลายแห่งในยุโรป

3) การมีส่วนร่วมระดับสูง ผู้ใช้สื่อมีสถานะเป็นผู้ผลิต (Producers) เขียนหรือสร้างสรรค์เนื้อหาขึ้นเองในพื้นที่การมีส่วนร่วมประเภทเวทีอภิปรายโต้เถียง (Forum) และกระดานอภิปราย (Discussion Boards) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในระดับใด ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาว่าการนำวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมไปใช้ในสื่อกระแสหลักเป็นวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมที่แท้จริงหรือไม่ นักวิจัยจำเป็นต้องพิจารณาการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นประชาธิปไตย คือ ตั้งอยู่บนความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ใช้สื่อและสื่อกระแสหลักหรือไม่อย่างไรประกอบด้วย มิใช่พิจารณาจากเครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่พบเท่านั้น

2.2 ประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต

เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต (User-generated content) หมายถึง สารที่เกิดจากการที่ประชาชนธรรมดามีโอกาสมีส่วนร่วม หรือเผยแพร่ข้อความข่าวสารต่าง ๆ โดยมีการบรรณาธิกรอย่างมืออาชีพ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเกี่ยวข้องกับแพลตฟอร์มที่หลากหลายของอินเทอร์เน็ต เช่น บล็อก ฟอรัม เว็บไซต์นักข่าวพลเมือง เครือข่าย

⁴ เป็นการส่งข้อมูลบนเว็บไซต์ที่เพิ่ง update ไปยังเครื่องมือที่ใช้อ่าน Feed ของผู้อ่าน ทำให้ผู้ที่สมัครรับ Feed สามารถอ่านเนื้อหาบนเว็บไซต์ที่สมัครไว้ได้โดยตรงเลยจากโปรแกรมอ่าน feed โดยที่ไม่ต้องเข้าเว็บไซต์หรือบล็อกนั้น ๆ

สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์ออนไลน์ในยุโรปมักนำเสนอเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตในทุกระดับการมีส่วนร่วม โดย Hermida & Thurman (2008) แบ่งประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นในเว็บไซต์นสพ.ของอังกฤษ ดังนี้

- 1) โพล การสำรวจความเห็นของผู้่านที่มีต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง
- 2) กระดานข่าวสาร (Messageboards) เป็นพื้นที่ให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการสนทนาออนไลน์ หรือถกเถียงเกี่ยวกับหัวข้อที่ผู้อ่านเป็นผู้ริเริ่มประเด็น
- 3) Have your says เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาข่าว เนื้อเรื่องคล้ายกับกระดานข่าวสาร แต่นักข่าวเป็นผู้โพสต์หัวข้อคำถาม เป็นผู้คัดเลือก บรรณาธิการ และเผยแพร่หลังจากผู้อ่านส่งเนื้อหา
- 4) Comments on Stories เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ให้อ่านเขียนความเห็นที่มีต่อเรื่อง โดยมักมักจะอยู่ใต้เนื้อหา
- 5) Q & A เป็นการถาม-ตอบระหว่างนักข่าวกับแकर्รับเชิญด้วยคำถามที่ผู้อ่านเป็นผู้ตั้ง
- 6) บล็อก มีให้บริการทั้งในรูปแบบบล็อกที่กลุ่มนักเขียน นักข่าวของกองบรรณาธิการเป็นผู้เขียน และบล็อกของผู้อ่านที่อยู่ในเซิร์ฟเวอร์ขององค์กร
- 7) Your Media เป็นแกลลอรี่ภาพถ่าย สื่ออื่นๆที่ส่งมาจากผู้อ่าน
- 8) Your Story เป็นเนื้อหาที่นสพ. ขอให้ผู้อ่านส่งเรื่องที่มีความหมายต่อผู้อ่านมาเผยแพร่

ขณะที่ Karlsson (2011) แบ่งประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตในสื่อหนังสือพิมพ์ออนไลน์กระแสหลักของสวีเดนเป็น 6 ประเภท ดังนี้

- 1) การแสดงความคิดเห็น โดยผู้ใช้สามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าว ความเห็นของผู้อื่น คุณภาพการผลิตข่าว หรือหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามต้องการ
- 2) บล็อกลิงก์ ช่วยให้ผู้สามารถใช้สามารถเชื่อมบล็อกของตนเข้ากับประเด็นข่าวที่เลือกไว้ได้ เพื่อให้เนื้อหาข่าวไปเสริมรายละเอียดหรือสนับสนุนประเด็นที่ตนเขียนไว้ในบล็อก
- 3) โพล เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างพบได้ทั่วไป เปรียบเหมือนการมีส่วนร่วมเสมือน “Pseudo-participation” ที่ประชาชนสามารถเลือกตัวเลือกได้จากที่เว็บทำไว้ให้ รูปแบบการมีส่วนร่วมประเภทนี้เพิ่มขึ้นตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

4) การให้คะแนน เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ให้ประชาชนให้คะแนนหนังสือ อัลบั้มเพลง หนึ่งร้านอาหาร ฯลฯ โดยให้เป็นช่วงคะแนน

5) การสนทนา (Chat) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้สื่อได้สนทนากับผู้ใช้อื่น ๆ ส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนออนไลน์

6) เวทีแสดงความคิดเห็น (Forum) ที่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง Manosevitch (2011) จำแนกประเภทเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตที่พบในภูมิทัศน์สื่อกระแสหลักของอิสราเอลไว้ 9 ชนิด ดังต่อไปนี้

1) เนื้อหาการจัดลำดับเหตุการณ์การอ่านของผู้อ่าน เช่น เนื้อหาที่ถูกอ่านมากที่สุด ได้รับการลงคะแนนมากที่สุด ได้รับการแสดงความคิดเห็นมากที่สุด

2) อภิปรายสดกับนักข่าว เป็นการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านมีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้กับนักข่าวได้ทันทีในรูปแบบการถกเถียงสาธารณะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

3) บล็อกนักข่าว เป็นพื้นที่บล็อกของนักข่าวอาชีพเพื่อใช้เขียนเรื่องราวต่าง ๆ โดยมากมักมีคนที่อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

4) การแสดงความเห็นต่อข่าว เป็นรูปแบบเนื้อหาที่พบมากในสื่อกระแสหลัก

5) ผู้อ่านแก้ไขความถูกต้องให้หนังสือ. เป็นช่องทางการปฏิสัมพันธ์ที่สื่อกระแสหลักเปิดโอกาสให้ประชาชนทำหน้าที่ตรวจสอบบรรณาธิการความถูกต้องของเนื้อหาข่าวสาร

6) เวทีอภิปราย เป็นพื้นที่สำหรับการถกเถียงแสดงความคิดเห็น

7) โพล เป็นผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง

8) ข่าวที่ถูกส่งผ่านเครือข่ายสื่อสังคมออนไลน์

9) ข่าวของนักข่าวพลเมือง เป็นพื้นที่สำหรับเผยแพร่เนื้อหาวารสารศาสตร์พลเมือง

ส่วน Williams, Wardle & Wahl-Jorgensen (2011) จัดกลุ่มเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นในปีซีซี ซึ่งเป็นสื่อสาธารณะของอังกฤษได้ 5 ประเภท ได้แก่

1) Audience Content เป็นฟุตเทจ ภาพถ่าย ประสบการณ์ เรื่องราวของผู้ชมในฐานะพยานผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ

2) Audience Comments เช่น SMS, emails, กระดานประกาศข่าว (Bulletin Board Post) เป็นประเภทเนื้อหาที่ถูกบีบชี้นำไปใช้มากที่สุด เพราะรายการข่าวที่ออกอากาศทางวิทยุ โทรทัศน์ส่วนใหญ่จะมีเวทีเสวนาในรูปแบบสื่อโต้ตอบ เช่น บล็อกหรือกระดานข่าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น

3) เนื้อหาที่ไม่ใช่ข่าว เช่น ภาพธรรมชาติ ภาพที่แสดงถึงสภาพอากาศ

4) เนื้อหาที่ผลิตร่วม (Collaborative Content) ระหว่างนักข่าวบีบีซีกับผู้ชมที่เป็นสมาชิก

5) Networked Journalism เป็นสื่อออนไลน์ที่ร่วมกันผลิต เพื่อให้ผู้ชมได้พัฒนาทักษะงานวารสารศาสตร์

ทั้งนี้ในบรรดาเนื้อหาทั้งหมด ผู้วิจัยระบุว่าปีซีซีเต็มใจรับเนื้อหาประเภทแรกมากที่สุด เพราะเห็นสอดคล้องกับความหมายของเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นมากที่สุด และเป็นเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นประเภทที่บีบีซีจัดอบรมแก่ผู้ชม

นอกจากนี้ ในประเด็นระดับการมีส่วนร่วมกับประเภทหนังสือพิมพ์พบว่า เว็บไซต์หนังสือพิมพ์แทบลอยด์ระดับชาติในอังกฤษและสวีเดนให้พื้นที่แก่เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นมากกว่าเว็บไซต์ของหนังสือพิมพ์บรอดชีระดับชาติของทั้งสองประเทศดังกล่าว เนื่องจากหนังสือพิมพ์แทบลอยด์มีตลาดผู้อ่านใหญ่กว่า และลักษณะของเนื้อหาหนังสือพิมพ์แทบลอยด์เอื้อให้บูรณาการเนื้อหาจากผู้อ่านได้มากกว่า กล่าวคือ หนังสือพิมพ์แทบลอยด์มักจะจูงใจให้ผู้อ่านสร้างเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวส่วนตัว เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ไดอารี่ท่องเที่ยว รูปภาพครอบครัว หรือเนื้อหาที่เร้าอารมณ์ความสนใจอื่นๆ ขณะหนังสือพิมพ์บรอดชีมักเชิญชวนผู้อ่านให้สร้างเนื้อหาข่าวสาร หรือส่งข่าววารสารศาสตร์พลเมือง (Jonsson & Ornebring, 2011)

3. การนำวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาใช้ของสื่อกระแสหลัก

3.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการนำเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตมาใช้ในสื่อกระแสหลัก

สาเหตุที่ทบวงงานวิจัยที่ศึกษาประเด็นนี้ค่อนข้างมากโดยเฉพาะงานวิจัยจากยุโรปแสดงถึงปรากฏการณ์ การปรับตัวของอุตสาหกรรมสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปค่อนข้างเด่นชัดกว่าในทวีปอื่น ๆ ในยุโรป ปัจจัยที่ทำให้สื่อกระแสหลักนำวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาใช้เกิดจากแรงจูงใจด้านเทคโนโลยี เช่น เห็นว่าเทคโนโลยีเอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมระหว่างสื่อกับผู้ใช้สื่อ แรงจูงใจทางการเมือง เช่น ต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ภาคประชาสังคม หรือสร้างการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย และแรงจูงใจที่เกิดจากอุดมการณ์ทางวารสารศาสตร์ เช่น เห็นว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่พึงปฏิบัติของนักข่าวในการสร้างและสนับสนุนพื้นที่สาธารณะและการมีส่วนร่วมทางการสื่อสารจากภาคประชาชน แต่แรงจูงใจเหล่านี้พบไม่มากและไม่เด่นชัดเท่าเหตุผลทางเศรษฐกิจ

ในมิติเศรษฐกิจ งานวิจัยแสดงว่าเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างวารสารศาสตร์ 2.0 และการเป็นเจ้าของข้ามสื่อเป็นปัจจัยสองประการที่กระตุ้นให้เกิดการหลอมรวมสื่อ (ซึ่งในอีกด้านหนึ่งก็คือการสร้างแพลตฟอร์มที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมผู้บริโภคนั่นเอง) และทำให้เกิดความต้องการแพร่กระจายเนื้อหาข้ามแพลตฟอร์มที่หลากหลาย เนื่องจากแรงขับเคลื่อนทางธุรกิจของอุตสาหกรรมสื่อที่ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทำให้การมีส่วนร่วมมีค่าเท่ากับมูลค่าทางการตลาด หรือกล่าวได้ว่าเป็นการพิจารณาเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นในฐานะสินค้า ไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในฐานะการแสดงออกทางประชาธิปไตย ซึ่งในมิติเศรษฐกิจนี้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมจะมีประโยชน์ในฐานะ

- 1) ช่วยให้เกิดการไหลของข่าวสารข้ามแพลตฟอร์ม เช่น ผู้รับสารนำข่าวไปเขียนในบล็อกของตน หรือส่งต่อข่าวสารนั้น ๆ ผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ทำให้เกิดการแพร่กระจายในวงกว้าง มีผู้พบเห็นข่าวนั้นๆ มากขึ้น
- 2) ช่วยสร้างแบรนด์และนำไปสู่ความภักดีในแบรนด์ สื่อต้องการให้ผู้ใช้อยู่กับตน จึงเพิ่มเครื่องมือให้พวกเขาได้แสดงความเห็น รับชม และจัดการเว็บเพจได้ตามความชอบ ความพึงพอใจของผู้ใช้แต่ละคน
- 3) เป็นกลยุทธ์เพิ่มจำนวนผู้เข้าชมเว็บเพื่อผลกำไร อัตราค่าโฆษณา การมีเครื่องมือปฏิสัมพันธ์หลายรูปแบบช่วยดึงดูดผู้ชมเข้าชมเว็บ ทั้งผู้ชมใหม่และผู้ชมเก่า นักข่าวในโครเอเชียกล่าวว่าพัฒนาช่องทาง การ

มีส่วนร่วมใหม่ๆช่วยดึงความสนใจจากผู้อ่านหน้าใหม่ไปพร้อมๆกับรักษาผู้ใช้เดิมให้อยู่กับเว็บนานเท่าที่จะเป็นไปได้

4) ใช้วารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ทันกระแสนิยม ไม่ตกยุค เพื่อให้คงความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะช่วยให้สื่อสามารถแข่งขันกับสื่อเครือข่ายสังคมอย่างเฟซบุ๊กได้ดีขึ้น

5) ใช้เพื่อเติมเต็มความต้องการของผู้ใช้สื่อ เช่น กรณีสพ. เทเลกราฟของอังกฤษให้ผู้อ่านใช้บล็อกของเทเลกราฟเพื่อให้ “ผู้ชม” แก่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้อ่านไม่มี เมื่อสร้างบล็อกขึ้นมาเอง โดยไม่ใช้บล็อกในพื้นที่ของสื่อ

6) ทำให้เว็บข่าวเข้มแข็งขึ้นในฐานะสินค้า ขณะที่ผู้ใช้สื่อเองถูกพิจารณาในฐานะผู้บริโภค (users-as-consumers) และเป็นส่วนหนึ่งของบริบทการบริโภค หรือพิจารณาว่าพลเมือง คือ แรงงานในการผลิตข่าวสาร (informational laborer) ทั้งนี้ ภายใต้ระบบทุนนิยม เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นจัดเป็นส่วนหนึ่งของงานที่เป็นสินค้า (Commodification of Work) ผ่านการให้คุณค่าการรายงานข่าวในฐานะศูนย์กลางการนำวัตถุดิบจากเครือข่ายเทคโนโลยีการสื่อสารมาเป็นสินค้า

7) ช่วยให้นสพ. สามารถสร้างชุมชนที่เจาะจงขึ้นเพื่อผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม โดยเฉพาะการเปิดรับวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมในลักษณะวารสารศาสตร์พลเมืองที่ช่วยสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งกับชุมชนได้ดี เมื่อข่าววารสารศาสตร์พลเมืองมาอยู่บนเว็บไซต์ สมาชิกในชุมชนนั้น ๆ จะเข้ามาแสดงการมีส่วนร่วม ทำให้จำนวนผู้เข้าชมเว็บสูงขึ้นอย่างเห็นได้ดังกรณีของนสพ.Het Belang van Limburg และ Gazet van Antwerpen ในเบลเยียม

8) เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตช่วยลดต้นทุนการผลิตในมุมมองของผู้บริหาร ขณะที่นักข่าวเห็นว่าช่วยลดเวลามากกว่าเงิน

3.2 ปัจจัยที่สื่อกระแสหลักนำวารสารศาสตร์สาธารณะไปใช้ในองค์กร

1) แรงขับภายในองค์กร ได้แก่ ความสนใจ ความตระหนักในคุณค่าของวารสารศาสตร์สาธารณะของผู้บริหารและนักข่าวจนนำมาซึ่งนโยบายในการนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ในองค์กร เช่น ในกรณีของนสพ. ชุมชน Savannah Morning News ในสหรัฐอเมริกา

2) แรงขับภายนอกองค์กร ได้แก่ การที่ต้องรวบรวมข้อมูลข่าวสารภายใต้สภาพแวดล้อมที่เสี่ยงอันตราย ไม่ได้รับความร่วมมือ ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารจากชุมชนภายนอก และการ

ทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมภายในประเทศที่มีเหตุการณ์การสังหารนักข่าวเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากโดยรัฐบาล มิได้สนใจติดตามจับกุมผู้กระทำความผิด ดังที่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์

ทั้งนี้ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำโมเดลวารสารศาสตร์สาธารณะไปใช้ประกอบด้วย

1) มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งนี้ แนวทางปฏิบัติของนสพ. ที่นำแนวคิดนี้ไปใช้ควรประกอบด้วย

- การฟังเสียงสาธารณชน เพื่อให้ประชาชนช่วยกำหนดวาระข่าวสาร
- ให้ประชาชนธรรมดาเป็นแหล่งข่าว มีโอกาสได้พูด
- รายงานข่าวในทางที่ช่วยเอื้อให้ประชาชนเข้าใจ และกระตุ้นให้พลเมืองแก้ไขปัญหาคืออยู่เบื้องหลังเรื่องราวที่เกิดขึ้น
- นำเสนอข่าวในทางที่เข้าถึงและง่าย เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในประเด็นข่าวนั้นๆ
- ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคือทำให้เนื้อหาข่าวมีผลกระทบ/ส่งผลต่อชุมชนมากขึ้น

ในกรณีของนสพ. Savannah Morning News มีการนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ในองค์กรโดยผ่านการปฏิบัติและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- จัดสรรให้พื้นที่ในสื่อเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น ให้ประชาชนเป็นผู้รายงานข่าว ส่งเรื่องเข้ามาตีพิมพ์ มีคอลัมน์ที่นักข่าวหยิบยกคำพูดที่น่าสนใจของสมาชิกในชุมชนมานำเสนอ เปิดพื้นที่ให้นักเรียน ชนชั้นกลางในชุมชนท้องถิ่นเขียนความเรียงแสดงความคิดเห็นในหัวข้อที่นสพ. กำหนด กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม การรับฟังเสียงจากประชาชน เป็นเวทีอภิปรายถกเถียง เป็นพื้นที่สาธารณะ

- จัดกิจกรรมให้นักข่าวแบ่งเวลาจากการทำข่าวตามปกติไปปฏิบัติกรบางอย่างที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อสร้างและกระชับความสัมพันธ์กับชุมชน ช่วยให้นักข่าวเข้าใจปัญหาและรู้จักชุมชน ได้ยิน “เสียง” หรือ “ความต้องการ” ของสมาชิกในชุมชน ช่วยให้มีโอกาสสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนธรรมดาที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่หรือแหล่งข่าวประจำ เช่น กิจกรรม Civic mapping ที่นักข่าวสายการเมืองออกไปพูดคุยกับประชาชนทั่วไปอย่างน้อย 1 คนต่อ 1 สัปดาห์ และกิจกรรม Community Listening ปฏิบัติการฟังเสียงประชาชนที่ช่วยให้นักข่าวเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชนโดยตรง

- ปรับแนวทางการรายงานข่าว ดึงวารสารศาสตร์สาธารณะมาสู่การปฏิบัติในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงธรรมเนียม ความเคยชินในการรายงานข่าวแบบเดิม ๆ เช่น ใช้แหล่งข่าวที่หลากหลายและแตกต่าง รู้จักชุมชน

ก่อนรายงานข่าวชุมชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และค้นหาเรื่องในชุมชนที่สามารถให้การศึกษาและทำให้ผู้อ่านทราบถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย

- อบรม อบรม และให้คำแนะนำแก่นักข่าวพลเมือง วารสารศาสตร์สาธารณะเป็นรอยต่อที่สำคัญในการยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่ของสื่อกระแสหลักมาเป็นการมีส่วนร่วมในระดับผู้ผลิตเอง คือ เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เขียน และรายงานข่าวเอง (เป็นนักข่าวพลเมือง)

- จัดโครงการที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำของภาคพลเมือง ช่วยทำให้ชุมชนค้นหาวิธีแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง โดยการที่ชุมชนจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ต้องอาศัย 1) ข่าวสารที่จำเป็นและเพียงพอต่อการอภิปรายถกเถียง 2) สมาชิกชุมชนมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยน อภิปรายความเห็น เช่น นสพ. SMN ได้อำนวยความสะดวกให้ชุมชน โดยนำเสนอการแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยโมเดล “จากการฟังไปสู่การพูด-จากการพูดไปสู่การฟัง” ซึ่งรายงานในรูปซีรีส์ “Left Behind” ของนสพ. มีการเปิดเวทีแสดงความคิดเห็นที่ประชาชนเป็นฝ่ายจุดประเด็น เปิดให้มีการสนทนาออนไลน์ และเปิดคอลัมน์ “Letter to Editor” เพื่อทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนและเป็นพื้นที่สนทนาของประชาชน

- จัดตั้งคณะที่ปรึกษาจากกลุ่มผู้อ่าน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับร่วมคิด ร่วมเสนอความคิดในระดับนโยบาย

ส่วนนสพ. The Cebu Sun Star ในฟิลิปปินส์นำหลักวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- รายงานข่าวโดยมีข้อคำนึงว่าข่าวที่นสพ. รายงานนั้นจะต้องเป็นข่าวที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในกระบวนการทางประชาธิปไตย และกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ พันธะ ความรับผิดชอบ และหน้าที่ในฐานะพลเมือง

- จัดการสนทนาดังกล่าว สำนวญความคิดเห็นของประชาชน วิเคราะห์ประชามติของผู้อ่านจากเนื้อหา คอลัมน์ Talk Back, Speak Out, Text Forum และ Complaints Forum เพื่อค้นหาประเด็นที่สมาชิกในชุมชนวิตกกังวล ช่วยให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและข้อกังวลของประชาชน ก่อนที่จะรายงานข่าวที่เป็นวาระของชุมชน

- จัดสรรพื้นที่ให้นักข่าวพลเมือง นสพ.มิเช็กชั่น Wanted: Citizen Journalists ให้ผู้อ่านรายงานปัญหาในพื้นที่ชุมชนของตนทั้งในรูปข้อความข่าวสาร ภาพ ความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งในหน้านสพ. และหน้าเว็บไซต์

กิจกรรมทั้งหมดนี้ทำให้ทราบว่าวารสารศาสตร์สาธารณะมีเป้าหมายที่การสร้างการมีส่วนร่วมจากประชาชน และให้บริการข่าวสารที่จำเป็นต่อการตัดสินใจในกระบวนการทางประชาธิปไตย กระตุ้น ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ พันธะ ความรับผิดชอบ และหน้าที่ในฐานะพลเมือง หากการปฏิบัติดังกล่าวทำให้เกิดผลลัพธ์ทางอ้อม คือ ทำให้นักข่าวรู้จักชุมชน นสพ.มิสายสัมพันธ์ เชื่อมต่อกับชุมชน ได้ยินเสียงที่ไม่เคยได้ยินผ่านกิจกรรมและการจัดสรรพื้นที่ในสื่อ เกิดเป็นพื้นที่สาธารณะที่นักข่าวมีบทบาทเป็นผู้สร้าง ผลักดัน บ่มเพาะให้เกิดขึ้นในพื้นที่สื่อหลัก และยังพิสูจน์แล้วว่าความสัมพันธ์ที่ระหว่างสื่อมวลชนกับชุมชน นำมาซึ่งแรงสนับสนุนจากสาธารณชน และกลายเป็นเกราะป้องกันอันตรายแก่สื่อมวลชนในท้ายที่สุดดังที่ปรากฏในฟิลิปปินส์

2) ได้รับความร่วมมือจากนักข่าว หัวหน้าข่าว บรรณาธิการที่ตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะ เนื่องจากเชื่อว่าสื่อมวลชนทุกคนจะเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นว่าด้วยบทบาทของนักข่าว/นสพ.ว่าแท้จริงแล้วควรมีบทบาทในการแจ้งข่าวสารให้ทราบ หรือต้องทำหน้าที่ผลักดัน กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็น ฉะนั้นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จ คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานข่าวขององค์กรต้องยอมรับในบทบาทการกระตุ้น/สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นหน้าที่ของนักข่าว ไม่ใช่เพียงแค่ให้พื้นที่ประชาชนได้พูด แต่ต้องกระตุ้นให้ประชาชนลุกขึ้นมาสนใจ แก้ไขปัญหาของชุมชนด้วย

3) มีการผลักดันนโยบายจากผู้บริหาร เช่น นำแนวปฏิบัติวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ประเมินผลการทำงานเพื่อให้แน่ใจว่านักข่าวได้นำแนวทางปฏิบัติและการรายงานข่าวแบบวารสารศาสตร์สาธารณะไปใช้ในการทำงานจริง

3.2 อุปสรรคหรือข้อจำกัดของการนำวารสารศาสตร์แบบมีส่วนร่วมมาใช้ในสื่อกระแสหลัก

1) เสียทรัพยากรเวลา บุคลากร และงบประมาณในการสร้างระบบพิจารณากลับกรองตรวจสอบเนื้อหา ก่อนเผยแพร่ นักข่าวส่วนใหญ่เห็นว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้มีส่วนร่วมมากขึ้นทำให้องค์กรมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น สูญเสียเวลาและบุคลากรไปกับกระบวนการพิจารณากลับกรอง ตรวจสอบเนื้อหาที่ผู้ใช้

ผลิตขึ้นก่อนจะเผยแพร่ การกลั่นกรองเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิต (UGC) การตรวจสอบความถูกต้องของข่าววารสารศาสตร์พลเมืองเมื่อจะนำมาใช้เป็นแหล่งข่าวหรือนำมารายงานในพื้นที่ของสื่อกระแสหลัก สิ่งเหล่านี้ทำให้นักข่าวต้องทำงานเพิ่มขึ้นจากการรับผิดชอบงานประจำซึ่งก็หนักหนาอยู่แล้ว และยังทำให้สพ.ขนาดเล็ก เช่น The Independent ในอังกฤษไม่มีเครื่องมือที่สร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนในเว็บไซต์ เพราะไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายในการลงทุนระบบพิจารณาถ่วงน้ำหนักเนื้อหาจากผู้ใช้

2) ส่งผลกระทบต่อการทำข่าวตามธรรมเนียมปฏิบัติ การที่หนังสือพิมพ์เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม นักข่าวก็ต้องมีบทบาทเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารคัดกรองข่าวสารจากประชาชน และเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นทำให้กระทบเวลาที่ต้องใช้ในการทำข่าวประจำวัน ส่วนการนำแนวคิดวารสารศาสตร์สาธารณะมาใช้ในองค์กรอย่างนสพ.SNM ในสหรัฐอเมริกาก็พบว่านักข่าวบางคนกล่าวว่า การที่นักข่าวต้องใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้จักกับชุมชน และการให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวเชิงผลักดัน ทำให้กระทบการทำข่าวประจำวัน และการรายงานข่าวแบบที่เน้นตัวเหตุการณ์ หรือเหตุการณ์มีความเด่นและซับซ้อนทำให้เกิดความสงสัยว่าการรายงานข่าวแบบวารสารศาสตร์สาธารณะนั้นจะอย่างไรให้เกิดความยั่งยืน เพราะถ้าทำโครงการวารสารศาสตร์สาธารณะตลอดเวลาจะละเลยความรับผิดชอบรายวันที่ต้องรายงานประชาชนว่าเกิดอะไรขึ้นในโลกรอบตัวประชาชน

3) การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดโครงสร้างการจัดการองค์กรที่ขาดความยืดหยุ่นและแยกส่วนงานกันทำโดยชัดเจน ทำให้ขาดโอกาสการทำงานร่วมกันระหว่างนักข่าวอาชีพกับนักข่าวพลเมือง ไม่เกิดวัฒนธรรมการร่วมมือกันทำงานระหว่างนักข่าวพลเมืองกับนักข่าวอาชีพทั้งแบบทางการ และไม่ใช่องค์กร

4) อิทธิพลของระบบคุณค่าธรรมเนียมปฏิบัติทางวารสารศาสตร์ ความเป็นวิชาชีพ ส่งผลให้สพ.สนับสนุนเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตในรูปแบบข่าวเบา ข่าวท้องถิ่น ข่าวชุมชน หรือเนื้อหาที่ให้ความเห็นมากกว่า สนับสนุนการใช้พลเมืองเป็นแหล่งข่าว ใช้วารสารศาสตร์พลเมืองเป็นแหล่งข่าว หรือให้พื้นที่วารสารศาสตร์พลเมือง นักข่าวส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นเป็นส่วนประกอบที่มาเสริมสร้างความน่าสนใจให้หนังสือพิมพ์มากกว่าจะมีความสำคัญเทียบเท่าเนื้อหาข่าว เพราะถึงอย่างไร ผู้อ่านก็นิยมข่าวมากกว่าความคิดเห็นของผู้อ่าน แต่ก็ต้องให้พื้นที่การแสดงความคิดเห็นแก่ผู้อ่าน

นอกจากนี้ในกรณีของนสพ.SMN ในสหรัฐอเมริกายังพบว่า นักข่าวบางส่วนเห็นว่าบทบาทในการเป็นเวทีกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายถกเถียง (ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของวารสารศาสตร์สาธารณะ) ควรจำกัดอยู่เฉพาะบทบรรณาธิการ แต่ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับต้องทำหน้าที่ดังกล่าว

5) ปฏิเสธหลักการและการปฏิบัติของวารสารศาสตร์พลเมือง บรรณาธิการกลุ่มหนึ่งในสหรัฐอเมริกา เชื่อว่าการมีส่วนร่วมของพลเมืองไม่สามารถไปด้วยกันได้กับการผลิตข่าว เพราะเชื่อว่าการรายงานข่าว คืองานของมืออาชีพเท่านั้น ทั้งนี้ นักข่าวกลุ่มนี้ไม่ได้ต่อต้านการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ไม่เห็นด้วยที่ผู้อ่านจะกลายเป็นนักข่าว เพราะเห็นว่าข่าวคือความรับผิดชอบของนักข่าวไม่ใช่ประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้ ยังเห็นว่าข่าววารสารศาสตร์พลเมืองทำให้นักข่าวอาชีพทำงานหนักเกินไป และดึงนักข่าวออกมาจากงานสำคัญอื่น ๆ เพราะต้องตรวจสอบภูมิหลังของข่าวว่าเป็นจริงหรือไม่ มีความเห็นว่เนื้อหาวารสารศาสตร์พลเมืองไม่มีคุณภาพ เช่น มีข้อความใส่ร้าย เกรี้ยวกราด ละเมิดกฎหมายหมิ่นประมาท บางคนกล่าวว่า ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมมีจำนวนไม่มาก เป็นคนกลุ่มเดิมๆ หรือมีมุมมองทางการเมืองเฉพาะ มีเป้าหมายบางอย่างที่ต้องการ บางคนใจแคบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวทำให้ไม่อยากสนับสนุนวารสารศาสตร์พลเมืองอีกต่อไป (Lewis, Kaufhold & Lasorsa, 2010)

6) ความหวงกัวงวลที่สื่อกระแสหลักมีต่อเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้น เช่น บรรณาธิการบางส่วนในยุโรปเห็นว่าเนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตขึ้นรองรับตลาดที่แคบและเจาะจงเกินไปสำหรับนักโฆษณาหรือเอเจนซีโฆษณา บรรณาธิการนสพ. ส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้เนื้อหาประเภทนี้มาก ๆ อาจจะทำให้ลายภาพลักษณ์แบรนด์นสพ.ของตน และมีการเลือกใช้เนื้อหาที่ผู้ใช้ผลิตเฉพาะที่สอดคล้องหรือเสริมความแข็งแกร่งให้แก่แบรนด์นสพ.เท่านั้น

4. แนวทางการศึกษาวารสารศาสตร์พลเมือง

4.1 การยอมรับวารสารศาสตร์พลเมือง

นักข่าวและบรรณาธิการบางคนสนับสนุนวารสารศาสตร์พลเมือง เนื่องจากเห็นด้วยกับหลักปรัชญาของวารสารศาสตร์พลเมือง โดยเห็นว่าวารสารศาสตร์พลเมือง คือ ผลรวมของวารสารศาสตร์แบบเดิมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้หนังสือพิมพ์สามารถเชื่อมต่อกับชุมชนอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ส่วนนักข่าวและบรรณาธิการอีกส่วนหนึ่งยอมรับวารสารศาสตร์พลเมือง เพราะเห็นว่าปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวมีประโยชน์ต่อองค์กรข่าว เช่น เนื้อหาวารสารศาสตร์พลเมืองช่วยลดต้นทุนผลิตข่าว ลดจำนวนบุคลากร ทำให้สพ.อยู่รอดสามารถรายงานข่าวได้ครอบคลุมถึงระดับชุมชน

4.2 การใช้วารสารศาสตร์พลเมืองเป็นแหล่งข่าว

โดยทั่วไปสื่อกระแสหลักไม่ค่อยให้พื้นที่แก่ข่าวพลเมืองหรือนักข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข่าว แม้แต่ในกรณีของการรายงานข่าววิกฤติอย่างการก่อการร้ายที่มูมไบ ประเทศอินเดีย ที่นักข่าวพลเมืองจะเป็นผู้รายงานข่าวเหตุการณ์ผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ทั้งทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และถ่ายทอดสดผ่านบล็อก และนักข่าวเองก็โพสต์ภาพแรกของเหตุการณ์ลงในเว็บไซต์แชร์ภาพอย่าง Flickr จนกลายเป็นข้อมูลข่าวสารพื้นฐานของสื่อกระแสหลักทั้งในอินเดียและต่างประเทศที่ดึงภาพและเนื้อหาเหล่านี้ไปใช้ในการรายงานข่าวของตนอย่างรวดเร็ว แต่เมื่อ Bahador & TNG (2010) ศึกษาการใช้นักข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวในการรายงานข่าวดังกล่าวของสื่อกระแสหลัก ได้แก่ The New York Times (สหรัฐอเมริกา) New Zealand Herald (นิวซีแลนด์) London Times (อังกฤษ) และ Times of India (อินเดีย) กลับพบว่าแม้แหล่งข่าวพลเมืองจะถูกใช้ในสัดส่วนที่สูงที่สุด แต่ใช้ในฐานะเหยื่อและพยานเกือบทั้งหมด

งานวิจัยยังแสดงถึงหลักฐานที่จำกัดของผลของวารสารศาสตร์พลเมืองต่อการรายงานข่าวของสื่อกระแสหลัก มีการอ้างถึงนักข่าวพลเมืองในฐานะแหล่งข่าวเฉพาะในนสพ.นิวยอร์กไทมส์และไทมส์ออฟอินเดียเพียง 6 และ 7 % ตามลำดับเท่านั้น และยังพบว่าแหล่งข่าวที่เป็นนักข่าวพลเมืองไม่ถูกใช้ในการรายงานข่าวในระยะแรกเลย แต่ถูกใช้ในการรายงานข่าวระยะต่อมา (ยกเว้นไทมส์ออฟอินเดียที่ใช้แหล่งข่าวนักข่าวพลเมืองตลอดการรายงานข่าวทุกขั้นตอนของการรายงานข่าววิกฤติ) ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเพราะนักข่าวที่ใช้นักข่าวพลเมืองเป็นแหล่งข่าวจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของข่าวดังกล่าวก่อน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระการทำงานให้แก่ข่าว และต้องใช้เวลาในการตรวจสอบทั้งความน่าเชื่อถือ และคุณค่าของข่าวสารที่นักข่าวพลเมืองผู้นั้นรายงาน ขณะที่ต้องรายงานข่าวแข่งกับความเร็ว ความต้องการบริโภคข่าวสารของประชาชน ซึ่งมักจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤติที่ทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย ทำให้มีการใช้นักข่าวพลเมืองเป็นแหล่งข่าวน้อย ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลประเทศของตนที่มีต่อประเทศอินเดียทำให้สพ.ของสหรัฐ อังกฤษ และนิวซีแลนด์ระมัดระวังในการรายงานข่าวอย่างมาก

ดังนั้น ในกรณีการรายงานข่าววิกฤติ แม้ภาพถ่าย หรือเนื้อหาข่าวของพลเมืองจะถูกใช้ในวงต้นของการรายงานข่าวซึ่งเป็นช่วงที่เพิ่งเกิดวิกฤติการณ์ขึ้น แต่มิได้หมายความว่าสารที่นักข่าวพลเมืองผลิตขึ้นจะถูก

ใช้ในฐานะแหล่งข่าวหลักของนักข่าวในชั้นตอนต่อ ๆ มา เพราะนักข่าวอาชีพให้คุณค่ากับความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูล จึงมีแนวโน้มจะใช้แหล่งข่าวทางการเป็นแหล่งข่าวมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในบทก่อนหน้าที่ว่านักข่าวอาชีพยังคงทำงานภายใต้อิทธิพลของระบบคุณค่าทางวารสารศาสตร์แบบดั้งเดิมผนวกกับการทำข่าวแบบประจำวันที่ต้องแข่งกับเวลาปิดต้นฉบับข่าว ทำให้นักข่าวจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งข่าวที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและแหล่งข่าวประจำของตนมากกว่าใช้นักข่าวพลเมืองหรือประชาชนธรรมดาเป็นแหล่งข่าว ประกอบกับมุมมองของนักข่าวอาชีพที่มีต่อวารสารศาสตร์พลเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่าข่าวของนักข่าวพลเมืองมีฐานะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ข่าวสมบูรณ์มากกว่าจะเป็น “ข่าว” ในมาตรฐานวิชาชีพทางวารสารศาสตร์